

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI (RUS DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI**

ÇAĞDAŞ RUSÇA'DA GENÇLERİN KULLANDIĞI JARGON KELİMELER

Yüksek Lisans Tezi

İrina Ryzhkova

Ankara-2011

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI (RUS DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI**

ÇAĞDAŞ RUSÇA'DA GENÇLERİN KULLANDIĞI JARGON KELİMELEER

Yüksek Lisans Tezi

İrina Ryzhkova

Tez Danışmanı

Prof.Dr.Ayşe DIETRICH

Ankara-2011

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI (RUS DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

ÇAĞDAŞ RUSÇA'DA GENÇLERİN KULLANDIĞI JARGON KELİMELEER

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ayşe DIETRICH

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

.....
.....
.....
.....
.....
.....

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...29.../...04.../2011....)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

.....İrina Ryzhkova.....

İmzası

.....

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	i
Giriş.....	vi
Bölüm 1. Dilin Sosyal Değişimi Ulusal Dil Sisteminde Gençlik Argosunun Yeri.	
1.1. Dilin Sosyal Değişimi.....	1
1.2. Sosyal Lehçeler.....	10
1.2.1. Argo.....	16
1.2.2. Jargon.....	18
1.2.3. Slang.....	21
1.3. Gençlik Jargonu.....	25
İlk Bölüm Üzerine Çıkarımlar	58
 Bölüm 2. Gençlik Jargonunun Yapısal-Semantik Karakteristiği	
2.1. Jargon Materyalini Seçme ve Tespit Etme Prensipleri.....	63
2.2. Jargon Kelime Haznesinin Semantik-Tematik Analizi.....	65
2.3. Gençlik Jargonunda Kelime Üretmenin Leksik-Semantik Yöntemleri.....	73
2.4. Çağdaş Gençlik Jargonu Kelime Haznesinin Beslenme Kaynakları.....	83
2.5. Gençlik Jargonunda Deyimler.....	94
İkinci Bölümden Yapılan Çıkarımlar.....	99
 3.Bölüm. Gençlik Jargonunun Kelime Oluşturma Karakteristiği	
3.1. Nominatif (Yalın Halde) Kelime Oluşumu.....	103
3.2. Ekspresif Kelime Oluşumu.....	107

3.3. Kompresif Kelime Oluşumu.....	113
Üçüncü Bölümden Yapılan Çıkarımlar.....	117
Sonuç.....	121
Özet.....	131
Summary (İngilizce Özet).....	133
Kaynakça.....	135

ÖNSÖZ

Rus Dilindeki yeni gelişmeler, gerek Rusça konuşan insanlar, gerek dilbilimciler tarafından bir dil devrimi olarak, veya dil sisteminin güçlü dinamiği olarak nitelendirilmektedir. Bu dinamizm dil sistemini yıkarak yeniden kurmaktadır. Bizler, toplumda küresel değişmelerinin yaşandığı bir dönemde yaşıyoruz ve çoğu zaman gelişen yeni dilin kullanıcılarıyız. Bazen de dilde yeni oluşumların yaratıcıları oluyoruz. Bu anlamda en fazla değişiklik ve gelişmeler toplumsal diyalektlerden biri olan gençlik jargonunda görülmektedir. Gençlerin bu konuşma biçimleri uzun zaman bilim adamlarının ilgisini çekmiştir ve çekmeye de devam etmektedir. Bu ilgi konuşma biçimleri ile ilgili sorunların araştırması kapsamındadır ve söz konusu araştırmaların önemini belirlemektedir. Kelime haznesinin devingenliği dilde analizlerin yapılmasını gerektirmektedir. Her gün sözcük haznesine yeni kelimeler katılmaktadır. Bu nedenle dilin sürekli analiz edilmesi ve bu analizlerle dilde meydana gelen değişikliklerin ortaya koyulması ve belirli alanlarda bu gelişmelerin nasıl ortaya çıktığının tespit edilmesi gerekmektedir. Basında ve politikada konuşma özgürlüğünün olması, gazetecilerin konuşmalarını daha anlamlı ve belirgin ifade etmeleri kalıp ifadelerin yok olmasına ve gazete, dergi sayfalarında, radyo ve televizyon ekranlarında daha basite indirgenmiş söz varlığının oluşmasına ve yeni sosyal oluşumlar (Yeni Rus, Kayıt Dışı Gençlik Dernekleri, Mekik ve vs.) yeni gruplar arası jargonların ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Bu tür sınırlı konuşma biçimleri daha önce birbirlerini çok iyi tanıyan kişiler arasında resmi olmayan durumlarda kullanılıyordu. Ancak günümüzde bu konuşma türleri kültürel iletişimde, her şeyden önce daha canlı,

etkileyici bir konuşma aracı olarak sadece resmi ya da dostluk ilişkilerinde değil, aynı zamanda medyada da kullanılmaktadır.

Gençlerin konuşmalarına ilişkin çok sayıda çalışma yapılmıştır ve bu çalışmalar bir tesadüf değildir. Gençlik jargonlarının yoğun olarak incelenmesi çalışması 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında başlamıştır, V.V.Vinogradov, B.A.Larin, A.M.Selişev jargonların ve günlük şehir konuşma dilinin edebiyata olan etkisini araştıran ilk dilbilimcilerdir. Jargon, günlük konuşma ve edebi dil arasındaki etkileşimler L.İ.Skvortsov (1977, 1979), T.A..Grigorev (1996), B.A.Serebrennikov (1988), T.E. Kanachuk (1985), M.V. Dyachkov (1988), L.P.Krisin (1989), T.M.Dieva'nın (2001) ve diğer araştırmacıların yaptığı çalışmalar arasında yer almıştır.

Jargonların kendi içinde farklı kullanım alanları gelişmiştir: bunlar Hırsızların kullandığı Jargon, Çeşitli Meslek Jargonları ve Gençlik Argolarıdır.

Ancak gençlerin konuştuğu argolar, onların semantik doğası, kullanılan kelime ve deyimlerin kökeni ve ifade tarzları gibi konular yukarıda adı geçen dilbilimciler tarafından halen tartışılmaktadır.

S.I. Lepkova Jargon kelimeler arasında yeni kelime türetme modelini konuşma yönünden onların analizini, leksikografik açıklamasını yapmaktadır. Lepkova'ya göre bu yöndeki çalışmaların daha da geliştirilmesi gerekmektedir. Gençlerin konuşmada kullandıkları kelime haznesi ve deyim bilim kaynakları da henüz araştırılmamıştır. Konuşulan dil ve jargonun sözcüksel-anlamsal yapılarının karşılaştırılması için daha ayrıntılı ve derin bir araştırma gerekmektedir. Medyadaki jargon konuşmalar genellikle farklı bir tür olarak tanımlanır: “Kulağa çarpmayan

özel bir dildir (eğer isterseniz buna jargon diyebilirsiniz) ve sertifikalı bir barmenin güzel kokteyline benzer. Bu özel dilin içinde onlarca maddeler var ve o kadar ustaca harmanlanmıştır ki, bir şeyin nerede bittiğini ve diğerinin nerede başladığını anlayamazsınız.” (S.I. Lepkova 1998, 108).

Son zamanlarda dilbilimcilerin jargon çalışmalarına karşı ilgisinin arttığını görebiliriz. Örneğin, Gençlerin kullandığı argo sözlerini yansıtan çeşitli jargon ve argo sözlükleri meydana yazılmıştır: O.P Ermakova, E.A Zemskaya, R.I Rozina, “Непимизин, karşılaştığı kelimeler: Açıklamalı Rus Argo Sözlüğü” («Слова, с которыми мы все встречались. Толковый словарь русского общего жаргона»)(1999), V.S Elistratov, "Rus Argo Sözlüğü" («Словарь русского арго»)(2000), M.A Grachev, V.M Mokienko, "Hırsızların Kullandığı Tarihsel-Etimolojik Jargon Sözlüğü" («Историко-этимологический словарь воровского жаргона»)(2000), V.P. Korovushkin, "Rus Askeri Jargon Sözlüğü" («Словарь русского военного жаргона»)(2000), M.A Grachev, V.M Mokienko, T.G Nikitin, "Büyük Rus Jargon Sözlüğü" («Большой словарь русского жаргона») (2001), M.A. Grachev "Bin Yıllık Rus Argo Sözlüğü” («Словарь тысячелетнего русского арго») (2003), B.I Osipov, "Modern Rus Şehirleri Sözlüğü" («Словарь современного русского города») (2003), T.M. Shkapenko, F. Hubner, “Yabancı İletişim Dili Olarak Rusça” («Русский тусовочный как иностранный»)(2003), T.G Nikitin, "Açıklamalı Gençlik Slang Sözlüğü, Yetişkinlerin Anlamadıkları Kelimeler" («Толковый словарь молодежного сленга, слова непонятные взрослым»)(2003), T.G Nikitin, "Gençlik Argo Sözlüğü 1980-2000” («Словарь молодежного сленга 1980-2000 годов»)(2003), S.I Levikova, "Büyük Gençlik Slang Sözlüğü" («Большой словарь молодежного сленга»)(2003), T.G Nikitin,

“Gençlik Slang Sözlüğü. Açıklamalı Sözlük” («Молодежный сленг. Толковый словарь»)(2004) vs.

Gençlik jargonun kelime haznesi 1990’lı yıllarda dilbiliminin çalışma konusu olmuştur: F. Rozhanskiy, "Slang Bir Hippidir: Sözlük için kaynaklar» («Сленг хиппи, материалы к словарю»)(1992), B. Bıkov, «Karanlık İçindeki Dil—Hırsız Müziği ve Fenya (Hırsızların kullandığı dil): Sözlük» («Язык из мрака – блатная музыка и феня: Словарь»)(1992), B. Bıkov, «Rus fenyası. Sözlük Çağdaş Anti-Sosyal unsurların Uluslar arası Argo» («Русская феня. Словарь современного интержаргонаасоциальных элементов»)(1993), V.S Elistratov, «Moskova Argo Sözlüğü» («Словарь московского арго»)(1994), Yuganov, «Gençlik Bu Şekilde Konuşuyor, Slang sözlüğü. 70-90 yılların Kaynakları» («Так говорит молодежь. Словарь сленга. По материалам 70-80 годов»)(1996). Bazı çalışmalarda, dilbilimsel açıktan eksiktir, bu çalışmalarda semantik, kelime türetme analizi bulunmamaktadır.

Sosyal dilbilim alanında pek çok konuda çalışılmış olmasına rağmen, bugüne dek “Sosyal Diyalekt”, “Argo”, “Jargon”, “Slang” terimlerinin tanımı ve birbirleri ile etkileşim sınırları yeteri kadar belirginleşmemiştir. “Gençlik jargonu” teriminin kesin bir tanımı yoktur, Jargon kelime haznesinin tam tespiti için kriterler üzerinde yeterince çalışılmamıştır, farklı jargon birimleri arasında bir ayırım yoktur ve Rusya’nın değişik bölgelerinde kullanılan gençlik jargonuyla ilgili açıklamalar bulunmamaktadır. Ancak bu sorunlar oldukça önemlidir ve çözülmesi ise çok zordur. Genel halk dili sisteminde bu tür konuşma biçimlerinin yerini belirlemek için sosyo-dilbilimsel özelliklere dayanılarak sınıflandırılması yapılmalıdır. Ancak

bundan sonra dilin varolabilmesinde bu kullanımların ne kadar özel bir yerinin olup olmadığı tespit edilebilir.

Bu tez çalışması sırasında yardım ve emeklerini esirgemeyen saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Ayşe DIETRICH'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Bu bölümde tez için belirlenen taslaktan bahsedilmektedir. Temel konularda verilen gerekçe ve yenilik belirlenmekte, araştırmanın amaç ve hedefleri şekillenmekte, teorik ve pratik önemi belirtilmekte, yöntem ve onama kaynakların araştırma çalışmaları tarif edilmektedir.

KONU: Bu araştırmanın konusu 20. ve 21. Yüzyılların arasında gençlerin jargonlaşmış konuşma tarzları ve onların günlük konuşma, sanat, yayıncılık edebiyat ve kitle iletişim araçlarına aktif bir şekilde nasıl girdiğinin araştırılmasıdır. Sosyal lehçelerinden birisi olan “Gençlik Jargonu”, ve onun çağdaş ulusal Rus (Halk) Dili sisteminde yer alan çalışmalarını araştırmaktır.

AMAÇ: Söz varlığının biçimsel-semantic ve kelime oluşturma özelliğini ve kısmen de gençlerin canlı konuşmalarına dayanarak, gençlik jargonunun ifade tarzını araştırmak, sözlük yapmak, günümüzdeki gençlik jargonunun sinonim haznesini dolduran birimlerini açığa çıkarmaktır.

Araştırmanın amacı aşağıdaki önemli **SORUNLARIN** çözülmesini öngörmektedir:

1. «Sosyal Diyalekt», «Jargon», «Argo», «Slang», «Gençlik Jargonu» kavramlarını belirlemek.
2. Çağdaş ulusal Rus Dili sisteminde, gençlik jargonun yerini belirlemek.
3. Jargonizmin ve edebi dil arasındaki farklılıkların açıklanması.
4. Elde edilen malzeme üzerindeki gençlik jargonunun çağdaş durumunu göstermek.
5. Gençlik jargonun yapısal ve semantic özelliklerini belirlemek.
6. Gençlik jargonun tematik gruplarını tasvir etmek ve açığa çıkartmak.

7. Jargon birimleri arasındaki sistem ilişkilerini açığa çıkarmak;
8. Sözcük varlığı ve semantik yöntemlerle gençlik jargonunda kelime türetmeyi açığa çıkarmak;
9. Sözcük bileşiminde gençlik jargonunu tamamlayan kaynakların açığa çıkarılması,
10. Gençlik jargonunda ifade tarzının tanımlanması.

Gençlerin kendi aralarında sıradan konuşmalarından alınan jargonlar, televizyon ve radyo programlarından, gazete ve gençlik dergilerinden yapılan alıntılar, 2001-2004 yılında gazete ve gençlik dergilerinden kesilmiş yazılar, bu kaynakların araştırılması esnasında büyük bir katkı sağlamıştır. (Örnekler: “Speed Super”, “Speed Dekameron”, “Cool”, “Molotok” vs.)

Gençlik jargonları kullanıcılarının sosyal farklılıklarının olması sorunu, milli, sosyal ve psikolojik açıdan özellikleri ayrı ayrı incelenmemiştir, sadece dolaylı yoldan ele alınmıştır. Bütün bu konuların detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Çalışmamızın alanı yukarıda açıkladığımız sorunlarla sınırlıdır. Bunun yanı sıra sadece gençlik jargonunda yer alan kelimelerin belirlenmesi hedef alınmamıştır. Kelimelerin içeriği bir bütün olarak, aynı zamanda bu kelimelerin jargona giriş yolu ve yöntemi gibi sorunlar da incelenmiştir.

BİLİMSEL YENİLİK: Araştırmanın getirdiği bilimsel yenilikleri şöyle sıralayabiliriz: Bu çalışmada ilk olarak gençlik jargonunun gözlem, röportaj, canlı konuşmaları kaydetme yöntemiyle toplanmış çağdaş sözlük malzemesi incelenmiştir. Çalışmada gençlerin konuşma tarzlarının sistem organizasyonun

açıklaması, semantik ve kelime oluşturuıcı özellikleri verilmiştir. Bu araştırmanın merkezini gençlik jargonunun çeşitliliği oluşturmaktadır.

TEORİK ÖNEMİ: Gençlik jargonun teorik önemi sosyal diyalektlerden biri olarak belirlenmesi, dilin var olma biçim sistemleri içindeki yerinin belirlenmesi, «Sosyal Diyalekt», «Argo», «Jargon», «Slang» terimlerinin kullanım alanını belirlenmesi, gençlik jargonunun sistematik ve detaylı oluşumunu, yeni tamamlanmış (jargon) kaynaklarının en uygun şekilde tespit edilmesidir. Gençlerin yaşlarına uygun olarak konuşma tarzları dörde ayrılmaktadır.

1) “Çocuk Dili” olarak adlandırılan büyükler açısından anormal olan standart sözcüklüğü.

2) Gençlerin (14-20 yaş arasındaki) duygusal ifadeli altsistemi, “Gençlerin Argoları”, onların değişik şekilleri (Sokak, Okul) vs.

3) Sosyal-Profesyonel odaklı Sosyal-Sözcük jargon alt sistemleri: Öğrenci Jargonları, Ordu Jargonları, Müzisyen Jargonları, Programcı Jargonları, Genç İşçilerin Jargonları, Esnaf Jargonları, Gazeteci Jargonları vs.

4) Kullanım alanının genişlemesine ve kitlesel halk diline geçiş eğilimi olan, dayanıklı ve kitlesel kullanımdaki Sözcük-Semantik ve ifade tarzı birimleri.

Günümüz gençlerinin konuşmalarında farklı jargon türlerine ait kelimeler kullandıkları dilbilimciler (Krisin, Lapteva, Şvedova, Nikitin) tarafından tespit edilmiştir. Bu nedenle, gençlik jargonunun sözcük biçimine ilişkin farklı bir yaklaşımda bulunmuşlardır. Sözcüksel birimlerini, profesyonel ve gruplar arası jargonlara uygun, ayrıca her yaşta kullanılan argo ve suçluların kullandıkları argo kelimeleri gençlik jargonları arasına dahil etmek gerekir. Genç grupların argo

kelime haznesine (Örneğin, İlköğretim Öğrencileri) veya daha yetişkin (Örneğin, Üniversite Öğrencileri) grupların jargonlarını birlikte sınıflandırmak gerekmektedir. Mesleki veya diğer faaliyetlerden bağımsız olarak gençler tarafından kullanılan bütün jargonlar bir bütün olarak ele alınmalıdır.

PRATİK AÇIDAN ÖNEMİ: Araştırmanın önemi bu tezde verilmiş olan malzemenin, çağdaş gençlik jargon sözlüğünün hazırlanmasında kullanılabilir olmasıdır. Gerek teorik, gerekse sözlük kaynağı olarak “Sosyal Dilbilimi”, “Rusça Konuşma Uygulamaları” (Özellikle Rusça Öğrenen Yabancı Öğrenciler İçin), üslup bilim uygulamalarında, genel dilbilimi kurslarında, çeviri yaparken, öğretmenlerin pratik çalışmalarında, güvenlik güçlerinde, psikologlar veya başka genç nesiller tarafından kullanılabilir.

Çalışmanın **birinci bölümünde** Rus dilinin sosyal değişim alanındaki teorik konuları ele alınmıştır. Burada sosyal dilbilimine esas olan kavramları: “sosyal lehçeler”, “Argo”, “Jargon”, “Slang”, “Gençlik Jargonu” gibi tanımları verilmiştir. Jargonların araştırılan alt sistemleri ve dilin diğer özellikleri karşılaştırılmıştır. Araştırılan alt sistemlerin ayrıca özellikleri, fonksiyon ve işaretleri tipik özellikler olarak adlandırılmıştır. Değişik uygulama alanları olarak: okullar, meslek liseleri, üniversiteler, ordu, gayriresmi gençlik toplulukları ve benzeri kuruluşlar belirtilmiştir.

İkinci bölümde gençlik jargonunun yapısal-semantic karakteristiği verilmektedir. Jargon kelime ve deyim hazinesinin semantic-tematik analizi yapılmakta, ayrıca jargon birimleri arasındaki sistemli ilişki ortaya konmakta ve çağdaş gençlik jargonunun temel beslenme kaynakları karakterize edilmektedir.

Üçüncü bölümde en işlek jargon kelime birimleri oluşturma yöntemleri ele alınmaktadır. Bu alanda jargon bir dizi özelliğe sahiptir, nominatif, kompresif ve ekspresif fonksiyonları yerine getirmektedir. Ayrıca jargonların kelime üretimi ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

Sonuç bölümünde ise araştırmanın sonuçları yansıtılmıştır.

BÖLÜM 1.
DİLİN SOSYAL DEĞİŞİMİ
ULUSAL DİL SİSTEMİNDE GENÇLİK ARGOSUNUN YERİ.
1.1. DİLİN SOSYAL DEĞİŞİMİ

Bilimsel anlamda dilin sosyal değişimi (ilk olarak) Antik döneme dayanmaktadır. “Pisagor, çocuklarla konuştuğu zaman çocuk dili kullanmış, kadınlarla konuştuğu zaman konuşma üslubunu onlara göre değiştirmiş, gençlerle konuşurken onlar gibi konuşmuştur. Bilgelige özgü olan şey, herkeste kendi bilgeliğini bulmaktır. Çünkü her insanla ayrı bir dille konuşmak zeki bir insana özgüdür, ancak herkesle aynı dille konuşmak ise cehalete özgüdür... Konuşma dilinde çeşitlilik ve değişik araçların kullanılması farklı dinleyicilerde algıda, tek düzelilik meydana getirir, çünkü herkesin kendine özgü bir algısı vardır.” (Kinizm Antolojisi, 1984: 101).

Dilin sosyal değişimi toplumun sosyal yapısının dile yansımasıdır ve dil ile toplum arasındaki en somut ilişkilerden biridir. Şveytser’in araştırmalarında V.M.Zhirmunskiy’ye göre, sosyo- linguistik temel iki sorunlarından biri; konusu olan sosyal faktörlerin dil üzerindeki etkisi, işlevi ve gelişimi sürecinde sosyal faktörlerin dilin işlevsel kullanımına etkisi ve toplumun gelişiminde dilin oynadığı rolün araştırması olduğundan ve ikinci sorunun ise dilin hangi sosyal şartlar altında geliştiğinden bahsedilmektedir. (V.M. Zhirmunskiy, 1968: 23).

Krisin’e göre, sosyo-linguistiğin temeli dilbiliminde çok eskiye dayanmaktadır. Bu konu İ.O.Bouden De Curtene’nin dili “Yatay”, yani bölgesel ve “Dikey” yani sosyal açıdan gruplara ayrılmasıyla başlamıştır, (bu alanda A.Mee, Ş.Balli, V.Matezius, B.Gavranuk’un ve v.b. çalışmaları da vardır). A.Mee, Ş.Balli,

V.Matezius, B.Gavranuk toplumun sınıflara ayrılmasının ardından dilin de diyalektlere ve sınıflara ayrıldığı görüşüne karşı çıkmışlardır. Toplumun yapısı ile sosyal yapı arasındaki ilişkinin doğası ve karakteri oldukça karmaşıktır. Dilin sosyal değişiminde sadece farklı sınıfların, tabakaların ve grupların durumunun dildeki yansımından çok, toplumun daha önceki durumunun, karakteristik özelliklerinin ve geçmişteki değişikliklerin yansımaları vardır. (L.P. Krisin, 1968: 27)

Konuşma biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan faktörler çok farklıdır. Konuşmanın biçimi konuşanın eğitim düzeyine ve toplumun hangi sınıfına ait oluşuna bağlıdır. İnsanın sürekli içinde bulunduğu sosyal kökeni (doğduğu, büyüdüğü yer) ve çevresi, ayrıca mesleği, ilgi alanı, yaşadığı yer, cinsiyeti, iletişim yöntemleri, durumu, konusu, biçimi ve amacı önemli rol oynamaktadır.

«Genel Dilbilimi»nde (1970) şöyle denmektedir: «Dil değişkendir, çünkü dile etki eden faktörler vardır» (Genel Dilbilimi, 1970: 452). Burada iki önemli faktör yer almaktadır. Birincisi, toplumun değişik gruplarının bölgesel yerleşim özelliklerini, bu dilin taşıyıcısı (o dilde konuşan ve düşünen kişi) olarak, dilin bölgesel farklılaşmasını yansıtan faktördür. İkincisi ise, toplumun her hangi bir genel özelliğine göre gruplara ayrılmasıdır (malvarlığına, mesleğine ve eğitim düzeyine göre vs.).

Toplumun sosyal tabakalara ayrılması toplumun farklı gruplarında dil farklılıklarının ortaya çıkmasına, yani dilin sosyal değişimine neden olmaktadır.

Son dönemde dillerin farklılığı sorunu konusunda konuşan kişilerin cinsiyeti göz önüne alınarak yapılan araştırmalar oldukça önem kazanmıştır. (E.M.Bakusheva, 1995: 32-37).

Cinsiyet farklılıkları sadece ilkel diller (kızılderili kabilelerin dili) açısından değil, aynı zamanda çağdaş uygarlığa hizmet eden diller (İngilizce, Almanca, Fransızca...) açısından da önemlidir. Araştırmalardan da görüldüğü gibi, erkekler ve kadınlar arasındaki konuşma farklılıkları dilin periferik (merkez olmayan) alanlarıyla ilgilidir, yani, çağdaş dillerdeki cinsiyet farklılıkları abartılmıştır. Dilin sosyal yapısına rağmen toplumda herkesin farklı ve kendine özgü bir konuşma tarzı vardır. Mesela, dilde konuşan kişinin ve içerisinde bulunulan durumun sosyal şartlarına bağlı olan farklı ifade biçimleri vardır (sinonimler, antonimler, duygu...).

B.N.Golovin dilin sosyal değişimi yedi başlık altında toplamıştır:

- a) Bölgeye göre (Bölgesel Diyalektler);
- b) Dilin ifade şekline göre (sözlü ve yazılı dil);
- c) Konuşma sürecinin yapısına göre (Diyalog veya Monolog);
- d) Sosyal toplumun faaliyet türüne göre (Dildeki Üslup);
- e) İnsanların sosyal gruplarına göre, toplumun sosyal sınıfına göre (Mesleki grup, maddi gelir düzeyine göre, Sınıfsal);
- f) Sözlü eserlerin tür ve tiplerine göre (Halk edebiyatı);
- g) Sözlü eserlerin söyleyenine göre (anonim)

(B.N. Golovin, 1980: 345).

Dilin sosyal değişiminin incelenmesi konusuna daha geniş açıdan bakmamız gerekmektedir. Dildeki toplumsal farklılık teorisi, edebi dili de içine alan ifade biçimi farklılıkları sorununu incelemektedir. L.P.Krisin'in araştırmalarında M.Birvish'in bakış açısı da hissedilmektedir. Birvish'e göre, özellikle dilbilimi teorisi, dildeki üslup farklılığı teorisiyle tamamlanmalıdır. Bu teori insanın gerçek konuşma biçiminin sadece onun dile hakimiyeti ile belirlenmediği, aynı zamanda

dildeki sosyal çağrışımlarla ima etme bilgisi varsayımına dayanır. İma etmek–konuşmada farklı ifadeler kullanılmasıdır. Farklı insanlar dili farklı sosyal şartlarda benimserler, çünkü herkesin bilgi seviyesi aynı değildir. Rus dilinin sosyal değişimi konusunda yapılan çalışmaların çoğunda dilin varoluş biçimlerine göre, Ulusal Rus Dili aşağıda gösterildiği gibi gruplara ayrılmaktadır: “Varoluşçu Biçimler”. (Tumanyan, 1985), “Dilin Alt Sistemi” (Krisin, 1989), “Alternatif Sistem”, “Kvazisistem” (Vedenskaya, Chervinskiy, 1993), “Dilin Sosyal Alternatifi” (Genel Dilbilimi, 1970), “Dilin Sosyal Bileşimi” (Barannikova, 1967), "Dil Eğitimi", "Sosyal-Bileşeni İletişim Sistemi", "Dil Birliği", "Deyim", (Bondaletov, 1987) ve diğerleri:

- 1) Edebi dil ve konuşma dili;
- 2) Bölgesel konuşmalar;
- 3) Halk ağzı;
- 4) Sosyal lehçeler (Jargonlar).

Rusya'daki dilbilim çalışmalarında edebi dilde koşulsuz kabullenme eğilimi görülmektedir, bu aksiomların diğer konuşma biçimleriyle değiştirilmesi sonucunda başka iletişim sistemlerinin, özellikle bölgesel dialektler ve mesleki alt dillerin yeteri kadar değerlendirilmediği bir durum ortaya çıkmıştır. Muhtemelen, bunda yabancı uzmanların dolaylı etkisi olmuştur. Onlar için dilin var olma biçimi bazı ölçeklerle belirlenmektedir: Standart (edebi dil ve normlaşmış mesleki konuşma tarzı) ve Alt Standart (şehir ağzı ve mesleki ağızlar dâhildir, bölgesel lehçeler, argo, jargonlar) (Genel Terminoloji, 2003: 60). V.D. Bondeletov dilin varoluş biçimlerini işlevsel, amaçsal hedefleri dikkate alınarak temel ve ikincil olmak üzere ikiye ayırmaktadır: Dil birleşmesi veya ulusal dilin belirli gruplara ayrılması. Bu

yaklaşımı göre dilin en temel varoluş biçimi, birleşmeye yardımcı olan, en üst biçim edebi dil - (yani örneksel, normlaşmış, diyalekt, ağız ve argo karşısı, edebi dil, konuşma dili ağız ve bölgesel diyalektler) temel sınıfa ait edilir. İkincil sınıfa ise sosyal, mesleki ve yaş gruplarına göre özgünleşmiş diller, değişik sosyal lehçeler (mesleki diyalektler, değişik jargon ve argolar) aittir. Dilin varoluş biçiminin gösterilen özelliğiyle ikincil dil sisteminin temel sistemle olan ilişkisi bakımından bir bağı daha vardır. Bu jargon ve argo alt sistemlerinin önemli ölçüde sınırlanmasıyla ilgilidir, çünkü jargon ve argo daha dar iletişim alanına hizmet etmektedir. Diğer bütün iletişim durumlarında jargon kullanıcıları daha az “Kapalı”, ve daha fazla “Genel” iletişim alt sistemlerini kullanmalıdırlar. (V.D. Bondaletov, 1972: 58)

Gorbachevich, Shvedova, Lapteva, Rahmanova, ve diğer dilbilimcilerin çalışmalarından edinilen bilgilere göre, genelde dilin yapısını resmi halk dili şekillendirmektedir. Rusçada bu kavram dilin ekonomik ve politik sürecinde ortaya çıkan ve ulusun şekillenmesini yardım eden sosyo-tarihsel bir kategori olarak açıklanmaktadır. Bu dil “Halk” düzeyinden “Millet” düzeyine geçmiş bir topluluğun dili ve ulusal gelişim aşamasıdır. Ulusal dönemindeki dil sisteminin düzenlenmesi, ulus öncesi dönemindeki dil sisteminden daha farklıdır. Ulusal dil sisteminde edebi dil, diğer dil üslupları arasında daha baskındır.

Tumanyan’a göre, büyük ölçüde dilin zengin üslup sistemlerinin ve edebi konuşma dilinin gelişmesine yardım eden edebi dil diğer dil üslupları sayesinde sadece yazılı iletişim değil, aynı zamanda sözlü iletişim alanına da girer ve konuşma dili olarak işlevini sürdürür. Edebi dilde konuşma farklılıklarının ortaya çıkması, ulusal aşama için önemli özelliklerden biridir. Edebi dil zaman dışı bir kavram

değildir, çünkü edebi dil değişkendir ve diyakronik incelemeler de farklı zamanlarda farklılıklar gösterir. (Tumanyan, 1985: 28)

Kısacası, edebi dil ulusal dilin tarihi varoluş biçimi olarak uzun dönemde ulusal dilin tarihsel ve kültürel değişimlerini ve konuşma araçlarını içermektedir. Edebi dil yazılı ve sözlü metinlerde karşılaşılan özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1) Geleneksellik ve yazılı tespit;
- 2) Zorunlu kurallar ve bu kurallara bağlı olma,
- 3) Edebi dilde konuşma üslubunun kitap diliyle işlenmesi,
- 4) Kelime haznesi, deyim, kelime türetme alanlarındaki ifade araçlarının derin üslup farklılaşması ve geniş üslup sistemi,
- 5) Dil birimlerinin fonksiyonel açıdan gruplara ayrılması yönündeki eğilimi,
- 6) Esneklik.

Edebi dilin işlevsel amacı ve içyapısı, tarih boyu şekillenmiş ve ulusal dilde konuşan insan topluluklarının temel faaliyet alanlarında sözlü iletişimin sağlanmasıdır. Ulusal dilin araçları (sinonim, antonim, metafor, ironi v.b) daha belirgindir ve düşünce dünyasının, hislerin, nesnelerin, gerçeklerin, insanlarla olan ilişkisini ifade etmektedir.

Edebi dil halkın konuşma dilinden farklıdır, yani bölgesel ve sosyal diyalektler, yukarıda da belirttiğimiz gibi, belli bir yerde yaşayan veya bir araya gelerek küçük sosyal gruplar kuran insanlar tarafından kullanılır. Aynı zamanda edebi dil sokak dilinden de farklıdır. Sokak dili belirli bir konuda diyalekt üstü kuralsız konuşma tarzıdır. Edebi dil ve dilin bu değişik üslupları (halk dili, diyalekt, sokak dili) arasında ilişki vardır. Edebi dil diyalekt ve argo unsurlarını içerir, ancak

sokak dilinde edebi dilin unsurları bulunmamaktadır. Bu nedenle, edebi dilde zenginleşme ve üslup biçiminde, özellikle de edebiyatın işlevsel tarzında gelişme yaşanmaktadır.

Sosyal diyalektlerin daha kapsamlı analizine geçmeden önce, bölgesel diyalektler ve halk ağzı konusuna kısaca değinmekte yarar vardır. (Bazı bilim adamları diyalekt yerine «ağız» kelimesini kullanmaktadırlar). Bizim için önemli olan, edebi dil ve sosyal diyalektler arasındaki ayırt edici özellikleri ortaya çıkarma konusunda yapılan açıklamalardır. Bölgesel diyalekt, dilin sosyal gruplara ayrılmasından çok, dilin coğrafi açıdan gruplara ayrılmasını göstermektedir. Fakat bölgesel sınırlılık – ulusal dilin sistem altı özelliklerinden sadece birisidir. Aynı zamanda bu bir sosyal dil çeşitliliğidir, çünkü yerel diyalektleri belli kişiler kullanmaktadır (günümüzde daha çok yaşlı insanlar). R. Grosse'ye göre, dilbilim çalışmalarında bölgesel diyalektlerin dil sisteminden çıkarılması gerekmektedir. Lehçeler – toplulukların dillerinin oluşmasının temelidir ve dilin eski var olma şekillerinden biridir. Lehçeler edebi dilden, özellikle de yazılı dilden önce oluşmuşlardır. Diyalektler edebi dilden farklı olarak bölgesel ve işlevsellikle sınırlıdır. Diyalektlerin yazılı şekli yoktur ve katı kuralları vardır (özellikle fonetik kuralları). Eğer ulus öncesi dönemde ayrı olan lehçeler yazılı eserlerin dili olabilselerdi, ulus döneminde bu işlev sadece edebi dile ait olurdu. Edebi dili ve lehçeleri karşılaştırdığımız zaman edebi dilin daha saygın olduğunu ve edebi dilin dil sistemindeki üstünlük rolünün lehçeleri dil sisteminden çıkardığını görürüz. Lehçe benimsenmekte ve kabullenilmektedir (R. Grosse, 1968: 66). Tumanyan'a göre, bu durum yarı diyalekt biçimine dönüşmekte ve daha önceden daha net bir şekilde var olan diyalektik özellikleri yok etmeye başlamaktadır. Çeşitli ve çok

fonksiyonlu edebi dilin diyalekt sistemi üzerine baskıları sonucunda, ayrı ve dar-diyalektik belirtiler diyalektten ayrılmaktadır ve diyalekt yeni özelliklerini edebi dilden (özellikle edebi dilin sözlü şekli ve halk ağzından) kazanmaktadır. Bu nedenle tamamen özelliklerini kaybetmiş yarı lehçeler oluşmuştur. Bununla birlikte, ulusal aşamada bölgesel diyalektlerin kırsal toplumda, özellikle uzak bölgelerde, günlük konuşma tarzında önemli rol oynadığının altını çizmek gerekir. (E.G. Tumanyan, 1985: 155)

Bölgesel lehçelerin korunması birçok faktöre bağlıdır. Burada dilin diyalektik farklılaşması, edebi dilin durumu, kentleşme yoğunluğu, genel kültür düzeyi vs. büyük rol oynar. Bölgesel diyalektin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1) Geçmişe ait olması.
- 2) Konservatiflik (geleneksellik).
- 3) İstikrarlılık.
- 4) Sistemlilik

(bkz. O.A. Lapteva, 2003: 34).

L.İ. Barannikova'ya göre ise, bunlar açıklık, bağlılık, büyük geçirgenlik (diyalektten edebi dil aktarma) ve değişkenlik olarak sıralanmaktadır. Bölgesel lehçelerin bugünkü durumu aşağıda gösterildiği dibi nitelenmektedir:

- 1) “Temiz” lehçe kullanan dil taşıyıcısının sosyal ve yaş sınırlılığı.
- 2) Lehçenin aile ortamı ve günlük konuşmalarda kullanımı alanının sınırlanması.

3) Değişik ağızlar (konuşmalar) arasında karşılıklı etkileşim ve lehçe sistemlerinin öğeleri arasında ilişkilerin yeniden kurulması sonucunda yarı diyalektlerin oluşması.

4) Lehçe öğelerinin sosyal ve durumsal üslup türleri.

5) Lehçeleri kullananların kendi konuşmalarını olumsuz değerlendirmeleri ve bilinçli bir şekilde edebi normlara geçişi.

Halk dili, günümüzde sosyo-dilbilim ve sözcük biliminin en zor ve karmaşık kavramlarından biridir. Halk dili denilince genel olarak sosyal ve mesleksi, veya bölgesel bağıllık ifade etmeyen öğeleri barındıran dil yapısı anlaşılmaktadır. Argotik, bölgesel ve jargon kökenli kelimeler sınırlı kullanım alanından çıkmış ve ortak alanda kullanılmaya başlamıştır. Sorokin'e göre, önceleri halk dili denilince biçimsel olarak herkes tarafından edebi dil sınırları çerçevesinde ve şehir konuşma dilinde kullanılan dil anlaşıldı ve bu tür halk dili edebi dil olarak adlandırılırdı. (Y.S. Sorokin, 1949:128) Lapteva ve Filin'e göre, edebi dilde olmayan halk dili yarı diyalektir. (O.A. Lapteva, 2002: 37). B.A.Larin'e göre, halk dili alt tabakanın genel kullanım dili olarak belirlenmiştir (B.A.Larin, 1977: 180) V.V. Kolesov'a göre bu sadece edebi dilin günlük kullanımda bozulması değil, aynı zamanda edebi dilin sözlü şekli, yani aydınların kullandığı basit halidir. (V.V. Kolesov, 1991: 126)

Dilbilimciler arasında halk dilinin coğrafi koşullara bağlantısına, ilişkin değişik yaklaşımlar vardır. Halk dili ulusal dilin yapısındaki (sosyal ve bölgesel diyalektler) lehçe ve edebi dil arasında yer almaktadır. Sürekli meydana gelen bu değişimler sayesinde bu iki olgu birbirine yaklaşmaktadır. V.V. Kolesov'a göre, halk dili, "Yeni Nitelikli Argo" olarak adlandırılmaktadır, V.A. Salaev'e göre ise, slang "jargonlaşmış halk dili" veya "Dikey Halk Dili"ne verilen addır. "Yatay

Dildeki Birlik Jargonlar arası kavramını doğurmaktadır. Bu kavram kökeninde argo bulunan tüm argo grupları için sözcüksel frazeolojinin bir evresi olarak kabul edilmemektedir.” Ayrıca “sokak dili” kavramı “slang” kavramından daha kapsamlıdır. (V.A. Salaev, 1998: 4-6)

V.V.Himik’in sınıflandırmasına göre halk dilinin özellikleri şöyledir:

1) Belli sosyo-kültürel duruma sahip insanların sıradan konuşması.

2) Alt tabaka ifadeleri, edebi dilde analogik açıdan nötr olması.

3) Sert ifadeler (kaba ifadeler ve küfürler).

4) Bölgesel ve alansal anlamlarını kaybetmiş ve genel kullanım birimi olarak meydana gelmiş olan çok sayıda yeniden adlandırmalar ve jargon kökenli ifadeler.

V.V.Himik’e göre, tam anlaşılmadığı için bunların çoğunu gençlik jargonlarına dâhil etmişlerdir, fakat gerçek kullanım alanları daha geniştir: bu kelimeler belli bir alanda kullanılmayarak, genel olarak kullanılan halk dili birimleri haline gelmiştir. (V.V. Himik, 1999: 22).

1.2. SOSYAL LEHÇELER

Sosyal konuşma biçimleri, dil sistemi içerisinde varlıklarını belirli bir şekillerde gösterirler. (Bkz. örn. Stoykov, 1957, 80-88, J. Maruzo 1960, Yartseva, 1969, 1990, Sannikov, 2002). Sosyal lehçelerle ilgili çok sayıda araştırma yapılmasına rağmen onların bilimsel kriterlere dayalı sınıflandırılmasıyla ilgili sosyal dilbiliminin kendi bilimsel sınıflandırma sorunu henüz çözümlenememiştir.

Sosyal lehçelerin ortaya çıkmasına katkıda bulunan en önemli neden toplumun tek düze bir yapıya sahip olmaması ve değişik mesleki ve yaş gruplarına ayrılmasıdır. Genelde çeşitli jargonlar (gruplar arası), teknik diller, argolar, ayrıca işçiler, tüccar ve zanaatkârların kullandıkları meslek kelimeler de halk dilindeki sosyal konuşmalara girmektedir.

Öyle görünüyor ki, sosyal lehçeler düzeyine bölgesel lehçeler de dahil edilebilir. Bu lehçeler bölge sınırlarına sahip olup aynı zamanda belli sosyal bir sınıfa hizmet ederler (örneğin: köylülere). Ancak, sosyal lehçeler jargonlardan farklıdır. Her şeyden önce lehçeler - dilin zamanla farklı üsluplara ayrılmasıyla ortaya çıkmıştır. Sosyal lehçeler bölgesel olarak sınırlıdır ve köylüler tarafından benimsenmiştir. Mesleki jargonlar ve argolar dillerin meslek farklılaşmasının bir sonucu olarak işçiler arasında ortaya çıkmıştır. V.D. Bondaletov’a göre, dildeki üslupların (gruplararası, sosyal, yaşa bağlı ve mesleki jargonlar) ortak özelliğinin sosyal temelindeki sınırlamalar, sosyal lehçelerin kategorisine girmiştir ve tüm halka veya bölge yaşayanlarına ait olmadığı, sadece sosyal gruplara, mesleki gruplara ve farklı yaş gruplarına özgün bir iletişim aracı olduğu ortaya çıkmıştır. (V.D. Bondaletov, 1987:68)

“Lehçe”- sözcüğü edebi dile zıt iki ortak özellikleri ile ilgili dil varyasyonlarını birleştirir: sınırlı kullanım ve kuralsızlık. Bölgesel ve sosyal lehçe arasındaki farkı şu şekilde açıklayabiliriz: bölgesel lehçelerin her alanda edebi standarttan ayıran özelliklere sahip olması, sosyal lehçelerin ise özgün kelime haznesinin olmasıdır. Buna ek olarak, sosyal lehçeler daha sonra genel kullanım alanlarına nüfuz etmeye başlamış ve edebi sanatsal dile karşılıklı etkileşime girmiştir. Bölgesel lehçeler, halkın coğrafi bölgelere dağılması sonucunda meydana

gelirken, sosyal lehçelerin doğası toplumun sosyal, sınıfsal, mesleki, yaş ve toplumun cinsiyete göre gruplara ayrılması üzerinde şekillenir.

Rusya'daki dilbilimciler arasında uzun zaman "lehçe" terimi, dilin ortak sadece bölgesel farklılığını tanımlamak için kullanılmıştır. Daha sonra daha ayrıntılı tanımlar geliştirilmiş olup bu tanımlamalarda lehçe, belirli sosyal gruplar için iletişim aracı olarak nitelendirilmiştir. V.M. Zhirmunskiy'ye göre, sosyal lehçeleri arasında bölgesel lehçeler (köylülerin lehçeleri) ve yarı lehçeler (şehirdeki orta direk halkın dili), edebi dil (sözlü biçimde) sosyal lehçeler grubuna girer ve bunlar “dilnin sosyal düzeyleri” olarak adlandırılırlar. Zhirmunskiy'ye göre, sosyal sınıflara ayrılmış bir toplumda dilin toplumsal düzeyi dil taşıyıcılarının hiyerarşik konumları ile ilişkilidir. Sınıflara ayrılmış toplumların dilinde sosyal lehçeler tıpkı bir piramit gibidir. Piramidin temelini (en düşük seviye) yerel birbirinden farklı lehçeler oluşturmaktadır. Yarı diyalektlerde ise piramit (orta kısımda) dildeki önemli farklılıklar açısından ve özelliklerine göre daralmaktadır. Edebi dilin konuşma biçiminde az çok yaklaşıma görülmektedir (en yüksek seviyede), ancak piramidi tamamlama sürecinde piramit eksik kalmaktadır ve tepe noktası (ulusal bir ”norm”) gerçekçilikten öte daha ideal bir kavram gibi görünmektedir. (V.M. Zhirmunskiy, 1936:21).

O.S. Ahmanova'ya göre, sosyal lehçe birbirlerine bölgesel, mesleki ya da sosyal ortaklık bakımından sıkı sıkıya bağlı olan ve sürekli iletişim halinde olan az ya da çok sayıdaki kişilerce kullanılan dilin “farklılığı” anlamına gelmektedir.(O.S. Ahmanova, 1966. 131).

V.A. Avrorin sosyal lehçeler için şöyle bir tanım önermiştir: «Birbirlerinden ayrı dil yapıları olan ve ortak malzeme bakımından farklı hiyerarşileri olan grupları

bir araya getirmektedir ve bu nedenle bir milleti ve sadece belirli bir topluluk tarafından anlaşılmaktadır, ancak evrensellik ve kullanım alanı açısından birbirlerinden ayrılmaktadırlar». (V.A. Avrorin, 1975: 53).

Değişik tanımlamalara rağmen, araştırmacılar da herhangi bir topluluktaki ilgi alanları aynı olan insanların dili konusunda aynı görüşü savunmaktadırlar: yani, dilin fonetik ve dilbilgisi özelliklerinin değil, onun sözcük haznesinin öneminden bahsetmektedirler. Tüm sosyal lehçeler iki belirgin özelliğe sahiptir:

1) Sosyal lehçeler yapısı sözcüksel sistemlerinin içerisinde bulunmaktadır, çünkü sosyal lehçelerin dilbilgisel yapısı ve fonetik sistemiyle ana dil taşıyıcılarının kullandığı dil aynıdır.

2) Sosyal lehçelerin hiçbir zaman tek iletişim aracı değildir. Edebi dile yardımcı konumdadırlar (Bkz. Ondruk, 1977, Buttler, 1978, Vgayes, 1978, Grabias, 1993, Buzzassyova, 2004).

B.A.Serebrennikov “sosyal diyalekt” teriminin yerine “sosyal konuşma alternatifi” veya “konuşma üslubu” terimlerini kullanmıştır. (B.A.Serebrennikov, 1988: 78) B.A. Larin (1977) B.A. Serebrennikov’un tezine karşın sosyal lehçelerin kendine özgü fonetik ve morfolojik özelliklere sahip olduğuna inanmaktadır. Aynı görüşü paylaşan bilim adamları "sosyal lehçe" yerine “konuşma dilinin sosyal alternatifi” (D.S.Lihaçev, 1992: 355) veya “dil üslup türleri” (L.İ.Skvorsov 1977, 1980, 1986, 1994) terimlerini kullanmaktadırlar. Ancak, en son terim bilim adamları arasında pek kabul görmemiştir. (B.A. Larin, 1977: 181).

Rus Dilinde toplumsal lehçelerin ayrıntılı olarak sınıflandırılması M.A.Grachev’in “Rus Argosu” monografisinde yer almaktadır. (M.A.Grachev, 1997: 138) Bu çalışmada sosyal lehçeler aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:

1. Jargonlar:

- a) Sınıfsal ve tabakasal (aristokrat, köylü, şehirli, din adamları ve diğerleri);
- b) mesleki jargon: fabrika işçileri, çalışanları, inşaatçılar, bilim adamları vs.;
- c) Merak ve ilgi alanlarına göre (pul meraklısı, kumarbazlar, domino oyuncular, balık avcılar vs.);
- d) Gençlerin kullandığı jargon (öğrenciler, part-time çalışan öğrenciler, gençlik grupları (müzik grupları));

2. Zanaatkarların, seyyar satıcıların dilleri;

3. Kriminal argo.

Sosyal lehçelerin benzer bir sınıflandırması V.D.Bondaletov tarafından önerilmiştir. Bu sınıflandırmanın temelinde sosyal lehçenin temel işlevi, kullanım alanı ve şartları, sözcük sistemi, sözcük türetme yöntemleri, diğer yapısal dil ve dilbilimsel göstergeler yatmaktadır. (V.D. Bondaletov, 1972: 68). V.D.Bondaletov aşağıdaki sosyal lehçeleri türlere ayırmaktadır:

1. Mesleki lehçeler. Örneğin, balıkçılık, avcılık, çömlekçilik, marangozculuk, tekstilciler, ayakkabı ustaları vd. Burada belli meslek sahiplerinin, imalat alanında ve diğer alanlarda çalışanların edebi dilin yanı sıra kendi aralarında kullandıkları sözcükler vardır. Mesleki ifadelerin sayısı ilgili üretim alanının gelişim düzeyi ve uzmanlaşmasıyla bağlantılıdır. Mesleki diller tam anlamıyla bir «dil» değildir. Mesleki özel dillerin yapısı mesleki söz hazinesiyle ve kelime oluşumuyla sınırlıyken ses ve gramer yapıları bu durumdan etkilenmez.

2. Gruplararası jargonlar, örneğin, öğrenciler, sporcular, askerler ve diğerleri, genel olarak kendi aralarında paylaşılan ortak şeyler sayesinde bağlantıları bulunan özellikle gençlerin kurduğu topluluklarda kullanılmaktadır. Bu ilişki belli ölçüde

insanları bir araya getirmelidir. Örneğin, vatani görevini yapmak, üniversite veya okulda eğitim görmek vs. Mesleki sosyo-lehçelerden farklı olarak jargonlar sıradışı olma, mesleki kavram kullanma gereksiniminden doğmamıştır. Gruplararası jargonlar bilinenlerin yerine yeni kelime ve duygusal ifadeler verme eğilimindedir.

3. Kriminal jargonlar («hırsızların dili», dilencilerin, serserilerin, hırsızların ve onlarla bir şekilde bağlantılı seyyar satıcıların ve zanaatkarların dilidir). Bu dil genellikle hapisane, ceza kamplarında ya da suç dünyasına mensup insanlar arasındaki iletişim alanlarında kullanılmaktadır. B.A. Serebrennikov’a göre bu jargon bir ölçüde tektir, çünkü diğer grup veya gruplararası jargonlardan farklıdır ve birbirlerini rahatlıkla anlayabilmektedirler. Hırsızların oldukça gelişmiş özel (kullandıkları araçlara verdikleri özel isimler, orn: *отмычка*) ve günlük terminolojileri vardır.

4. Koşullu (gizli) lehçeler (argo), zanaatkârlar, satıcılar, demirciler, sobacılar, camcılar, çobanlar, at arabacıları, taş ustaları, fiçı ustaları, duvarcılar, badanacılar, v.d. yakın sosyal gruplar Çarlık Rusyası döneminde yaygın olarak kullanılmıştır. Bunların arasında en bilinenleri köyleri dolaşarak satıcılık yapan - “seyyar satıcılar”dır. Vladimir bölgesinin Vyaznikovsk, Kovrovsk ve Şuysk köylüleridir. Rusya’nın her tarafına ve Sibirya’nın en kırsal bölgelerine dek seyyar satış arabalarıyla giderek farklı ve akla gelebilecek türlü küçük eşyalar satmışlardır. (Genel Dil Bilimi, 1970: 486). Koşullu lehçe – seyahat eden zanaatkarlar arasında (yüncüler, kil ustaları ve terziler v.b.) oluşmuştur. Toplumdaki dilenciler arasında gizli lehçelerin yaygınlaşmasıyla ilgili bilgiler bulunmaktadır. Bu gizli diller kendi meslek sırlarının dışarı yayılmaması için başkalarının çok az anlayabileceği şekilde ortaya çıkmışlardır.

Sosyal lehçeler, kendine özgü bir şekilde dilin çok sayıda işlevsel ve yapısal özelliklerini yansıtır; yapı işlev ve gelişmesiyle ilgili kendine özgü özelliklere sahiptir. Sosyal lehçelerde kendine özgü uzmanlaşmış işlevler de gözlemlenebilir (örneğin jargonlarda duygusal ifade işlevi, argoda ise gizlilik işlevi vardır). Bunlarda toplum ve dil arasındaki ilişki çok inişli çıkışlıdır. Bu noktada dilin gelişiminde iç ve dış faktörlerin ilişkisi daha açık şekilde görülmektedir. Sosyal lehçelerin somut tarihi ve sosyal bağımlılığı sayesinde “doğduğu” andan “gelişme” anına dek, bazılarını hatta yok olma anına dek ilerleyen süreci kolay bir şekilde gözlemlemeye olanak sağlar.

1.2.1. ARGO

Tezimizin araştırma konusu olan gençlik jargonuna geçmeden önce üç sözcüğü, yani «argo», «jargon», «slang» terimlerinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. «Jargon» ve «argo» kelimeleri Rusçaya Fransızcadan geçmiştir, «slang» ise İngilizceden geçmiştir. Bu kelimelerin orijinal anlamının açıklığa kavuşturulması için temel kaynakların incelenmesi oldukça önemlidir. «Argo», Fransızca «argot» kelimesinden gelmektedir ve dilencilerin, hırsızların ve çingenelerin diline verilen addır. Modern Fransız dilinde «argo» terimi İngilizce konuşulan ülkelerde «slang» kelimesiyle aynı anlama sahiptir. Beregovskaya’ya göre, «Argo – belli bir sosyal grup tarafından beğenilen terminolojik olmayan kelimeler bütünüdür». Bu terimin bu şekildeki yorumu Rus dilbiliminin yapısına uygun değildir. Fransız dilbilimcilerinin diğer çalışmalarında bu kavram şöyle açıklanmaktadır: «Argo» suçluların dilidir ve kendisini farklılaştırmak ve/veya

toplumun diğerk kısmından korumak isteyen kapalı sosyal gruplara özgü çok özel kelimelerin bütünüdür.» (Maruzo, 1960, D.E. Rozental, M.A. Telenkova, 1985, L.P. Krisin, 2001)

E.I. Beglova (1994), O.I. Sherbakova (1994), V.D. Bondaletov (1967, 1968, 1974, 1987, 19876, 1987), D.S. Lihachev (1992), L.I. Skvortsov (1979) ve diğerk dilbilimciler «argo»yu suçluların konuşması olarak görmektedirler. Her şeyden önce, bu sistemde gizlilik (bazen «argo» «gizli dil» olarak adlandırılmaktadır, kapalılık ve anlamlılık önem arz etmektedir. Hırsızların dili ayrıca «fenya» veya «hırsızların müziğı» olarak da adlandırılmaktadır. V.V. Himike göre, «Argo» terimi adı altında birçok meslekte ve/veya sosyal gruplarda kullanılan dil anlaşılabilir. Bu tür kelimeleri V.V.Himik «номинациямитерминоиды» (Rus dilinde böyle bir kelime yoktur, bu terimi Himik düşünmüştür) diye adlandırmaktadır. Ancak, farklı toplumsal grupların temsilcileri arasında iletişimin bir sonucu olarak argotizmler «dar mesleki kullanım alanının» dışına çıkabilir ve jargonizme dönüşürler. (Himik, 1999. 24). O.N. Fedyanina'ya göre ise, argo tamamen kapalı bir sistem olarak kabul edilemez. Kapalı sınırları net değildir. Bazen jargon ve argo sınırları o kadar belirsizdir ki, onları birbirinden ayırmak neredeyse imkansızdır. (O.N. Fedyanina, 1996, 24) Bu bağlamda, O.S. Ahmanova'nın "Dilbilim terimleri sözlüğü"nde «argo» terimi «jargon» ile özdeşleşmiştir. Argo alt sistemlerini belirlerken bu görüş dilbilimciler tarafından desteklenmektedir. Örneğın «mesleki jargon», «hırsız jargonu», «hapisane jargonu» vs. (O.S. Ahmanova, 1996, 53)

M. Fasmer (1996) argonun, jargonun bir türü veya tipi olduğunu yazmaktadırlar. (M. Fasmer, 1996: 18). V.M. Jirmunskiy argoyu jargonun bir türü

olduğunu belirtirken argonun spesifik özelliğinin mesleki işlevinin yerine getirmesi olduğunda de altını çizmektedir. Argonun bu şekilde anlaşılması tesadüf değildir. (V.M. Jirmunskiy, 1936, 24) L.I. Skvortsov’a göre, her bir jargon argotik çekirdeğe sahiptir. Bu çekirdek küçük oldursa “üretim çekirdeği” (mesleki terimler) ve “günlük sözcükler” arasında ayırım yapmak zordur. Bu yüzden “argo” ve “jargon” terimleri çoğu zaman karıştırılmaktadır. (L.I. Skvortsov, 1979, 23). Bundan kaçınmak için B.A. Larin gibi bazı dilbilimciler argodan bahsederken argoyu, jargonun bir parçası olarak belirtmek gerektiği yönündeki yaklaşımları benimsemişlerdir. (B.A. Larin, 1977: 180)

Bu çalışmada “argo” adı altında özel adlandırmanın sözcüksel alt sistemi anlaşılmaktadır. Argo sadece kapalı mesleki ve sosyal gruplardaki iletişim amacıyla kullanılır ve bu grupları toplumun diğer kesimlerinden ayırır. Argotizmler – dönüşüme uğramış sözcük birimleridir. Dönüşümden kasıt sözcük birimlerinin içeriğini saklamaktır veya anlamı sadece belli sosyal ve mesleki grup üyelerince bilinen özellikle türetilmiş sözcük birimleridir.

1.2.2. JARGON

«Jargon» terimi Fransızca açıklamalı sözlüklerde «bozulmuş dil» (langue corrompu) olarak ve dolandırıcıların aralarında kullandıkları dil olarak tanımlamaktadır (Le Dictionnaire du Francais 1992: 321). Rusça Etimoloji sözlüğünde M. Fasmer’e göre Fransızcadaki «Jargon» Galliy-Roma kökenli «jargon»’dan gelmekte olup, anlamı «gevezelik» demektir.(M. Fasmer, 1996: 78).

V.İ. Dal'ın açıklamalı sözlüğünde «jargon»- lehçe, deyim, yerel lehçe, telaffuz demektir ve kodlanmış dilden farklı olduğu vurgulanmaktadır (V.I. Dal, internet), (ayrıca bakınız Hubalek 1971, 1979, 1988, Jaklova 1984, Rossi 1989, Kowalikowa 1991, Petit 1992, Suk 1993, Hochel 1993, Kaczmarek, Skublanka, Grabias 1994, Segrillo 1996).

U.Timrot ise jargonu farklı bir şekilde yorumluyor:

- 1) Belli sosyal ve mesleki grupların konuşma dili;
- 2) Günlük konuşma, slang.

Jargonlar profesyonel konuşma dili olarak adlandırılmaktadır. (I.R. Galperin, 1956; V.V. Kolesov, 1999; O.I. Sherbakova, E.T. Bruyeva, 1994). Şu anda argo gelişimi için uygun bir ortam bulunmamaktadır. Bu şartlar iletişimde özel şifreler koymak amacıyla oluşturulurdu. Son zamanlarda sosyal sınırlandırılmış argolar daha ön plandadır, çünkü bu jargonlar insanları ilgi odaklarına göre ayırabilirler veya bir araya getirebilirler. (E.I. Beglova, Z.M. Dudareva, 1994: 20). G.A. Sudzilovskiy ise jargonları suçluların (kriminal) dili unsurları olarak görmektedir Sudzilovskiy jargonu argoyle karşılaştırarak şöyle bir sonuca varmışlardır: jargon- dar alana özgü özel bir dildir, gizlilik, mahremlik, başkalarının anlamayacağı bir dildir. (G.A. Sudzilovskiy 1973: 60). Bu durumda jargon çok da geniş kapsamlı bir kavrammış gibi tanımlanmamaktadır.

D.S. Lihaçev, L.İ. Skvortsov, B.D. Bondaletov, O.N. Fedyanina, E.İ. Beglova gibi jargonun sosyal grupların dili olarak, kısmen anlaşılır bir dil olarak niteleyen araştırmacılar haklıdır. V.V. Himik yarı anlaşılır jargonları sözcüksel-frazelojik alt sistemler olarak adlandırmaktadır. Bu durumda jargon kavramı argoya göre nispeten daha çok kişi tarafından anlaşılmaktadır.

Bu terimleri geçen yüzyılın 30’lu yıllarında birbirinden ayırma konusunda ısrar eden ilk araştırmacılarından biri de V.M. Zhirmunskiy olmuştur. V.M. Zhirmunskiy’e göre jargonlar mesleki dile yakındır. Ancak Genel dilde «Diğer standart ifadeler mesleki yaşam olaylarını, geniş bir yelpazede ifade eden sözcükleri» içerir. (V.M. Zhirmunskiy, 1936: 114). Argoyu diğer jargon türlerinden farklı kılan yanı onun mesleki fonksiyonudur. Yukarıda bahsi geçen gruplar arası jargonlar kendine göre eğlenceli, kelime oyunları olan, duygusal ve anlamlı ilkelere tabi bir dildir. Argo ise yoksullar, hırsızlar, serseriler, seyyar satıcılar ve zanaatkarlar tarafından kullanılan, mesleki faaliyetleri açısından kendilerini savunma ve toplumun diğer kesimiyle mücadelede kullandıkları bir silahtır. Bu nedenle, espirili jargon takma adları herhangi bir grubun sözlüğünde mesleki hayatta kesinlikle sınırlıdır ve mesleki bir sır anlamı taşımamaktadır. (M.V. Zhirmunskiy, 1936: 118-119).

«Argo» ve «jargon» arasındaki ayırımın değişik kriterlere göre yapılması tesadüf değildir. «Argo» ve «jargon» arasında, alt sistemlerin karşılıklı ilişkilerinin sonuçları olarak ortaya çıkan belirgin sınır bulunmamaktadır. Skvortsov’a göre, «Argo jargonun çekirdeğidir, onun üretici nvesidir. Aynı zamanda jargonun günlük sözlüğü gibidir» (L.I. Skvortsov 1964: 52). Argoları jargonlardan ayırmak her zaman mümkün değildir. V.V. Himik’in dediği gibi, jargonizm – duygusal değerlendirme eğitimidir, aralarında özellikle negatif ifadeler daha fazladır. Bu yüzden terimin kendisi değerlendirmelerin negatif işaretleri olarak algılanmaktadır. (V.V. Himik 2000: 13). Bu özelliklerden dolayı “jargon” “argo”dan farklıdır. Jargonizm pratikte her zaman duygusal anlam taşınmaktadır. Argotizmde ise durum daha nadir karşımıza çıkmaktadır. Jargonizmde neredeyse her zaman anlam

bakımından edebi dile paralellik vardır. Argotizmde ise böyle bir paralellik olmayabilir. Jargonizm kolay öğrenilir, az ya da çok herkes tarafından anlaşılabilir ve bu nedenle daha sık kullanılmaktadır. Jargon kelime kullanırken, konuşmacı belli bir toplumsal grup üyeliğini taklit eder ve bu toplumsal grubun konumunu ve tutumunu ifade eder. Buna karşılık, jargonizmlerin bir kısmı duygusal ve ifade değerlendirme birimleri sosyal grubun ötesine gitmeye ve «interjargon» işlevini kazanmaya başlamıştır. («interjargon» terimi B.A. Serebryannikov tarafından kullanılmıştır). V.V. Himik'e göre, eski argotizmler dar mesleki kullanım dışına çıkarak jargonizmlere kadar genişlemektedir. Duygusal değerlendirme özelliğiyle sosyal üstü jargonizm ve bir kitlesel slang olarak ortaya çıkmaktadır. (Himik 1999: 24).

1.2.3. SLANG

Rus dilbilim geleneğinde «slang» sözcüğü yeni bir terimdir. «Jargon» sözcüğünün aksine «slang» sözcüğü, ne Dal'ın sözlüğünde, ne de Brokgauz ve Yefron'un ansiklopedisinde içinde bulunmaktadır. Bu sözcük İngilizceden Rusçaya geçmiştir ve dilencilerin özel melodik ve pohpohlayıcı bir dili olarak, daha sonra herhangi birilerinin dili olarak yorumlanmaktadır. (Cocise Oxford Dictionary 1992: 516). Bu sözcük ilk 1750 yılında «Sokak Dili» olarak kaydedilmiştir. Şu anda da sözlüklerde (örneğin, The Encyclopedia of Language and Linguistics, 1994) birincisi, toplumun alt grup ya da alt kültürlerinin özel bir konuşma dili, ikincisi ise, gayri resmi (günlük) iletişim için yaygın kullanımlı sözcük ve modern

leksikografide ikinci anlamı birinci anlamdan daha önemli olan anlamında en az 2 yorum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Oxford Sözlüğünde «slang» sözcüğü, «özel anlamda kullanılan yeni kelimelerden ya da ortak kullanılan kelimelerden oluşan, eğitilmiş insanların kullandıkları dil düzeyinden daha alt seviyedeki konuşma dili» olarak tanımlanmaktadır (The Oxford English Dictionary 1970: 171). «Webster'in Yeni Evrensel Sözlüğü»nde, slang sözcüğü sadece gayri resmi (günlük) iletişim dili, yani ortak kullanılan veya standart kullanım sınırları dışında yer alan ve yeni ya da yaygın anlamlara, dilde zaten var olan ifade tarzı veya kelime ya da ifadelere sahip olan sistem olarak tanımlanmaktadır. Slang yepyeni ve güçlü: canlı, kesin ya da esprili ifade bulmak amacıyla gelişmektedir ve daha resmi bir durum kazanarak kullanımdan çıkmaktadır (Webster's New Dictionary 1976, 1337). İ.R.Galperin ayrıntılı olarak, İngiliz ve Amerikalı bilim adamlarının pozisyonlarını (Espersen 1925, Patridj 1935 v.s.) incelemektedir. İ.R. Galperin, "slang" sözcüğün en objektif değerlendirmesini S. Robertson' un yaptığını düşünmektedir. S. Robertson şu sonuca varmıştır: «slang» sözcüğü hiçbir şeye sahip olmayan, oldukça farklı olaylarla özetlenmektedir. «Slang» sözcüğü toplumda kimsenin anlamadığı ve bazı insanlar tarafından icat edilmiş «özel» kelimelerden oluşmaktadır (İ.R. Galperin 1956: 108). Galperin, «Slang» terimi «Üzerine Sözcük» adlı makalesinde, V.Litl, G.B. Fauler ve Dj. Coulson'un «Kısaltılmış Oxford Sözlüğü»nde Webster'in, Ch. Anadeyl tarafından derlenen «İngilizce Sözlüğü»nde, V.K. Müller'in «İngilizce-Rusça Sözlüğü»ndeki tanımlarını örnek olarak göstermektedir. İ.R. Galperin, yukarıda adı geçen sözlüklerin yazarlarının slangizm, jargonizm mesleki terim ve konuşma dilindeki kelimeler arasında ayırım yapmadıklarına dikkat çekmektedir.

Rus dilbiliminde, E.G. Borisova; M.V. Arapov; Z.M. Dudareva, E.I. Beglova, bir ölçüde G.A. Sudzilovskiy gibi bazı akademisyenler de bu kavramlar arasında fark olmadığı görüşündedirler. İ.R. Galperin, G.A. Sudzilovskiy'nin çalışmalarında kelimelerin ortak kullanılan ve fazla kullanılmayan kelimeler olmak üzere ayrıldığına dikkat çekerek dilin kelime hazinesiyle slanglerin birleşmeye başlamasıyla slang probleminin ortadan kalktığını göstermektedir. İ.R. Galperin, slang sözcüğün tanımını aşağıdaki gibi vermektedir, ancak bu tanım da yetersiz kalmaktadır: slang kelimesi edebi kelimenin aksine, dilin kaba sözcükler: jargon, lehçe, argo ve mesleki terimler içermeyen kısmı için kullanılmalıdır. (İ.R. Galperin, 1956: 107) Ancak, Himik'e göre, slang sözcüksel-frazeolojik bilimlerin, konuşma dilinin, duygularla güçlendirilmiş ifadelerin ve özel değerlendirmeler (genellikle de olumsuz) için gerekli üslup çeşitliliğinin açık alt sistemidir (V.V.Himik 2000: 14). Böyle bir anlayış O.S.Ahmanova görüşü ile karşılaştırılabilir. O.S. Ahmanova slangi «herhangi bir meslek terimi ya da sosyal grubun kullandığı ve edebi dile ya da genel olarak sosyal gruplara direk bağlantısı olmayan insanların konuşmalarına giren, dildeki çeşitliliği içinde (argo, jargonizm, mesleki terimler v.b.) özel duygusal ifadelerden oluşan bir tür konuşma biçimi» olarak değerlendirmektedir (O.S.Ahmanova, 1966: 419). L.İ. Skvortsov, B.A. Serebrennikov, L.P. Krisin ve V.V.Himik ise slang sözcüğünün «interjargon» olduğu anlayışındadırlar. M.M. Makovskiy ise «slang» terimini «toplumun her sosyal kesimi için az ya da çok ortak kullandığı dilin normlarının genellikle de leksik normlarının tarihsel olarak meydana gelmiş türüdür. Dilin bu normları konuşma dilinde mevcuttur, genetik ve işlevsel olarak dilde var olan jargonlardan ve mesleki terimlerden ayrılmaktadırlar» şeklinde yorumlamaktadır. (M.M. Makovskiy, 1963: 22). V.V. Himik'a göre, slang, argonun

aksine sosyal bir diyalektin taşıyıcılarından oluşan küçük bir grup içinde bilinen hiçbir rasyonel argotizm içermez. Slangin argo ve jargonun aksine kesin hiçbir sosyo-grupsal yönelmesi yoktur" (V.V.Himik 2000: 14). Slanglar, gençler ve orta yaşlı insanlar, suçlular ve terbiyeli insanların yanı sıra, eğitim eksikliği olan ve oldukça zeki insanlar tarafından da kullanılmaktadır. Jargon ve slang arasında ayırt edici bir sınır yoktur. Bunun nedenlerini, şöyle açıklayabiliriz: birincisi, slang öncelikle sosyo-grupsal ve sosyo - mesleki jargonlardan malzemesini almaktadır. İkincisi ise, slang de bazı sosyal sınırlarla tanımlanmaktadır, ancak belirli ya da grupsal bir sınırlandırması yoktur, entegre olmuş sınırları vardır. Yani «dil» toplumun üst tabakasından daha çok sosyal çevreli, bu «dil» yaşlılardan daha çok gençlerin ve bu «dil» genellikle sosyal içerik bakımından «başkalarından» daha çok «kendinindir» (V.V.Himik, 2000: 15).

Argo, jargon ve slang, sosyal lehçelerin türevleridir ve Kurallı-kuralsız, açık-kapalı, sabit-değişken gibi çeşitli dil standartlarının tipik özelliklerindendir. Argo, jargonun «üretici (tohum) çekirdeği» olarak, maksimum gruplar arası geleneklere bağlı ve kısmen sabit olan en kapalı alt sistemi ifade etmektedir. Bu özellikler jargonların alt sistemlerinde oldukça azdır – yani jargonlar yarı kapalıdır. Lehçelerden ve sosyo-grupsal oluşumlardan her birinin sözcük ya da frazeolojisi dil kurallarının ve standartlarının dışındadır

Her dilin kendine göre bir sınırlılığı vardır: Argo maksimum, slang ise minimum sınırlılığa sahiptir. Argotik çekirdek için kısmen sabitlik ve günlük jargon için yüksek hareketlik ayırt edici özelliklerdir. Teknolojik gelişmelerin etkisi, dilsel bütünleşmeye ve alt dillerde sınırlılığın zayıflamasına neden olmuştur ve hala olmaya da devam etmektedir. Toplumsal ilişkilerin geliştirilmesi ile bazı

mesleklerin grupla arası sınırlılıkları zayıflamaktadır, hatta kaybolmaktadır. Gizli olan mesleki diller anakronizm (zamana uymama) haline gelmektedir ve argonun yerini daha çok günlük jargonlar almaktadır. Argo jargonun içinde erimektedir, toplumun demokratik alt kesiminin günlük dilini jargonlarla süsleyerek kentsel halk diline daha da yakınlaştırmaktadır (V.M. Jirmunskiy 1936: 152). Bu nedenle, Rus dilbilim geleneğinde üç farklı terim yer almaktadır – «Argo», «Jargon» ve «Halk Dili», daha sonra «Slang» de bu gruba girmiştir.

Edebi dil standartlarından yana olanlar yukarıda sözü geçen dilisel bütünleşme eğilimlerinin tek edebi dil standardının yararına olması konusunda ciddi çaba sarf etmektedirler. Rus geleneksel dilbiliminde sosyal alt dilleri önem bakımından şöyle sıralanmaktadır: «argo» – «jargon» – «slang» (interjargon) – «halk dili».

Hangi leksiko-frazeolojik (sözcüksel-deyimbilimsel) unsurlar gençlik jargonlarına girmektedir? Yukarıda anılan dilin alt sistemleri arasında gençlerin konuşma dili kaçınıcı sırada yer almaktadır? Gençlik konuşma dilini tanımlamak için hangi terim kullanılabilir?

1.3. Gençlik Jargonu

V.V. Himik'e göre, «Gençlik jargonu», adından da anlaşıldığı üzere kullanımı yalnızca belli yaş grupları ile kısıtlı olmayan, hem sosyal, hem zamansal hem de bölgesel çerçevelerle sınırlı, ilginç bir dilbilimsel olgudur. Bütün toplumsal diyalektler gibi gençlik jargonu da ulusal dilin «sularıyla» beslenen, onun gramer ve fonetik toprağında yaşayan bir kelime haznesinden oluşmaktadır. «'Gençlik dili'

kavramının koşulluluğu gençliğe ait sayılan, tıpkı gençlik kavramının kendisi gibi, kesin bir bütünlük ve kararlılık niteliği taşımayan bir spesifik adlandırma ve ifade gücü dizisi ile kendini göstermektedir.» (V.V.Himik 2000,34).

İlk gençlik jargonlarının ortaya çıkış zamanını tahmini olarak bile belirlemek zordur, ancak gençlik jargonu tarihinin başlangıcını daha ortaçağda Batı Avrupa öğrencilerinin dilinde aramak olağan dışı olmaz. Gençlik jargonuyla ilgili bilinen ilk kaynaklara 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren rastlanmaktadır. Rusya’da gençlik jargonunun geçen yüzyıl başından beri gelişiminde şu önemli dalgaları belirtmek mümkündür.

İlk dalga 20li yıllarda gerçekleşmiştir. Devrim ve içsavaş toplumun yapısını bozmuş, başıboş serserilerden bir ordu kurulmuştur. Öğrencilerin, delikanlıların ve sokak serserilerinin konuşmalarından ayırtedilemeyen dili, suçluların ve askerlerin jargonundan kelimeler ile süslenmiştir. İkinci dalga 50li yıllara denk gelmektedir. Kruşçev zamanında totaliter rejimin yumuşaması NKVD (istihbarat servisi) nin faaliyetleri ve kampların varoluş sistemleri üzerindeki sır perdesini kaldırmıştır. Genel özgürlük havasında sokaklara ve dans pistlerine «стиляги» (kolay yaşam arayışında olan, modadan ve batı caz müziğinden heyecan duyan izole gençlik grupları), müzisyenler («лабухи») çıkmıştır. Eski tutuklularla temaslar sonucunda hapis-kamp jargonu edebi dilini kullananlar konuşma dilini etkilemeye başlamışlardır. Üçüncü dalganın ortaya çıkması fırtınalı olaylar ile değil durgun bir atmosfer dönemi içindedir. 70-80’li yılların boğucu toplumsal havası çeşitli illegal gençlik hareketlerini doğurmuş ve «hippilemiş» gençler resmi ideoloji karşıtı bir dil jesti gibi kendi «sistemli» argolarını oluşturmuşlardır. Dördüncü dalga 80’lerin ikinci yarısı ile 90ların başına denk gelmekte ve pratikte günümüze kadar devam

etmektedir. Yeniden yapılanmanın (perestroykanın) ilk yıllarında jargon, oldukça agresif bir davranış sergilemekteydi: Hayatın tüm yeni alanlarını, hizmet için gereken birimleri istila ediyordu. Renklilik ve yenilik, konuşmalarını daha etkili, daha anlamlı kılmak hevesinde olan Rusça konuşan insanlar için jargonu çekici hale getiriyordu. Bu dalga Çağdaş Rus Dilinde sık sık «jargon-bomu» (jargonun patlaması) olarak adlandırılır ve çoğu kez Rus gerçekliğinin kriminalizasyonu ile ilişkilendirilir. (V.V. Himik, 2000: 346).

Gençlik jargonunun çok farklılık göstermesi onu diğerlerinden ayıran özelliğidir. Gençlik jargonu kimseye bağlı değildir, o sadece varlığını sürdürür. Genç bir topluluğa dâhil ve bu topluluğa ait olmak için genç bir insanın sadece yaşça genç olması değil, ayrıca onun yaş grubuna özgü dilde konuşması ve özellikle de gençlik jargonuna hâkim olması ve onu kullanması gerekir. Jargon kendi esasınca bilgiyi «kodlar», «muhafaza eder» ve bir gençten diğerine «iletir». Ancak gençlik toplumun dışında yer almadığına ve monolitik bir bütünlük oluşturduğuna göre gençlik argosu yaygınlaşma alanına bağlı olarak çeşitli katmanlara ayrılır.(bkz. Tablo): okulda, PTU (mesleki-teknik okullar), yüksek okulda, orduda, illegal gençlik gruplarında ve aynı zamanda iş, suç, müzik (Show dünyası), spor vb. alanlarda.

Tablo.

Spor	Müzik	Kriminal
Bağımlı	Gençlik Jargonu	Okul
Bilgisayar	Ordu	Üniversite

Bu sıralama jargonu tam olarak tanımlamaz, ancak gençlik jargonunun kullanım durumunu genel hatlarıyla bize yansıtabilmektedir. Her somut olayda şu ya da bu coğrafi bölgeye, şu ya da bu etnik gruba özgü sosyo-kültürel özellikleri göz önünde bulundurmak gerekir. Gençlik jargonunu konuşanlar için şu parametreler gözden geçirilmelidir: 1) «illegal» gençlik hareketlerine üye olma ya da olmama, 2) Kriminal çevrelere karşı tutum, 3) Hobi ve ilgi alanları, 4) Boş zamanları geçirme yöntemleri, 5) Alkole olan eğilim, 6) Uyuşturucu maddeye olan eğilim vb. (V.V. Himik, 2000: 378).

Böylesi bir sosyal çeşitlilik içinde gençlik jargonunu kullananların konuşma dilindeki jargon, halk dili, sleng, kriminal jargon, mesleki ve gruplararası jargon birimleri ile bu jargonları kullananlar genç insanlar olduğu için birbirine karışmaktadır. Adı geçen jargonlar, aynen diğer jargonlar gibi, birbirinden farklı derecelerde gelişmiş jargon çekirdeğine sahiptirler, real olarak adlandırılan, ancak asla edebi dilde belirtilmeyen birimler genç kültüre özgüdür. Gençlik jargonunun yaratıcı işlevi bu şekilde kendini gösterir. Bu jargonların ya da daha doğrusu alt-jargonların çoğu «sözlük bileşimlerinde» «genel» kelime hazinesini kullanırlar. (E.A. Zemskaya, 1981: 177).

Genel jargon denince çağdaş Rus jargonunun hiçbir sosyal gruba ait olmayan, konuşma dilinde ve kitle iletişim araçlarında yeterince sık karşılaşılan ve eğitilmiş insanlar da dahil birçok kişi tarafından kullanılan şekli anlaşılmaktadır. Genel jargonun kaynağı, sosyal grup jargonlarından, Rus edebi dilinin çeşitli tematik kelime gruplarından ve diğer dillerden alınan kelimelerden oluşmuştur. Genel jargonun temelini bir dönem öğrenci jargonu oluşturmaktaydı. Bu gün ise durum başkadır. Toplumdaki rahatlık nedeniyle kriminal dil veya jargon genel jargonun temel kaynağı halini almıştır. Kriminalizasyonun da etkisi inkâr edilemez. Genel jargona bu alanlardan şu kelimeler girmiştir: kriminal jargondan *мочить* «öldürmek», *мусор* «polis», *бабки* «para» ve diğerleri. Bağımlı (narkoman) jargonundan: *сесть, подсесть на углу* «uyuşturucu bağımlısı olmak *дурь* «uyuşturucu», *ширяться* «batmak» ve diğerleri. (bunlar sayıca azdır), polis jargonundan: *подснежник* «ceset», iş adamı jargonundan: *нал, безнал* «peşin, peşinatsız hesap» ve diğerleri. Genel jargon avam dili ile etkin bir biçimde işbirliği içindedir. Jargonik-halk dili kelime haznesinin kökeniyle ilgili olarak halk diline ait ve diyalektik olduğunu, avam dilinde kullanılmaya devam ettiğini, ancak aynı zamanda da jargondaki yerini de aldığını söylemek yerinde olacaktır. Böyle biçimsel olarak basit görülmüş bir kelime haznesi kabaca ve laubali bir yapıya sahiptir. *с бодуна* «yoksunluk sendromu», *надраться, нажраться* «çok içmek», *врезать, вмазать* «vurmak» ve diğerleri. Genel jargonda, gençlik jargonuna benzer şekilde İngilizce başta olmak üzere yabancı dillerin etkisi hissedilir: *кресанутый* «deli», *герла* «genç kız», *кон* «milis», *мазер* «anne» ve diğerleri. (E.A. Zemskaya, 1981: 178)

Gençlik jargonunda ise gençlik akımının varolma süresi ve popülerliği, akımın temsilcilerine özgü olan kelime haznesinin, diğer grup ve akımların üyeleri tarafından kullanılmaya başlamasına yardımcı olmaktadır. Çeşitli sosyo-toplumsal faktörler sonucunda jargon genç çevreler için geniş ölçüde ulaşılabilir olmuş ve bu genç çevrelerce benimsenmiştir. Jargonun kelime haznesi, gizlilik niteliğini kaybederek imgesel, ironik kelime kullanımının duygusal ifade gücünün bir aracı olarak hizmet etmeye başlamıştır. Kimi zaman kelimeler *kriminal jargon* sınırlarının dışına çıkarak daha geniş insan çevreleri için (sadece gençler için değil) *ulaşılabilir* hale gelmiş, böylece duygusal-ifade gücü rengini kaybederek edebi dile geçmiştir.

Yeni jargon kelime haznesi birimlerinin oluşması sürecinde münferit sosyal kişiliklerin sözlü faaliyetleri büyük rol oynar. Yeniden yaratılmış olan argolardan kabul görenler, sosyal grupların en yetkili kişileri tarafından kullanıma girmiş olan parlak ve anlatımsal kelimelerdir. Gençlik jargonundaki çeşitli duyguları ileten böylesine zengin anlamdaşlık bundandır.

Jargon kelime haznesi birimlerini oluşturma yöntemleri çeşitlidir. Dilbilimciler bunları şu şekilde sıralamaktadırlar: 1) mutlak yeni deyim oluşturma 2) edebi dildeki kelimelerin anlamını değiştirme; 3) kelime yapım araçlarını kullanma; 4) yabancı dillerden aktarma; 5) bu yöntemlerden iki ve daha fazlasını kullanma. Dilbilimcilerin altını çizdiği jargon kelimelerin «icat» etme sürecinde gençler başkaları için anlaşılmaz kelimeler yaratmaya değil, daha çok dil tasarrufuna ve düşünceyi anlamlı ve etkili şekilde ifade etmeye istek duymaktadırlar. Jargonda «farklı» ve «komik» olabilmek için sadece kelime yapım, gramer ve kelime haznesi araçları değil, ayrıca fonetik ve sözdizim araçları da kullanılmaktadır. (E.A. Zemskaya, 1981: 181).

Y.A Zenskaya ve R.İ. Rozina'nın gözlemlerine göre, gençlik jargon kullanımına orta ve ileri yaşlı insanlardan daha meyillidir. Genç insanları yaşlarına göre konuşmalarında dört ana substandart dil oluşum evresinde incelemek mümkündür:

1. «çocuk dili» denen kelime substandartları veya çocuk konuşmasının spesifik adlandırmaları;

2. «delikanlı jargonu» denen ergenlik dönemindeki gençlik konuşmalarının nominatif-ifade güçlü kelime alt sistemleri. Çeşitli grupsal veya bölgesel varyasyonları vardır: sokak, okul ve diğerleri;

3. sosyo-mesleki oryantasyonun kelime-semantic jargon altsistemleri: öğrenci jargonu, ordu jargonu, müzisyen jargonu, programcı jargonu, genç işçilerin jargonu, tüccar jargonu, gazeteci jargonu ve diğerleri;

4. kitlesel halk diline geçiş ve kullanım alanını genişletme eğilimi olan göreceli kararlılık ve kitlesel kullanılabilirlik gösteren kelime-semantic ve deyimsel birimler. (R.İ. Rozina, 2004: 35).

Gençlikten, çeşitli değerlerde oryantasyona, yaşam tarzına ve davranışa, sosyal aktiviteye, kendini ifade yönelimine sahip, fizyolojik, sosyal, mesleki ve kişisel açıdan gelişme evresinde olan 13-35 yaşlarındaki insanlar kastedilmektedir.(L.P.Krisin gençlik jargonunu kullananların yaş diyapazonunun 22-23 ile 33-35 yaşları arasında olduğuna işaret etmektedir). Bu nedenle incelememize ikinci evreden yani delikanlı jargonundan başlayacağız. (L.P. Krisin, 1977, 68).

Delikanlı Jargonları normları reddeder. Çocuksu bağımlılıktan kurtulma hevesi sonucunda «yetişkin» topluma ve onun normlarına yabancılaşma eğilimi

gelişir ve sağlamlaşır. «Herkes gibi olmama», yani «yetişkinler gibi olmama» bilinci şekillenmeye başlar. Bu ergenlik dönemindeki gençlerin bağımsız hayata bilinçaltı hazırlığıdır. Dilde jargonik adlandırma altsistemleri şekillenir ya da çabucak benimsenir. Bu şekilde kendini «yetişkin dünyasında» kabul ettirme hazırlığı belirmektedir. (L.P. Krisin, 1977, 69)

Karşı eğilim bu gençlerin sürüsel (toplu), korporatif davranışa karşı hevesidir: «kendininkine benzeme» bilincinin formülü dış görünüş, davranış tarzı, özellikle konuşma şekli ile ifade edilir (saç şekli, kıyafet, aksesuar vb. ile). Büyüklerin kontrolünden kurtulma, dil normlarını reddetme teşebbüsü ve grup altdiline, yani sosyo-yaş jargonuna eğilim ile kendini gösterir. Substandart bir ergen veya kendilerini adlandırdıkları şekliyle tin (İngilizce «teenagers» kelimesinden) kelime hazinesi, yani kültürel ilgi alanları, bölge veya yaşam tarzının birleştirdiği büyük küçük gruplara ait delikanlı jargonu oluşur. Örneğin sokak jargonu: *айда* «herhangi bir yere gitme gerekçesi»; *тырить* «fark etmeden başkasına ait bir şeyi almak»; okul argosu: *сдуть*, *скатать*, *свалить* «yazışmak»; *училка* «bayan öğretmen»; *пара*, *банан* «not anlamında «iki»; *трояк*, *троебан*, *трайбан* «not anlamında «üç». Örneğin delikanlı jargonu pankçılar, metalciler, break dansçılar, hippiler gibi grupların jargon altsistemidir ve İngilizleştirme ile kriminal argo karışımı kendine özgü egzotik bir kelime hazinesinden oluşur: *Искать* «istemek»; *бёзник* «doğum günü»; *жерла* «genç kız»; *дринчатъ* «içmek»; *крезанутый* «aklını oynatan»; *маза* «elverişli olasılık»; *винтить* «tutuklamak» vs. (L.P. Krisin, 1977, 68)

Ergen genç bilincin eğilimleri konuşma şeklinde özgürlük duygusu ile tatmin olmaktadır. Resmi yetişkin dünyası tarafından ayıplanmak, yasak ve hatta tehlikeli

olmak, toplumun koşullanmış fikirlerinin dışında bulunmak gençlere çekici gelmektedir. Böylece «bisiklet» yerine *велик*, «jeans» yerine *джинсы* «ПТУ» yerine *сутяга* ortaya çıkar. «Başkasının» standart adlandırmalarıyla «kendi» duygusal ve imgesel adlandırmalarında değişme meydana gelmektedir: *шобла* «ortaklık, grup»; *таранить* «birşey taşımak»; *зырить* «bakmak, gözlemek». İfade gücünün yenilenmesi ergen genç kelime hazinesinde farkedilir bir yer tutmaktadır: *здорового* «здорово» yerine; *атасный* «отличный» yerine, *чёткий* «хороший» yerine, ve ayrıca yetişkinleri irkiltten *блин* gibi evfemizmler. (L.P. Krisin, 1977: 71).

Y.D. Polivanov ergen gençlerin «kapitalist geçmişin» mirasına karşı protesto davranışlarını kendi zamanının ruhuyla kıyaslayarak “Bütün bu kelime değişimlerinin dilbilim dışı sebepleri, aynı holigan hareketlerinde olduğu gibi, «gösteriş için hayır ve terbiyeyi protesto»dur, «holiganlık sadece bir ihtiyaç değildir, dış kurallara karşı mücadelenin kendine has içsel kanunudur.» der. (Polivanov, 1931: 164), bunun yanısıra konuşma holiganlığı her tür sosyo-resmi alanda ergen gençlerin doğal konuşma davranışlarının belirtilerinden biridir. Ancak Polivanov’a bakarak okuldaki «konuşma bozukluğu» nun önemini abartmak, bunu genel Rus dilinin gelecekteki evrimine de etki edecek bir felaket olarak algılamak doğru değildir. Kelimeler, örneğin *нафик*, genel Rusça sözlüğü normlarının bilgisini öğrencinin unutmamasına neden olmamaktadır, yani kavramların sözlük anlamı unutulmuyor. Ergen gençler veya gençler yaşlarının ve kurallara bağlanmamaya karşı olan doğal eğilimlerinin gereği olarak yeni ve sıradışı kelime birimleri ile «oynuyorlar», ifade gücü ile etkilemeyi deniyorlar ve bundan duygusal tatmin elde ediyorlar. Delikanlı jargonunun, içerik bakımından olağan normatif karşılıklarının çerçevesi dışına çıkan «holiganca» kelimelerin «özel fonksiyonu»dur. «Kendini ve

muhababını holigan veya holiganı oynayan olarak tanımlama ihtiyacı»dır (Y.D. Polivanov, 1931: 164).Ergen gençlerin adlandırmaları basitleştirme ve alçaltmayı gerektiren efeliği, alay etmesi ve hor görmesi şiddetli duygulara olan ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Bütün bunlar «jargonik konuşmanın basitleştirici tarzını» oluşturmaktadır: çocuksu «**дяденька**» ve yetişkin «erkek»yerine **дяхан**; genel olarak yaygın olan «teyze» «kadın» yerine **тѣхана**; **корѣфан** veya «друг», «товарищ» yerine **кореш**; «туалет» yerine **тубаркас** veya **тубзик**; «малыш» yerine **креветка** ; «ругать», «отчитывать» yerine **батон крошить**. (televizyon showları , «Smeshniye Lyudi» - Rossiya, «Bolshaya raznitsa» ORT).

Keskin duygular arayışı gençleri korkuya, toplu meydan okumaya, hatta agresifliğe itmektedir. Ergenlik dönemindeki gençler etkin ifade taşıyan, güçlü, şoke edici adlandırmalar ve ifadeler ararken dilin en parlak, en çarpıcı keşiflerine doğru uzanırlar. Bunlar arasında en çarpıcı olanı gençlerin pratik hayatta, yaşamda, sokakta karşılaştığı ve kriminal dünyaya ait olan kelime haznesidir. Ergen gençlerin dilinden pek çok kriminal terim gençlerin konuşmasına girmekte ve halkın konuşmasını etkileme «şansı bulmakta» ardından da kullanılagelen konuşma diline girmektedir. Bugün yaygın olarak kullanılan bazı kelimeler bu yoldan gelmişlerdir: **шкет** 1. «ergen genç / delikanlı», 2. «tecrübesiz hırsız- yalnız kadın», 3. «kısa boylu insan»; **шибздик** «ufak boylu insan»; **итана** «ufak veya genç tecrübesiz hırsız»; **шайбы** «para» vb. Delikanlı jargonlarından çoğu anlam açısından biraz yumuşatılmış olmasına rağmen hapisane müziğinden gelmektedirdir: **пацан** «ergen / delikanlı» (eski hırsız jargonunda «ergen hırsız»); **подписка** «hamilik» (kriminal dünyada «ortak hırsızlık faaliyetlerinde anlaşma»); **тырить** «izinsiz alma»

(hırsızlarda «hırsızlık yapma»); *копей* «dost» (hırsızlarda «suç ortağı») ve diğerleri. (Kriminal dizisi «Ulitsi razbitih fonarey» RTR-Planeta) Kriminal dünya ile delikanlı jargonu arasındaki bağ bazı anlamlar bakımından kararsızdır. Bir taraftan gencin yaş psikolojisi, «ayırd edici davranışlar» ve konuşmada uygulanan toplu davranış eğilimi tasarlar. Benzer mekanizmalar kriminal çevrede de etkilidir dil, «kendinden» ve «yabancı» olanı belirlemeye hizmet eder. Diğer taraftan kriminal dil, aslı kast sistemi, dini tören, tabu gibi sosyal gerçeklere dayanan ilkelliğe meyilli gelişmemiş, saf bilinci temsil etmektedir. Ergen genç gruplarındaki kast benzeri hiyerarşi, törenselliğe yatkınlık, esrarengiz olmaya çekim genel olarak bakıldığında genç bilince de özgüdür. Sayılan benzerliklere, kriminal dünya için olduğu gibi, gençlik için de, özellikle ergen gençler için yaş özelliklerinden dolayı karakteristik olan agresiflik eklenebilir.

O. Jespersen yazısında «devrim, savaş, salgın gibi toplumsal felaketler döneminde yetişkinlerin gençler üzerindeki etkisinin zayıflaması toplumdaki büyük dilbilimsel değişimlere önemli bir etkidir.» der. (Jespersen, 1949: 260). Benzer dönemler geçtiğimiz yüzyılın 20'li yıllarında Rusya'da yaşanmıştır. Uzmanların iddia ettiği gibi, günlük konuşmaya kriminal jargonun özel etkisi savaş, yıkım, terör ve başka toplumsal felaketlerin yoldaşı olan çocuk başıboşluğunun etkisiyle uzun süreli olarak çok artmıştır. Bu durum ergenlik dönemindeki gençliği suç dünyası ile yakınlaştırmıştır ve gençliğin bu dünyanın subkültürünü aktif şekilde benimsenmesine yardımcı olmuştur. Rusya'da buna benzer bir şey XX — XXI yüzyıllarda popüler ergen gençlik çevrelerinde sosyal değerlerin değişime uğramasında gözlemlenebilir.

Kriminal dünyanın ve onun dilinin genç bilince etkisini abartmaya gerek yoktur, çünkü hayata karşı utanmaz tutum genç yaştaki insanlar, en çok da küçük yaş grupları için karakteristiktir ve zamanla bu tutum azalmaktadır. Ergen genç için çekici olan kriminal kelime hazinesinin dış görünüşüdür; onun renkliliği, duygusallığı, olağandışılığıdır. Öyle ki, ergen gençlere konuşmalarında neden jargon kullandıkları sorulduğunda bu kelimelerin diğerlerinden daha ilginç ve olağan olanlardan daha komik olduğu cevabını vermektedirler. Hayatın bu etabında ergen gençlerde kelime sanatına ilgi uyanmaktadır. Alışılmamış olanı, yani etkili, imgesel, irkiltici adlandırmaları arama konuşma biçiminin başlıca amacı haline gelmektedir. Daha büyük yaştaki gençlerin konuşmalarını karakterize eden üçüncü leksik standart evresi – **mesleki yönlendirmeli gençlik jargonudur**. Konuşmada sosyo-mesleki seviyenin standartları yeni şartlarda normatif olmayan iki temel birim yaratma etkeninin tesiri altında oluşurlar: semantik-adlandırma ve pragmatik-anlambilim.

V.V. Himik'e göre, ilk etken yani semantik- adlandırma «bir meslek veya başka bir faaliyete yeni alışan veya ilk defa belli bir sosyal grup faaliyeti ile karşılaşan gençlerin boşlukları doldurma, kendileri için tanımsız veya yeterli eşdeğer tanımlı olmayanlara isimler verme eğilimidir.» (V.V. Himik, 2000: 45). Yeni bir tarzda sunulan gerçekler, bu şekilde sosyo-grubun görüntüsüne ve zevkine uygun adlandırmalar alırlar. Bu şekilde ortaya çıkan kelimeler; *демпель* «terhise tabi kısa süreli görev» ordu çevresinde, *хвост* «akademik yükümlülük, borç» öğrenci çevresinde, *чайник* «az tecrübeli programcı veya kullanıcı» programcı dilinde vs. Bu tür adlandırmalar oluştururken yaş psikolojisi özelliklerinin sonucu

olarak adlandırmalar resmi dile yabancılaşmaya başlayarak pozitif, negatif, ironik veya alaycı izler taşıyabilirler.

Yermakova'ya göre, ikinci sosyo-mesleki gençlik leksemeleri oluşturma etkeni pragmatik transformasyondur. «Bilinen kavramların tarafsız yaygın adları ekspresif hale dönüşürler ve genç mentaliteye özgü arttırılmış duygusal «sıcaklığın» ve ayrıca küçültme, komiklik ve ironinin semantik bileşenlerini edinirler (O.P. Yermakova, 1994: 54). Konuşanın dikkat merkezinde konuşulan değil, tanım, amaç ve konuşanın hangi duygularının ifade edildiği vardır. Bu artık sanat veya dilsel özanlatıdır: *общага* «yurt», *тёлка* «genç kız», *бухалово, выпивон* «alem, cümbüş», *кадр, пацан, крендель* «erkek», *сейшин, тусовка, дискач, пати* «diskotek», *капуста, тугрики, баблося, грины, дубы, драхмы* «para», *туфта, фуффло, хрень* «saçmalık», *алкалоид, Сухарик, забулдыжник* «alkolik» vb.: Fıkra - «Новый русский звонит в театр. — Добрый день, мне тут *братки* сказали, что у вас пьеска *забойная* есть. Мне два билета, *в натуре*, — Вам на «Ромео и Джульетту»? — Не-а! Мне на меня и мою *горлу*!» (*Zengin bir rus tiyatroya girmiş ve demiş ki «İyi günler, arkadaşlarım bana sizde güzel bir piyes olduğunu (oynadığını) söylediler. İki bilet istiyorum». Kasiyer sormuş «Romeo ve Julietta'e mi?» Zengin adam: «Hayır bana ve kız arkadaşıma»*) (“Cool Girl” dergisi, 001;18).

Genç alt-dillerine ait leksemlerdeki jargonik adlandırmalar ve pragmatik jargonik ad koymalar her zaman belirgin olmayabilir, çünkü yeni kavramlar için yeni kelimeler, kural olarak, pragmatik anlam bileşenleri içerirler. Örneğin, öğrenci jargonlarından *автомат* kelimesi sadece «sınavı veya testi geçmeye» özgü bir adlandırma değil, ayrıca da «olayın pozitif değeri»nin dışı vurumunun ifadesidir.

Gençlik jargonlarının çoğunun ortak özelliği jargonik olması ve aslında jargonik leksik altsistemlerin yaygınlığıdır. Yayılma ne kadar fazla ise gençlik gruplarının faaliyeti de o kadar çok kitleye hitap eder ve herkesin anlayabileceği şekildedir. Ekspresiflik ölçüsünün (modusunun) istikrarlı olması, çeşitli sosyo-mesleki gruplara ait gençlik altdilleri için genel bir özelliktir(modus Latince - ölçü, tarz, düzenli tezahür, istikrarlı şekilde karakterize eden belirti). Etkinlik derecesi ölçüsü, belirli gençlik jargonunu (alt-dilini) bütün olarak karakterize eden değer biçme stereotipidir. Gençliğin dilindeki değer biçen stereotipin genel içeriği – «anlatımsal yabancılaşmanın modusudur» (bu ifade V.V. Himik tarafından kullanılmıştır). Himik’e göre, gençlere ait leksik altstandartların gelişmesinde bazı toplu, sosyo-mesleki anlatımsal yabancılaşma ölçüsü türleri ortaya çıkar. «Ayrı altdillerin farkları, her grubun sosyal statüsü (eğitim, idrak, faaliyetin türü), sözü geçen gençlik grubunun değerleri, amaçları, yönergeleri ve karşıt eğilimler tarafından önceden belirlenir. Bunların hepsi ekspresif yabancılaşma ölçüsünü gençlerin keskin adlandırmalarının farklı renkliliğini belirlerler: şaka, alay, ironi, şaşırtma, şok etme, küçümseme, hor görme vb». (V.V. Himik 2000: 46-47).

Yabancılaşmanın etkinlik derecesi modusünü ifade etmeye en iyi örnek **öğrenci jargonu** denen öğrenci dilidir. Çekirdeği öğrenci jargonundan oluşmaktadır. Öğrenci jargonları, genellikle, içsel yüksek okul kullanımını korurlar ve genellikle öğrenci çerçevesinden çıkmazlar: *npen* «öğretim üyesi», *фак* «fakülte», *универ* «üniversite», *пед* «pedagoji enstitüsü» vb. Öğrencilerin Sosyo-mesleki altdili, jargonların dışında yaygın kavramların duygusal-anlatımsal modifikasyonlarını içerir, yani zaten varolan ve bilinen anlamların yenilenmiş tanımlarından oluşan pragmatik yeniden adlandırmalar gençlik jargonudur. Sosyo-

mesleki gençlik gruplarının jargonik kelime hazinesi, dili «kendinin» yapma(«başkasının» kinden ayırmak amacıyla) grupsal üslubunu ifade etmenin parlak bir aracıdır ve normlara yabancılaşma ölçüsünü (tarzını) da destekler: *стѣна*, *стенуха* «burs», *провалиться, пролететь* «başarısızlığa sabretmek», *пробирка* «biyoloji öğretmeni» ve diğerleri.

Öğrenci jargonunda yabancılaştıran değerlendirme konuları herşeyden önce durum ve şartlardır, kişilikler ise ikinci sıradadır. Ayırıcı davranış genellikle kişiye yönelik değildir (kişi için kaba ve hakaret içerikli tanımlamaların nadir kullanılması bununla ilgilidir), ancak belli başlı durum döngülerine, faaliyet türüne, hayat şartlarına yöneliktir. Öğrenci jargonunda ironik renklilik (*шюпа* (*кюпа*), *стѣна* (*burs*)), komik karşılaştırmalar (*плавать* (*konuyu yetersiz bilmek*), *отомат*) ve geleneksel şok edici öğrenci tutumu (*корочки* (*diploma*), (*belgeler*), *скинуть* (*testi sınavı geçmek*)) ve benzeri eylemlerin sürekli güncelleştirilmesiyle yabancılaşma modusu somutlaştırılmaktadır. Mesleki girişim, çıkar ve aynı zamanda öğrenciliğin gruplararası seçilmişliğinin, toplumda öğrenci olmayandan farklı olarak öğrencinin statüsünün altı çizilir.

Sosyo-mesleki jargonlar arasında, semantik kelime oluşturma araçlarıyla şekillenen **bilgisayar jargonu** (kullanıcılar, teknik uzmanlar ve kişisel bilgisayar programcılarının kullandığı alt dil) özel bir yer tutmaktadır. Örnek: aktivite nesnesini şaka yollu küçümseyici bir tavırla ifade etmedeki metaforlar (*кюрогаз* «bilgisayar», *клавa* «klavye» *карлсон* «vantilatör, bilgisayar soğutucu» vb.) ve mesleğin esaslarına dayanan benzer örnekler verilebilir (*сетка* «bilgisayar ağı», *мыло* «elektronik posta, e-mail», *башня* «dikey biçimli bilgisayar gövdesi», *клоп* «hata, program arızası », vb.)

Bilgisayar jargonunun gelişmesine en fazla, İngilizce teknoloji ve iletişim terimleri etki etmektedir (computer, file, fax, monitör gibi). Konuşmanın öznelinin (şahıslarının) belirtilmesi kendi teknik yetkilileri tarafından yapılır: en yetkili programlama uzmanları (**гuru, админ**) en alt kidedeki programcıya kadar (**программеров, сакеров**), ardından kullanıcılar ve son olarak az tecrübeli meraklılar (**чайники**) gelir.

Kitlesel psikoloji için geleneksel (alışılmış) olan iki eğilim önemlidir: aksi konuşma davranışı (kuralları reddetme) ve mesleğin genel işleri esasına dayanan gruplandırmalarda yapılan ekleme. Jargonun genç kullanıcılarının karşıt tutumları PK (kişisel bilgisayar) kullanıcıları jargonunun dilsel kaynağına yönelmektedir – yani gençlerin dil ortamında oldukça yaratıcı ve orijinal icatlarla Ruslaştırılmaya maruz kalmış özel Anglo-Amerikan bilgisayar kelime haznesine yönelmektedir. (**мелкософт** «Microsoft», **междумордие** «interface», **анпублишить** «yayımlamamak », **охаить** «programı üst hafızaya almak, right memory» vb). Aynı zamanda «bilgisayarcıların», kelime haznesi tipik sosyo-mesleki alt dilin açık belirtilerine sahiptir – bu alanda ki adlandırmaların bileşimi ve derlenmesi sürekli değişmektedir, her zaman mantıklı gerekçelere dayanmayan kelime oluşturma sürecinde canlı etkileri ortaya çıkmaktadır (örneğin: elektronik posta adreslerini belirleyen «@» sembolünün adları : **собака, ухо, масямба, козявка, обезьяна, букашка, капуста, клюшка** ve diğerleri).

Bilgisayar jargonunda tanımlayıcı yabancılaştırmayı adlandırma amacı teşvik etmektedir. Yani amaç komutları, programları, belgeleri, sistemleri, dosyaları, kişi adlarını belirtmektir. Aksi yöndeki tutum şekli nesnelerin kendilerine ait tanımları arayışı sonucu ortaya çıkmaktadır ve «başkalarından» yani sosyo- mesleki

gruplardan «bilgisayarcılara» ait olmayanlardan ayrılmış olana, «kendine ait olana» başvurmaktadır. «Bilgisayarcıların» dilini belirleyen nitelik bu dili konuşanların kendilerini duyusal ifade etmeleridir.

V.V.Himik'e göre, Bilgisayarcı dilinin jargon ile ifade etmenin temelinde «kelime oyunu, şaka, alay, hiciv, kendini duyumsal ifade metotları, sosyal-grup davranışları olarak anlatımsal yabancılaşma tarzını gerçekleştirmenin alışılmış biçimleridir.(V.V. Himik, 2000: 51)

Sahne-müzik gençliği jargonunun kelime ve anlatımsal potansiyeli bilgisayar jargonunda olduğu gibi bu jargonu kullananların faaliyet türleri tarafından belirlenir. Bu gençlik alt dilinin çekirdeğini mesleki faaliyetle ilgili kavramları jargon yolu ile adlandırma oluşturur (**сольник** «solo konser», **котлы** «vurmalı çalgılar», **драйв** «ritmin özelliği» vb.) Etkinlik derecesi tarzı faaliyetin konusu – müzik, enstrümanlar ve müziksel çalışmanın kendisi ile alakası ve ayrıca bu alt dili kullananlar tarafından şekillendirilir. Sahne-müzik mesleki faaliyetinin doğası yaratıcı rekabete bağlı olduğu gibi ticari rekabete de bağlıdır, bu yüzden değer veren(değerlendiren) ifade gücü stereotipleri «başkalarının olana» (rakiplerin) ve «kendilerinin olana» (müzik altkültürünü taşıyanlarınkine) yöneliktir.

Anlamalı yabancılaştırma tarzı bu alanda – küçümseyici ironi (**попсарий** pop fanatikleri toplantısı) ve alaydan (**гимнюк** «Sovyet milli marşının yazarı») örneğin isim, soy isim, grup adları üzerinde yapılan oynamalarla alakalı bayağılıklara kadar geniş bir negatif değer biçme diyapazonu kazanır.(**Долька** «Larissa Dolina», **Ветка** «Natalya Vetlitskaya», **Баба** «ABBA», **Минога, Кайли без ног**«Kylie Minogue», **Бон Жеваны, Боржоми** «Bon Jovi», **Хандра** «Sandra», **Слесарь** «Slayer», **Скульптура, Физкультура** «Sepultura», , **Леди запели** «Led Zeppelin», **Эрик**

Клэпан «Eric Clapton», *Мэдонна* «Madonna», *Фёдорз* «The Doors», *Дурень* *Дурень* «Duran Duran», *Воняла Айс* «Vanilla Ice», *Юра Охрин* «Uriah Heep» и т.п.) Bayağılık ve küçümseme sahne- müzik jargonunun en belirgin etkili anlatım tarzıdır. Oldukça bilinen jargon terim *понса* (İngilizce popular music «populer müzik» kelimesinden) ve değişik versiyonları olan *понсуха*, *пон сарии*, *пон сары*, *понсовый* kelimeleriyle kendilerine özgü «hitap kullanmaktadırlar». Bu terim gençlerin konuşma dilinde «ilkel, tatmin etmeyen» anlamına gelir ve çeşitli nesnelere olumsuz değer anlamı vermek için kullanılır: *понсовая* выставка, *понсовый прикид*, *понсовый стиль*.

Diğer alt dillerden farklı olarak **askeri jargonun** ayırt edici özelliği kriminal çevrenin diline çok yakın olmasıdır. Askeri sosyo-ulusal ve kriminal sosyo-grup sistemleri katı hiyerarşik yapısı ve gizemliliği ile farklıdır. İki sistem de kapalı ve gizemlidir. Anlatımlı değer verme anlamında en tarafsız nesnelere ve olaylara küçültülmüş yeni adlar vermektir. (*калаш* «kalaşnikof», *лифчик* «otomatik keratalara özel cepli yelek», *парадка* «resmi geçit kıyafeti» vb.). Gayri resmi askeri çevrede topluluk üyesinin toplumsal statüsü görev süresiyle belirlenmektedir. En alt seviyede acemi erler, hizmetinin ilk yılındaki askerler bulunur. Onları belirtmek için kullanılan jargon adlar ya hoşgörülü ya da hor görülücüdür. (*сынок*, *глобус*, *слон*). Eski, hizmetinin ikinci yılındaki asker adları pozitif-saygılı bir biçimdedir (*дед*, *дедушка*). Askeri gençlik alt dilinde kişilerin adlarını küçük düşürücü ve hor gören keskin ve kaba bir kısaltma üslubu ağır basar, buna sebep olan en önemli faktör toplumun mecburi askerlik görevine olumsuz yaklaşımıdır. (V.V. Himik, 2000: 53). Askeri ve gençlik jargonu arasında yakın bir etkileşim ve işbirliği vardır. Bu durum her şeyden önce iki jargonu konuşanların da genç olmasıyla açıklanmaktadır (çünkü

askere çağrılan genç insanlar oraya gençlik jargonunu konuşan kişiler olarak gelmektedirler). Bu iki kelime haznesi altsisteminin karşılıklı etkileşimi sonucunda ara bir grup oluşmaktadır. Bu durum V.P. Korovushkin'in «Rus Askeri Jargon Sözlüğü»nün (2000) içeriğince de doğrulanmaktadır. Örneğin *тащить* «uyuşturucu kullanmak», «keyif almak, sefa sürmek» hem gençlik jargonu hem askeri jargon olarak gösterilmektedir veya *гуля* «gençkız» askeri öğrenci ve aynı zamanda gençlik jargonu olarak belirtilmektedir. Bu kelime «Büyük Rus Jargon Sözlüğü»'nde ise sadece genç jargonu olarak belirtilmektedir. Sözü geçen iki altsistem arasında benzerlikler dışında farklar da vardır. İlk olarak, askeri jargon mesleki sosyo-diyalektlerden biridir (temeli asker-mesleki kelime haznesinden oluşmaktadır.), ikincil olarak, duygusal-anlatımsallık fonksiyonu gençlik jargonuna, nominatif fonksiyon ise askeri jargona özgüdür. Kriminal dünyaya en yakın ve bu gün oldukça gelişmiş olanı **uyuşturucu bağımlılarının ve satıcılarının kullandığı** jargondur. Hatta bu jargonu suçluların spesifik altjargonu olarak ele almak mümkündür, çünkü uyuşturucu bağımlılığı ve ticareti birer suç unsurudur ve bu davranışlara toplumdaki asosyal insanlar daha çok yatkındır. Bağımlı jargonunda gençlik jargonunun bazı genel özellikleri hissedilmektedir (olumsuz değerlendirme, küçümseme, horgörme). İstatistiki veriler, sadece gençlerin değil çoğu kez ergenlik dönemindeki gençlerin de bağımlı olduklarını göstermektedir.

Bağımlı (narkoman) jargonu başlıca üç temel maddeye dayanır: ilk olarak, nesneler: uyuşturucular genellikle *наркота, дурь, торч*, narkotik maddelerin çeşitliliği: *трава* «marihuana», *колёса* «uyuşturucu haplar», *шурев* «damariçi uyuşturucular; damariçi uyuşturucu dozu; uyuşturucu enjeksiyonu; şırınga», doz veya porsiyon belirtme *дозняк, косяк, дви́га* ; bunları organizmaya uygulama

araçları: *баян, машина* «şiringa», *струна* «şiringa iğnesi». İkinci olarak kullanım biçimi alanı; uyuşturucu alma prosedürlerini adlandırma *вмазать, втыкать, сесть на иглу, ширять* «uyuşturucu yarmak», *глотать верёвку, забить косяк, кинуть на кишку, лизать* «uyuşturucu almak». Üçüncü olarak (bu en üretken alandır) uyuşturucu etkisindeki halin belirtilmesi: *балдеть, балдёж, крюки, кайф, тащиться, торчать по кайфу, отходняк, кумар*. Bu tematik grup bir sonraki semantik dönüşüm ve jargondaki her türlü duygusal durumun belirtilmesi için bir kaynak olması nedeniyle ilginçtir, örneğin, *тащиться, улетать* «hayran olmak, hayranlık duymak», *подсесть* «herhangi bir şeye ilgi göstermek», *балдетьт* «tadını çıkarmak, sevinmek» vb. .(V.V. Himik, 2000: 58).

Karaborsacılar ve Küçük Tüccarların Jargonu, konuşanlar bakımından ve ifadegücü stereotiplerinin niteliği bakımından gençlik jargonunun bir türüdür. Bu jargon türünün sözcükleri, deklaselerin (toplumdan dışlanmış kimselerin) dilinin leksik-deyimsel altsistemleri ile benzeşmektedir: *бабки* «para», *кинуть* «aldatmak», *баилят* «para ödemek». Bu alandaki jargon kelimelerin başlıca nesneleri para, para ile ilgili iş ve ürünlerdir. Karaborsacı ve ufak tüccar altdilininin ifadegüçlü adlandırma modusu (tarzı) bu jargonu, faaliyet nesnesine veya ticari faaliyetin kendisi ile alakalı dışlama, küçümseme ve sinizimde kendini gösteren kriminal dünyaya yaklaştırır. (*Прокрутить* «kar etme amaçlı işlem yapmak», *подняться* «zenginleşmek»; *баксы, грины, зелённые* «Amerikan Doları», *рваные, деревянные* «ruble», *лимон* «milyon»; ayrıca alışveriş nesnelerinin jargonik isimleri şöyledir: *видак* «video», *мерс* «Mercedes marka otomobil», *слаксы* «elastik dar pantolon,tayt» vb). .(V.V. Himik, 2000: 59).

Üçüncü yaş seviyesinde ele alınan gruplararası dünya algısı ve dilsel kapanma, belirli mesleki yönelim elde eden, karşıt davranışı vurgulayan bazı spesifik özelliklere sahiptir. Gençlik dilinin adı geçen leksik-semantik altsistemlerinden her biri , dünyanın kapalı lokal resmini oluşturma girişimidir. Gençlerin dünyası, diğerlerinden sadece yaş olarak değil, aynı zamanda mesleki ilgiler bakımından da başkadır bu ilgiler kendi duygusal-değerveren ifadegücü stereotiplerini veya vurgularını şekillendirmektedirler: mizah ve alay ironi ve şoketme, aşağı görme, küçümseme, sinizm. .(V.V. Himik, 2000: 65).

Gençlik jargonunun substandart oluşumunun **dördüncü seviyesini** evrensel leksik-semantik ve deyimsel uygulama birimleri şekillendirmektedir. Bu türün oluşumunu gençlik interjargonu ve slang hazırlar. Bunlar Çağdaş Rus Dilinde oldukça popüler kelime ve ifadelerdir: *клёвый* «iyi, fevkalade», *клёвый* , *чувак* «erkek», *беспредел* «kural ihlali», *кайф* «keyif», *прикид* «moda giyim, genel giyim», *крыша поехала, крышняк едет* «eş değer olmayan davranışlar» ve diğerleri gibi. Bu gibi slangler köken olarak sosyo-grup veya sosyo-mesleki sınırlılıklarını aşmış (genellikle de kriminal alandaki) eski argolar veya jargonlardır.(V.V. Himik, 2000: 67).

Örneğin, hırsız jargonunda *чувак* «genç erkek» (hırsız değil) dir, interjargonda sadece «genç insan, erkek», veya deklaselerin dilinde *тусоваться* (*тасоваться*) «ahlak bozukluğu batakhanesinde toplanmak», «toplanmak,hırsızlık etmek» anlamına gelir, slangde ise sadece «ilgi alanına göre bir grup olmak» anlamında, «görüşmek, grup toplantı mekanını ziyaret etmek, aylaklık etmek, dinlenmek, amaçsız dolaşmak: «...Ну приезжай на тусовку, тут такие кенты. Давай бери тачку, без тебя не обойдется». (Partiye gel, burada iyi erkekler var.

Arabayı da al sensiz gezemeyeceğiz) (MTV yayını). Sadece gençlik değil, aynı zamanda diğer çevrelerde de çok yaygın olan eski hırsız ve bağımlıların jargonu, uyuşturucu veya alkolün verdiği sarhoşluk hali anlamındaki **кайф** şimdi «memnuniyetin, zevkin» ifadesi olarak bilinmektedir.

Gruplararası sınırlı jargonlar, gençlerin kelime kullanım ve jargon alanına girerek değişime uğrarlar, onlara pozitif bir karakter verilir ve negatif anlamlarını yitirirler; özel jargon-argotik anlamlar slangde göreceli anlamsal ifade kazanırlar ve orijinalini koruyarak, kriminal ve marjinal anlamlardan uzaklaşırlar.

Küçültücü değerlendirme ifadesi, bütün kapalı ve yarı kapalı jargonik altsistemler olan kriminal, öğrenci, ordu ve diğer altsistemleri birbirinden ayırmaktadır, ancak yine de gençlik jargonunu ayrıbir sosyo-mesleki grubu değil, bütün gençliği genel olarak karakterize eden daha yüksek bir düzenin fenomenidir. Jargon konuşmada kullanılan kelimelerin bazı prototip özellikleri bulunmaktadır (başlangıç fonksiyonları protoipleri), özellikle böyle kelimelere algıda seçicilik eklemekte ve bunları gençlerin olduğu çevrelerde popüler kılmaktadır, ancak bu durum edebi normların katı takipçilerinin katı yadsıması ile karşılanmaktadır. (V.V. Himik, 2000: 86).

Yukarıda sözü geçen gençlerin yetişkinlik merakları, aykırılık, gruplararasılığa eğilim, sürü psikolojisi heveslerinin temelinde, sosyo-psikolojik toplumun iki zıt eğilimi olan bütünleşme ve dağılma eğilimleri bulunmaktadır. Ergen gençlik döneminde ve genç yaşlarda bu eğilimler abartılı bir karakter taşımaktadır. Dilde kriminal dilin daha «sağlam», kaba, sinik, hor gören ve dilsel olmayan araçlarla birlikte genc insana genel beğeni şablonuna uygun olarak, **красивой** «güçlü, başarılı kişilik» modeli oluşturmakta yardımcı olan,

adlandırmalarına başvurma görölmektedir : *в мерсе, с обалдённой тёлкой, при бабках, в фирменном прикиде, который тусуется в офигительных клубах.*

Gençliğin marjinal dil araçlarına başvurma motifleri, temelinde ikilik olan genç altkültürünün tipolojik özellikleri ile de açıklanabilmektedir. Bir taraftan bu yeni, parlak, olağandışı olana bağlılık, diğer taraftan ise gruplararası standartlara yatkınlıktır. Benzeri bir ikilik sözlü davranışta da gözlenmektedir, çünkü gençlik dili, genç altkültürünün, gruplararası klişelere eşzamanlı boyun eğme ve kelime kullanma yeniliğine olan heves sonucu ortaya çıkmaktadır. Örneğin, *подавать* «alkollü içki içmek» güncelliğini kaybetmiştir, ve yerine *бухать* daha yaygın kullanılmaktadır. (V.V. Himik, 2000: 88).

Yermakova'ya göre, gençlik dili özgündür ve konuşma-halkdilini harekete geçiren bir jeneratör işlevini yürütmektedir. Gençlik jargonunun esas dilbilimsel yanı, «yenileme, entegrasyon süreci, kodlanmamış çeşitli kelime hazneleri ile gençlik dili çerçevesinde birleştirme katalizörü görevini yerine getirmektir.» (O.P.Yermakova 1994: 54). Gençlik dilinin sosyo-kültür olayı ise, toplumun ve onun dilinin aktüel durumununun sağlam ve parlak bir göstergesi olmaktır. Gençliğin jargonlaştırılmış dilinin etkisi ne kadar fazlaysa sosyal stabilite oranı o kadar azdır ve bu etki ne kadar azsa toplumdaki yetişkinlerin statüsü de o kadar yüksektir.

Toplumsal göstergelere göre, birden fazla grup tarafından gençlik jargonunun kullanıldığı bilinmektedir: buna ilk öğretim öğrencileri, mesleki okul öğrencileri, teknik okul öğrencileri, yüksek okul öğrencileri, genç işçiler, yaratıcı aydınlar, çeşitli bilim kollarından mesleklerin temsilcileri, işadamları, işsizler vs girer. Böylesine bir sosyal «çokkatmanlılık» gençlerin dilindeki gençlik jargonunun

kendince, yine gençler tarafından konuşulan halk dili, argo, kriminal argo, mesleki ve gruplararası jargon ile karıştığını göstermektedir. Jargonların önemli bir kısmının sosyo-dilbilimsel statüsü hakkında gençlik jargonu veya diğer sosyal lehçelerin çeşitliliği ile ilgileri' sorusu ortaya çıkmaktadır. Diğer *jargonların* kelime haznelerini gençlik jargonundan saymak *mümkün müdür?* Sadece gençlere ait grupların jargonlarını hangi yöntemle sınıflandırmak mümkündür? Bütün bunlar gençlik jargonunu ayırmayı ve tanımlamayı zorlaştırmaktadır.

Gençlik jargonu kelime haznesini diferansiyel ele alma genel yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır. Konuşanları her yaştan kişiler olan mesleki ve gruplararası jargon, argo ve kriminal jargon kapsamına giren sözcükler işlevsel gençlik jargonizmi sayılmalıdır, yani belirli şartlarda gençlik fonksiyonlarında meydana gelen jargonizmler olarak kabul etmek gerekmektedir. Örneğin *mycop* «milis», *каблук* «bilgisayar», *дyx* «asker» vs. Sadece gençliğe ait (örn. okul veya illegal gruplar) veya çoğunlukla gençliğe ait (örn. öğrenci, bağımlı) grupların jargonunu **gruplararası gençlik jargonu** olarak sınıflandırmak mümkündür (*мосар* «uyuşturucu», *завал* «sınavdan zayıf not almak»). Genç insanlar tarafından meslekleri veya diğer faaliyetlerinden bağımsız olarak kullandıkları jargonu **genel gençlik jargonu** olarak değerlendirmek gerekmektedir (*знать* «yalan söylemek», *отъезжать* «çıldırmaq» *видак* «videoteyp», *маг* «teyp», *банки* «gözler» vb.) (M.V. Mihaylova, 1996: 348).

Ayrılan gençlik jargonu gruplarından her birinin gençlik jargon sistemi ile spesifik bir bağı vardır. Önerilen sınıflandırmadan, gençlik jargonunun homojen bir oluşum olmadığı görülmektedir: yani çekirdek ve çember (yakın, uzak, kenar) izole olmaktadır. Çekirdek genelgençlik jargonundan ibarettir. Çekirdek kısmı genç

insanların çoğu tarafından anlaşılabilir ve kullanılabilirler ancak orta ve ileri yaştan temsilcileri tarafından anlaşılabilir ve kullanılabilir değildirler veya kısmen anlaşılabilirler ama kullanılmazlar . Genelgençlik jargonundan türetilen jargonlar (örn.: *уникальный* «komik, ilginç, eğlenceli», *знать* «yalan söylemek, aldatmak», *кайф* «memnuniyet, zevk» gibi) ve diğer jargon türlerinden bu grubun kelime haznesine giren jargonlar bu sınıflandırmaya uygundur. Bu jargonlar ya kendi anlamlarını «özelleştirilmiş» genelanımlı, genelgençlik jargonuna dönüştürmüştür; (örn.genelgençlik jargonunda *лох* «saygı görmeyen kişi»/ kriminal jargonda *лох* «suç kurbanı»;gençlik jargonunda *братан* «erkek kardeş», «herhangi bir erkeğe hitap», kriminal jargonda *братан* «mafya gereken zalimliği ve fiziksel şiddeti uygulayan ve mafya üyeleri arasında en genç kişi»; gençlik jargonunda *стричь* «birşeyi anlamak», «kar etmek», kriminal jargonda *стричь* «birini birşeyi gözlemlemek» gibi) ya da anlamları zaten genelse, genelgençlik jargonuna geçerken anlamlarını değiştirmeden geçiş yapmışlardır (genelgençlik jargonu *бухой* «alkolizm ile ilgili», kriminal «sarhoş»; genelgençlik *махать* «çalışmak, emek harcamak» / kriminal «iyi, dürüstçe çalışmak»; genelgençlik. *давать* «yemek, beslenmek, birşeyi(şeker, tuz) kullanmak (yemek)» / kriminal *давать* «yemek, beslenmek, bir şeyi kullanmak vb). (M.V. Mihaylova, 1996: 350).

Gençlik jargonunun **en yakın halkasını**, genç çevrelerde üretilen, orta ve ileri yaşlılar tarafından anlaşılmayan ve kullanılmayan (ya da kimsen anlaşılan ama kullanılmayan ve «gençliğe ait» olarak sınıflandırılan), ayrıca bütün gençler için anlaşılır ve kullanılır olmayan veya gençlerin çoğu için anlaşılır olan ama güncel olmadığı için kullanılmayan jargonlar oluşturmaktadır. Küçük yerlerde yaşayan ve o bölgenin dışına çıkmayan grupların jargonları (*чикса* «gençkız», *флэч* «düzenbaz»

vs), gruplararası, gençlik jargonları (illegal grup üyeleri), okul ve öğrenci jargonları bu gruba girmektedir. Çeşitli jargonların aslen «özelleştirilmiş» olan ama «genelgençlik» anlamları geliştiren, ancak genelgençlik jargonunda «özelleştirilmiş» anlamını da yitirmeyen birimleri de yakın çevreden sayılabilir (genelgençlik jargonu *злюк* «görünen birşey», bağımlı jargonu *злюк* «halüsinasyon»; genelgençlik jargonu *амас* «şaşırtıcı olağanüstü birşey», kriminal jargonu *амас* «tehlike sinyali» vb. (M.V. Mihaylova, 1996: 351).

Gençlik jargonunun **en dış halkası** ise iki türden oluşmaktadır: ilk tip jargonları, daha çok da gençlik jargonlarını birleştirmektedir (müziyen jargonu, bağımlı jargonu, müziksever jargonu). Bu ajrgonlar orta ve ileri yaştın bir kısmı tarafından anlaşılır ve kullanılırlar. İkinci tip ise, genç ve orta yaşlıların çoğu tarafından identik derecede, daha yaşlılar tarafından isedaha az derecede anlaşılan ve kullanılan jargonlardan oluşmaktadır. Örneğin; *сутана* «fahişe», *пролёт* «başarısızlık» *пузырь* «vodka şişesi» ve diğerleri. Bunlara ticari jargonu (*быть в плюсе* «kar etmek», *боровик* «aracılarla hesabı kapatan ve garantileyen anlaşma», *навар* «kar», *наварить* «alışverişten kar elde etme» vb.) ve jargona geçme eğilimi gösteren yeni kriminal jargonları eklemek mümkündür, bu jargonlar gençlerin ve orta yaşlıların çoğu tarafından kullanılmaktadırlar (*келлер* «kiralık katil», *кинуть* «hile yapmak»). (M.V. Mihaylova, 1996: 352).

Gençlik jargonunun **en dış halkası** mesleki jargonlar, kriminal jargon ve başka jargon-argotik altsistemlerin çekirdek birimlerini kapsamaktadır. Bu jargonlar sadece genç insanlar tarafından bilinmektedir, sözü geçen jargonların işlevler ile doğrudan ilişkisi vardır (ticari *навеска* «alıcıyı dolandırmak için tartının altına ağırlık yapması için konulabilen herhangi bir nesne», kriminal *нагануха* «revolver»,

регалка «profesyonelce yapılmış dövme», *обида* «suç örgütünün genel amaçlar için kullandığı para, *муло* «ölüm», *сос* «gizli ajan» veya *сос «суки отняли свободу»* vb). (M.V. Mihaylova, 1996: 353).

Gençlik jargonunun dış halkası ile en dış halkası arasında eskimiş ve eskimekte olan jargonlar **g e ç i ş - a r a k o n u m d a** yer almaktadır (örn.: *брэйк-данс* « «kırık» hareketlerle ritmik dans», *пирамиды* «Pyramid», modeli kot pantolon, *танцевать* «ufakçaplı karaborsacılıkla uğraşmak» vs). (M.V. Mihaylova, 1996: 355).

Bir jargonun bir başka jargonun kelime haznesine geçişi, en çok bu jargon türünde konuşanların yapısının değişmesine bağlıdır. Çekirdek jargon birimlerine uygun olarak böyle bir geçiş ya «özelliklerinin» köklü olarak değişmesi (tamamen yeni anlam: uyuşturucu satıcısı *лох* «erkek-köylü» / kriminal *лох* «suç kurbanı» / genelgençlik *лох* “saygı görmeyen kişi»), ya da anlamın, jargon konuşan daha geniş çevreler için güncel olması durumunda semantik değişimler olmadan başlangıçtaki «özelleştirilebilirliğini» koruması anlamına gelmektedir. (örnek — F.Rozhanskiy’nin 1992 yılında basılan ve yayımlanan «Hippi Slangi» isimli sözlüğü. bağımlıların sosyal jargonunun başka bir sosyal grup olan hippiler üzerinden yayılması).

Merkezden uzak jargonların, «özelleştirilebilirlikleri» ya yoktur, ya da özelleştirilebilme ihtimalleri düşüktür. Bu jargonlar bir başka jargona (yine başka jargonun merkezden uzak kısmına) anlamlarını değiştirmeden geçmektedirler. Örneğin, kriminal *кимать* / *кимарить* «uyumak»; *базарить* «boş konuşma yapma» vb. Jargonun merkezden uzak olan birimlerinin başka bir jargonun çekirdeğine geçişi anlam değişikliğine, yani uygun «özelleştirilebilirliğin» ortaya

çıkmasına neden olmaktadır. Örneğin, *кайф* genelgençlik «keyif haz», bağımlı *кайф* «uyuşturucu sarhoşluğu»; *отходняк* gençlik «yurtdışına sürekli gidiş durumunda verilen kutlama partisi», bağımlı «tebaik veya bazı başka uyuşturucuların kullanılmasından sonraki yoksunluk durumu» vs. «...Жизнь нужна в кайф...» (Lada Dens, ORT kanalında «Büyük Temizlik» adlı program).

Jargonların başka jargonlara geçiş özelliğine bakarak uygun jargonları şu şekilde sınıflandırabiliriz:

- Anılan jargonu kullananlar için güncel olan ve bir başka jargonun kelime haznesine geçerek anlamlarını yeni bir anlamla değiştiren jargonlar (çekirdek jargonlar için; «özeleştirilebilirlik» değişimi, merkez jargonlar için; «özeleştirilebilirlik» meydana gelmesi) **a l i n t ı l a n m ı ş jargonlardır** (*беспрестел* genelgençlik «neşeli vakit geçirme» / kriminal «hırsız yasalarını çiğnemek»; *трава* gençlik «sıkıcı, usandırıcı, çoktan beri bilinen bir şey» / kriminal «tütün, düşük kalite tütün» / bağımlı «her çeşit uyuşturucu sigara»);

- Anlamlarını değiştirmeden başka bir jargon türünün kelime haznesine geçen çekirdek jargonlar **i ş l e v s e l jargonlardır** (*раскрытться* genelgençlik «popüler olmak»; *фанера* «konser kaydı»; *мент, мусор* «polis» («...Когда переехал не помню, наверное, был я бухой. Мой адрес не дом и не улица, мой адрес сегодня такой: ВЭ-ВЭ-ВЭ ЛЕНИНГРАД ЭС-ПЭ-БЭ ТОЧКАРУ. Когда тормозит меня мусор, прописки, мол, нет никакой...», (Ne zaman taşındığımı hatırlamıyorum, herhalde sarhoştum. Adresimde ne ev ne de sokak numarası var, benim adresim internette ve şöyle bir adres: www.leningradspb.ru. Polis beni

durdurduğu zaman registrasyonum olmadığını söylüyor...). Leningrad grubunun «www», şarkısı);

• Başka bir jargona anlamını değiştirmeden geçen jargonlararası jargon birimleri **merkezden uzak jargonlardır** (*хилать* «gitmek»; *шузы* «potin»; *флэт* «daire»).(M.V. Mihaylova, 1996: 356).

Alıntılanmış ve işlevsel jargonlar arasında kesin bir sınır yoktur. Başka bir jargon türünün kelime haznesine geçen jargonların bir kısmı iki grubun da özelliklerini birleştirir (jargonlar aynı anda hem çıkış anlamlarını korumuşlardır, hem de yeni bir anlam geliştirmişlerdir, örn.: *прикид* genelgençlik «dikkat çeken kıyafet» / illegal «alışılmışın dışında olan kıyafet»: «...20-тка самых самых. Друг в новом *прикиде*... » (20 en iyi şarkı. Yeni elbiseli arkadaş) (televizyon reklamlarından); «...*тёлки не выдерживают, скидывают прикид*» (Kızlar dayanamıyorlar ve soyunuyorlar) (şarkı «Otgabaçım», Detsl).

Ulusal dilin temel işlevlerinden birisi çeşitli sosyal grupları tek amaçta birleştirerek ulusu birleştirmekse, o zaman gençlik jargonunun amacı (ve tüm jargonların) kendi gruplarını sıkıca birleştirip onu toplumun karşısına geçirmektir. Konuşanların genel çoğunluğu fonunda ayrışma hevesi ekspresif fonksiyon tarafından güçlendirilir. Yaşlı nesle karşı koymak, («biz»-«onlar» psikolojik karşıt anlamlılık önemlidir) ve toplumun geri kalan kısmından izole olmak için gençler çevredekiler için anlaşılmaz da olabilen kendi dillerini kullanmaktadır, böylece dil gizlilik işlevini yerine getirmektedir. Bazı dilbilimciler, örn. M.V Mihailova, bu işlevin gençliğin konuşmasında işaretleyici-markalayıcı işlevle yer değiştiğini varsaymaktadırlar, yani genelin içinde «kendinin olanları» belirleme. Mihaylova'ya göre «Jargon kelimeler sayesinde yapılan bir gruba ait olma tespit işlevi kendinin

olanı tanıma işlevidir.» (M.V. Mihailova 1996, 359). Mazurova'ya göre ise, ilk durumda yani dilin gizlilik işlevinde jargon, amacın gizlenmesini sağlamaktadır, ikincide yani dilin işaretleyici-markalayıcı işlevinde ise kendine ait olanı belirlemeye yaramaktadır.. (bkz. A.I. Mazurova 1991: 118).

Gençlerin dilinde jargonun az çok bilinen kullanım sebepleri arasında şunları sıralamak mümkündür:

a) grubun sosyal ve ahlaki değerlerini kabul etme esasında gruptaki gereken statüyü yakalamak için;

b) eğlence ve keyif arayışında oldukları için;

c) zekâsının keskinliğini gösterebilmek için;

d) günlük sıradanlıktan kaçış amacıyla farklı konuşma hevesi;

e) dikkat çekmek için;

f) konuşmayı anormalleştirme, konuşmadaki abartı, maniyerizm ve gereksiz ciddiyeti reddetmek için;

g) konuşmayı zenginleştirme, kimi olaylara ve nesnelere sözcüksel somutluk kazandırmak için;

h) konuşmayı evfemizmleştirmek için (kaba kelimelerin yerini daha yumuşak ifadelerin alması, konuşmanın diplomatikliği);

i) ilgili sosyal grubun içinde iletişim kurma ve devam ettirme amacıyla belli bir okula, mesleğe, işe olan aidiyetini yoğunlaştırmak için;

j) dildeki gizlilik işlevini yerine getirmek için;

k) kendine özel bir konuşma maskesi oluşturmak için;

l) «kendi» çevresine ait hissetmeye olanak sağlayan dil «üniforması» için ve kendisini «başka»larının karşısına koymak için;

m) gençliğin kıyaslama eğiliminin, bağımsızlığa hevesinin realizasyonu için vb. (A.I. Mazurova 1991: 127).

Rus Dilinin yüzlerce yıl yaşayan kelimeleri barındıran temel sözlük yapısından farklı olarak, gençlik jargonları (ve genel jargonlar) çok hareketli ve değişkendirler. Jargonlar sık sık değişirler veya *bazen sadece* kullanımdan çıkarlar ve ardından yeniden doğarlar. Örneğin, 50'li 60'lı yıllarda gençlerin dilinde *чувак* «erkek», *чувиха* «gençkız», *предки*, *корни* «ebeveyn» çok kullanılmaktaydı, 80'li yıllarda bu kelimelerin yerini: *мен* «erkek», *гурла* «gençkız», *черепа*, *шнурки* «ebeveyn» almıştır, bugün ise bu kelimeler «geri döndüler» ve gençler arasında büyük bir popülerlikle kullanılmaktadır: *«Шнурки в стакане сегодня не модно, надо говорить грядки дома»*. (Bugün «ebeveynler evde» demek moda değil, «ebeveynler evde» demek gerek. Ama başka kelimelerle.) (N.Fomenko, «Pan ili propal» isimli program); *«...Чувачки, вы крутые, перед вами красивый денек...»*. (Çocuklar çok modernsiniz ve önünüzde güzel bir gün var) (M. Pokrovskiy, ORT kanalı «Son Kahraman»). 50-60'lı yıllarda «para» için *тугриками*, *рупиями* kelimeleri kullanılmaktaydı, 70'lerde para *монеты* ve *мани* olmuş, 80'lerde ise *бабки* kelimesi yaygınlaşmıştır.: *«Все решают бабки, злые, жирные бабки»*. (televizyon reklamı); *«...Хорошо когда есть на кармане. Эти самые money-money. Когда бабки есть - тогда все путем. Значит снова пьем, значит снова пьем...»*. (Cebinde çok çok para oldumu iyi. Para para. Param olduğu zaman her şey мükemmel. Öyleyse içebiliriz...) (Leningrad grubunun para isimli şarkısı), 90'lı yıllardan beri ise «ruble» ve «dolar» için farklı adlandırmalar ortaya çıkmıştır: *ржавые, деревянные, dollar için зеленые, баксы, капуста, зелень*. Eskimeye maruz kalmış, somut gerçekleri belirten jargonlar da aktif kullanımdan

çıkabilmektedirler, örneğin, artık moda olmayan giysilerin isimleri, *крокодилы* «kroskuların forması»; dansların adları *брейк-данс* «kırık hareketlerle ritmik dans» vb.

İnceleme **jargon normları** konusunu da gündeme getirmektedir. Norm, «toplumsal dil pratiği tarafından seçilmiş ve sağlamlaştırılmış, en oturaklı ve geleneksel dil kültürü elementlerinin bütünlüğüdür.» (Genel Dilbilim 1970: 555). Jargonik normlar kendiliğinden oluşmaktadır. Norm, fonetik, morfolojik, sözdizimsel açıdan ciddi anlamda realizasyon alternatifine sahip olmaya olanak tanır, (*бодун / будун* «mahmurluk», *сейшн / сейшен / сэйшен / сэйшон / сэшн* «eğlence», *бУхарь / бухАрь* «alkolik», *закосить / откосить армию / от армии* «askerlik görevinden kaçma» ve diğerleri)

Diğer taraftan jargon kuralının kabaca çiğnenmesi, jargonun kişi tarafından «yanlış» kullanılması, jargonu yeterince iyi bilmiyor olması, jargon kullananlar tarafından hemen farkedilir. Bu durumda jargonun «parolalı» (tanımlayıcı) fonksiyonu esastır. Jargona hakim olmayan kişide jargon kelimenin telaffuzunda hatalar olabilir *бёздэй [б'озд'эй]*- «doğum günü» yerine [*б'и'зд'эй*]), telaffuz edebilir, bazı jargon biçimleri oluşturmada zorlanabilir (*жлобиха* yerine *жлоба* «düzgün,doğru» «entelektüellik seviyesi düşük genç kız»). Jargon ile jargon bileşimlerinde veya jargon ile çeşitli kelimeleri birleştirmede de zaman zaman bazı hatalar yapılmaktadır (*рубить /в чем?! в биологии* «biyolojiyi anlamak>>, *рубить/что?! фишку* «işin esasını anlamak»).

Jargonun kuralı doyuruculuk seviyesini de düzenler. Konuşma dilinin dinleyici tarafından jargonlaştırıldığını anlaması için birkaç jargon kelime kullanmak yeterlidir: «Я сегодня *аскну* (спрошу) у моего папы». Bilim

adamlarının yaptığı incelemelere göre hiçbir jargon kullanıcısı, konuşurken bilinen ve normalde kullanılan kelimeleri tamamıyla jargonlarla değiştirmemektedir.

Örneğin:

Бабка из провинции спрашивает у волосатого:

- *Сынок как пройти на Невский?*
- *Не сынок, бабка а чувак.*
- *Чувак, как на Невский-то пройти?*
- *Да не пройти, а проявлять, и не на Невский, блин, а на Брод.*
- *Ну, Бог с тобой, чувак, твоя воля. Как на брод-то ваш проявлять?*
- *А вон аскни у легавого, а то я, в натуре не втыкаюсь.*

Бабка подходит к постовому:

- *Легавый, как на Брод проявлять, а то чувак, в натуре, не втыкается.*

Мент смотрит с изумлением:

- *Ты что же, клюшка, захипповала?*

(Köylü yaşlı bir kadın sokakta bir delikanliya sormuş:

- Canım evladım, Nevski caddesine nasıl gidilir?
- Ben canım değilim ben modernim.
- Modern evladım Nevski Caddesine nasıl gidilir?
- Gitmek değil koşmak demelisin, cadde değil broadway demelisin,
- Peki modern evladım sen daha iyi bilirsin, broadwaye nasıl koşulur?
- Sen polise sor çünkü ben bilmiyorum.

Yaşlı kadın polise sormuş:

- Memur Bey evladım broadway e nasıl koşulur, modern evladım bilmiyor da.

Polis şaşırmış:

- İhtiyar ne o hippileştin mi?)

(I. Yuganov, F. Yuganova, 1997: 282).

Yukarıdaki örnekte geçen «*Легавый, как на Брод проявлять, а то чувак, в натуре, не втыкается*» cümlesi uydurularak oluşturulmuştur, çünkü gerçek konuşma dilinde kesinlikle bu ifadeler kullanılmamaktadır. Bazı jargonlar birden fazla jargonik anlam taşımaktadır, bazılarında semantik belirsizlikle karşılaşılmaktadır, bu durum da yukarıda verilen örnekteki gibi bir cümlenin çabuk ve kolay anlaşılmasına engel olması ile açıklanmaktadır.

Bu şekilde, gençlik jargonunun fonetik, leksik, morfolojik özelliklerini yansıtan ve ayrıca konuşmada ve metindeki jargon kelimelerin yapısını belirleyen kendi kuralları vardır.

İlk Bölüm Üzerine Çıkarımlar:

1. Dilin sosyal katmanlaşması, *çeşitli* dil biçimlerinin oluşumuna *neden olan* dil sistemlerinin farklılaşabilirliği olarak kendini göstermektedir. Dilin varoluş şekilleri **temel** (edebi dil ve içeriğindeki konuşma dili, basit dil, yöresel dil) ve **ikinci dereceden** (koşullu jargon, mesleki altdiller, grupsal veya gruplararası jargonlar) olmak üzere ikiye ayrılır. Yani, bütün konuşma biçimleri, üslubun en yüksek biçimi olarak merkezde edebi dilin yer aldığı ulusal dil sistemini oluşturmaktadır.

Edebi dil, yazılı ve sözlü metinlerde uzun süreli kültürel işleminden geçmiş, tarihsel olarak oluşmuş bir yaygın dil sistemi, konuşma araçları sistemidir. Özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür: 1) geleneksellik; 2) norm ve düzenleme mecburiyeti; 3) konuşma dilini kitap dilinin yanısıra edebi dil sınırları

içinde işlevselleştirme; 4) çok işlevli üslup sistemleri ve (kelime haznesi, deyim, kelime oluşturma, gramatik yapı bakımından) üslupsal değişim; 5) dilin işlevsellikle sınırlanmasına ve dualizmi aşmaya olan eğilim; 6) esnek kararlılık.

Edebi dil, ulusal dilin geri kalan, kısımlarının karşısındadır, ancak edebi dil dışında kalan bu kısımlar birbirlerinin karşısında değildirler, yani ayrı yörede yaşayan veya nispeten daha küçük sosyal ortamlarda birleşmiş insan gruplarının kullandığı yöresel ve sosyal diyalektlerin ve ayrıca belli bir sisteme bağlanmamış, altdiyalektik sınırlı basit sözlü avam dilinin karşısındadır. Edebi dil ve bu dil varoluş formları arasında karşılıklı bağlantı gözlenmektedir.

O.A. Lapteva'nın (bkz. O.A. Lapteva, 2003: 116) sunduğu şemadan yola çıkarak edebi dilin ardından, edebi dil ve basit dil sınırında kendini gösteren jargonlar gelmektedir. (eski neredeyse yok olmuş zanaatçıların mesleki jargonları hesaba katılırsa bu dil diyalekte dahil de edilmiş olabilirler) , onun ardından basit dil, ulusal dilin merkezden uzak kısmında ise diyalektler gelmektedir. Sadece diyalekt oluşumlar arasında net sınırlar vardır, ayrı sosyo-mesleki jargonlar arasındaki sınırlar göreceli, şartlı ve geçirgendir.

Jargon altsistemi dilin esas ve ikincil varoluş biçimleri arasında yer almaktadır. Gençlik jargonu sosyal lehçe çeşitliliği bakımından grup ve gruplarası jargonlardan farklı olarak ikincil derece dil oluşum biçimlerine dahil olmaktadır.

2. Sosyal lehçelerin doğasında toplumun sosyo-sınıfsal, mesleki, yaşsal ve cinsel bölünmüşlüğü bulunmaktadır. Dışa kapalı bu konuşma biçimi, bazı ortak ilgi alanları sayesinde birleştirilmiş insanların dilidir ve temelinde fonetik ve gramatik özellikler değil, leksik bileşim görülmektedir. Sosyal diyalektler şu şekilde sınıflandırılmaktadır: 1) aslında mesleki olan «diller» (örn.: balıkçıların, avcılarının,

çömlekçilerin dili gibi) 2) grupların veya gruplararası kullanılan jargonlar (örn.: ilkokul öğrencileri, yüksek okul öğrencileri, askerler vs, başlıca gençlik grupları); 3) kararlaştırılmış jargonlar (örn.: göçmen zanaatçıların, tüccarların vs.); 4) deklaselerin jargonu («hırsız dili» denen, deklaselerin mesleki dili: (dilencilerin, serserilerin, hırsızların vb.).

3. Sosyal lehçelerin farklılaşması nedeniyle «argo», «jargon», «slang» leksik alt sistemleri şu şekilde açıklanmaktadır: «argo» dar sosyo-grupların ilgilerine hizmet eden ve daha çok da mesleki özel adlandırmaların kapalı leksik alt sistemidir. «Jargon» ise daha geniş bir kavramdır, yarı açık leksik-deyimsel alt sistem, herhangi bir sosyal grup tarafından toplumun geri kalan dil topluluğundan izole olma amacıyla benimsenen bir altdil sistemidir. «Slang» pratik olarak açık normatif leksik-deyimsel konuşma-halk dili alt sistemidir, üslupsal farklılığı, yoğun etkili anlatımını ve kendince değer biçen rengini ifade etmektedir. Ekspresif duygusal-değerbiçen jargonların bir kısmı sosyo-grup kullanımının çerçevesi dışına çıkmaya ve «interjargon» işlevine girmeye başlamıştır.

4. «Gençlik jargonu » ulusal dilin sularıyla beslenen onun gramatik ve fonetik *toprağında* yaşayan en ilginç dilbilimsel olgudur. Bu kavram çok katmanlıdır. Gençlik, toplumun dışında özerk bir grup olmadığı için gençlik jargonu da farklı kategorilere ayrılmaktadır: okulda, teknik okullarda, yüksek okulda, orduda ve ayrıca illegal gençlik topluluklarında vb.

Gençlik Jargonunun Ayırtedici Özellikleri:

- Konuşanlar arasında yaşsal sınıflandırma olması: 1) Ergenlik dönemindeki gençlerden oluşan grup (13-18 yaş okul jargonu kullanılır); 2) Yetişkinlerden oluşan grup (28-35 yaşta genelgençlik ve mesleki jargonlar ağır basar) 3) Ergenlikten

yetişkinliğe geçiş dönemi grubu (18-28 de jargon birimlerinin bütün spektrumları mevcuttur.)

- Spesifik leksik-deyimsel araçlar kendine özgü küçültücü üslup ile diğerlerinden ayrılırlar ve gençler tarafından kendi çevrelerinde var olan gerçeklerin edebi dilde yer almayan güncel adlandırmalarına ve konuşmalarına ekspresiflik katmak için kullanılırlar;

- Gençlik jargonu gençliğin grup içi iletişim şartlarında realize olur. Bu iletişim gayriresmi ve dostane bir biçimdedir ve iletişime katılan gençlerin konuştukları dil seviyeleri eşittir. Ayrıca sürekli yeni jargonların oluşmasıyla ve jargonların diğer jargon türlerine geçmesiyle kendini gösteren leksik-deyimsel araçların çok dinamik olması da gençlik jargonunun bir başka ayırtedici özelliğidir;

- Jargon oluşturma yöntemlerinin çoğunluğunun ve zaten hazır olan araçların, bitişik dil altsistemlerinden seçmenin varolması;

- Gençlik jargonu homojen bir oluşum değildir. Yapısında çekirdek ve halka birbirinden ayrılır. Çekirdek genel gençlik jargonlarından (bu jargonlar genç insanlar tarafından anlaşılır ve kullanılır, yaşlı nesil tarafından anlaşılmaz ve kullanılmaz ve ya kısmen anlaşılır ancak kullanılmaz) oluşur, halka ise: *yakın halka*, genç çevrelerde üretilmiş, orta ve ileri yaşlılar tarafından anlaşılmayan ve kullanılmayan (ya da kısmen anlaşılan ama kullanılmayan) jargonlardan oluşmuştur. *Uzak halka* iki tip birimden oluşur: 1) gençlik jargonlarının (müzisyenlerin, bağımlıların, müzikseverlerin) orta ve *ileri yaşın* belli kısmı tarafından anlaşılan ve kullanılanlarından; 2) genç ve orta yaşlılar tarafından aynı derecede, ileri yaşlılar için ise daha az derecede anlaşılan ve kullanılan jargonik leksemelerden; *endiş halka* —mesleki jargonların, kriminal jargonun ve diğer jargon-argotik altsistemlerin

sadece gençler tarafından bilinen çekirdek birimlerinden oluşur. Eskimiş ve eskimekte olan jargonlar uzak ve en dış halka arasındadır.

BÖLÜM 2

GENÇLİK JARGONUNUN YAPISAL-SEMANTİK KARAKTERİSTİĞİ

2.1. JARGON MATERYALİNİ SEÇME VE TESPİT ETME PRENSİPLERİ

Bu bölüm, genç insanlar tarafından kullanılan jargon kelime haznesinin son birkaç yılda yapılmış olan derlemesini açıklamaya ayrılmıştır. Miralayeva'ya göre, çalışmanın temelinde gençlik jargonunun heterojenliği hakkında bilinen bir hipotez yer almaktadır.(O.D. Miralayeva 1993: 1994). Referans grup (12–35 yaş arası kişilerden oluşmaktadır) cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, mesleki donanım, yaşadığı yer gibi noktalarda iç farklılaşmalara maruz kalmıştır. Bu noktaların gençlerin konuşma davranışlarını ve dil yetilerini de etkilediğini göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. Hipotezi kontrol etmek amacıyla sosyolingüistik inceleme ve araştırmalar yapılmıştır. Araştırmanın konusu genç insanların günlük iletişimde kullandığı sözcük ve deyimlerdir ve araştırmada şu metodlar kullanılmıştır:

1. Gençliğin konuşma davranışı hakkında edinilen ilk izlenim, anında yapılan gözlem. Bundan başka yapılan gözlemler gençlerle görüşme, yoluyla alınan sonuçları bir ölçüde kontrole izin vermiştir. Bu materyal araştırma için yeterli olabilirdi belki, ancak gençliğin metroda, sokakta, kafede, diskoda kullandığı sözlü jargon tarafımızdan kaydedilmiş ve «Дом-2» - ТНТ, «Последний герой» - ОРТ, «КВН» - ОРТ, «Пусть говорят» - ОРТ, «Принцип домино» - НТВ, «Смешные люди» - Россия, «Большая разница» - ОРТ, «Ты в полете» - MTV, «Давай на спор» - MTV, «Позорная десятка» - MTV, «Горячая десятка» - RU.TV gibi çeşitli televizyon showları, reklâmlar, filmler ve radyo programları aracılığıyla

kontrol edilmiştir. Kayıtlarda, gençler tarafından doğal şartlarda ve kontrolsüz şekilde kullanılan leksik birimler saptanmıştır;

2. Gençlerle yapılan G ö r ü ş m e l e r, gözlem sırasında elde edilen verileri kesin olarak belirlemek ve doğrulamak amacıyla yapılmıştır. Sorulan sorular aile, okul, üniversite, tatil, günlük hayat, iş, aşk gibi çeşitli tematik gruplara değinmektedir.;

Kullanılan kriterler aşağıdaki gibidir:

1. Kelime veya deyim gençliğin reel konuşma dilinde saptanmış olmalıdır;
2. Kelime veya deyim üslupsal kısaltılabilirliği bakımından birbirinden farklı olmalıdır;
3. Kelime veya deyim jargon ekspresifliğine sahip olmalıdır.;
4. Kelime veya deyim gençlerin önemli bir kısmı tarafından biliniyor olmalıdır ve dillerinde az çok *düzenli / sürekli* bir kullanım göstermelidir, bu kriter jargon birimlerini bireysel veya rastgele jargon düzeni oluşumlarından ayırmayı mümkün kılmaktadır;
5. Tarafsız yani hiçbir grup ya da alt gruba ait olmayan veya genel konuşma kelimeleri ile çakışan jargon kelime veya deyimler ile bu kelimelerin anlamları .
6. Kelime veya deyim edebe aykırı kelime kategorisine ait olmamalıdır, çünkü edebe aykırı kelime haznesi *gruplararası* jargonlardan farklı, bağımsız bir dil altsisteminden oluşmaktadır.

Yukarıda belirtilen jargon kriter ve nitelikleri jargonda tek tek olabildiği gibi bir dizi halinde de ortaya çıkabilmektedir.

Araştırmamızın hedefi önceden beri bilinen gençlik jargonlarını inceleme ve açıklama dışında, gençliğin dilinde yeni ve şu anda var olan jargonları tespit etmektir.

Günlük iletişimde sadece yabancılar değil, dili konuşanlardan pek çok kişi de başka bir sosyal çevreye girdiklerinde ergenlik dönemindeki gençlerin veya film kahramanlarının konuşmalarından olan biteni anlamada zorluklar ile karşılaşmaktadırlar. Kelimenin anlamı bilinmesine rağmen metnin tamamı veya jargonun ifade gücü göz önünde bulundurulmadan kullanıldığı zaman, kişi uygunsuz veya komik bir duruma düşebilmektedir.

2.2. JARGON KELİME HAZNESİNİN SEMANTİK-TEMATİK ANALİZİ

Jargon leksikonunun içindeki sözlüğün semantik analizi şu tematik grupları ayırmayı mümkün kılmıştır.

Kişi adları. İnsan, kişi, kişilik bayağı konuşma stilinde en popüler eskpresif metaforize nesnelerinden biridir. Sosyal ve sosyo-mesleki gruplaşma üyelerinin korporatif izolasyonu, sık sık insan kişiliğine karşı «kendine ait» veya «başkasına ait» durumundan bağımsız olarak, özel bir tutumla kendini göstermektedir. Bu tutum özellikle kişinin, toplu ilginin odağı olduğu altdillerde ortaya çıkmaktadır. «Kişi adları» grubunda şahısların erkek mi kadın mı olduğunu belirten jargonlar verilmiştir.

Erkek Kişi Adları Arasında Şu Adlar Öne Çıkmaktadır:

- Genel: *кабель, кадр, крендель, кекс, мэн, мужлан, мучачо, пацан,пельмень, перец, чувак* «erkek, delikanlı, delikanlı», *друган, кент, корефан, кореш, френд* «arkadaş» vb
- Ailenin erkek üyeleri: *падре, папахен, предок, фазер* «baba», *дедан* «dede», *мелкий, отпрыск, спиногрыз* «oğul», *бразер, братан, брудер* «erkek kardeş» vb
- Ruhsal nitelikler, karakter özellikleri, dış görünüş, sosyal statü: *лох, мудак, мудило, отстой, чмо* «kötü kişi», *белый, клевый* «iyi kişi», *кошелек, мажор* «zengin kişi», *боров, бочка, жирдяй, кабан, пухмен, слон* «şişman kişi», *долбанутый, крейзи, тормоз* «tuhaf / ilginç kişi», *глобус, кегля* «kel insan» vb
- Yaş: *бой, кофбой, малец* «oğlan».
- Meslek: *гуру, мучитель, тичер* «öğretmen», *англикоз* «ingilizce öğretmeni», *француз* «fransızca öğretmeni», *бургер* «almanca öğretmeni», *эйништейн* «fizik öğretmeni», *истерик* «tarih öğretmeni», *пестик* «biyoloji öğretmeni», *дир, цербер* «müdür», *гусь, дембель* «asker», *столбик* «sınır muhafızı», *лежавый, мент, мусор* «polis» vb
- Ulusal işaret: *снежок* «beyaz adam», *китаёз, косоглазый* «sarıbenizli, çinli», *негатив, уголёк* «zenci», *хач* «Kafkas halkından olan kimse», *чурка* «Aşyalı, Kafkasyalı», *сало* «Ukraynalı», *бульбаи* «Beyazrus», *лабас* «Litvanyalı», *ара* «Ermeni, Gürcü», *азер* «Azeri», *носорог* «Kafkasyalı» vb;
- Toplumun zararlı alışkanlıklardan zarar görenler grubu: *винтовой молодняк, шарик, нюхач, торчикозник, торчок* «uyuşturucu bağımlısı», *алик, алкмэн, бухарин, синий, синяк* «alkolik» vb

- Suç dünyası: *фледер, жулик, крыса, ракол, урка* «hırsız», *щипач* «hırsız-yankesici», *киллер, коцан, мокрушник* «katil», *злыдник* «zorba» vb.

Kadınlara Özgü Jargon Adlarını Şu Altgruplara Ayırmak Mümkündür:

- Genel: *бабец, бабица, бикса, вумен, горла, жаба, краля, мучача, пацанка, тёлка, чува, чувиха, чикса, швабра* «kız, genç kadın», *амига, подруганка, кента, фрэнда* «kız arkadaş» vb.
- Duygusal değer verme nüansıyla *метёлка, морковка, овца, кобыла* «kız, genç kadın, hafif davranışlı kadın anlamında» vb.
- Ailenin kadın üyeleri: *мазер, маман, мамахен, матрёна, матух, махан, мусе, ханочка* «anne», *предок* «nine», *отпрыск* «kız evlat», *систер, систрень* «kız kardeş» vb.
- Dış görünüş, fiziki özellikler: *арматура* «zayıf kız», *кадра, кадрыца, соска* «sempatik kız», *швабра, снегурка* «güzel, çekici olmayan kız» vb.
- Yaş: *горла* «küçük kız», *мелкая* «ailenin en küçük üyesi, kız evlat anlamında», *ключика* «yaşından büyük konuşan kız» vb.
- Mesleki donanım: *тыча, вбивала, мучительница, чира* «bayan öğretmen», *русачка* «bayan Rusça öğretmeni» *англичанка* «bayan İngilizce öğretmeni» *френча* «bayan Fransızca öğretmeni», *мачистка* «bayan İspanyolca öğretmeni», *матеша* «bayan matematik öğretmeni», *пробирка* «bayan kimya öğretmeni», *ДНК (DNA)* «bayan biyoloji öğretmeni», *физкультурница* «bayan beden eğitimi öğretmeni», *директриса* «bayan müdür» vb.

- Milliyet belirtisi: *хохлушка* «Ukraynalı kadın», *армяшка* «Ermenistanlı kadın» vb.

İnsan Bilinci, Entellektüel Faaliyet, Duygular, Durumlar ve Ortaya Çıkışları

Bu gruba giren jargonların özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Kişinin psikolojik durumu: *вальтануться, двинуться, крейзить, рекламнуться, шизануться* «çıldırmaq» vb.
- Psikolojik durum: *кайф, балдёж* «zevk, sevinç, hayranlık», *лафа* «dinlence, keyif», *расслабон* «tatmin», *таска* «hertürlü hoş duygu», *атас* «tam coşku ya da başka bir güçlü duygu», *улёт* «hayranlık, aşırı coşku durumu» vb;
- Fiziksel durum: *распускаться* «ağlamak», *ботать* «öğrenim görmek, uğraşmak», *обувать* «ceza vermek», *кромсать* «tıraş etmek», *дуть*, *смалить* «sigara içmek», *бакланить, давать* «yemek», *юзерить* «bilgisayar kullanmak» vb;
- Fiziksel veya ruhsal durumun dışa yansımaları: *высаживаться* «övünmek», *выпендриваться* «meydan okurcasına davranmak», *тащиться* «çok güçlü bir duygu hissetmek», *киснуть* «özlemek», *гавкаться* «sövmek» vb.

Uyuşturucular. Bu gruba girenler:

Uyuşturucuların genel adları: *драг, дрань, дурь, зельё, наркота, хумара, шмаль* vb

- Çeşitli uyuşturucu maddelerin adları: *белый, кикер, кокс* «kokain», *гарри, герасим, гербалайф* «eroin», *баши, книжка, мара, шала* «marihuana», *адам, рейв* «ekstazi» vb;

- Uyuşturucu kullanma araç gereçleri: *боян, игла, телега, шира* «şiringa», *стрелка, иланг, щетинка* «iğne» vb;

- Uyuşturucu kullanma / bağımlısı olma: *торчать, сидеть* «uyuşturucu kullanmak», *зависать* «uyuşturucu bağımlısı olmak», *вмазаться* «uyuşturucu iğne yapmak» vb;

- Uyuşturucu sarhoşluğu durumu: *балдёж, улёт, хумар, кайф* vb

Alkolizm. Bu grupta bulunan jargonik sözcükler:

- Alkollü içecekler: *бодяга, белая, вода, грелка* «votka», *спирали, спиртыга* «alkol», *краска* «kırmızı şarap», *моча* «hafif içki», *сухарь* «sek şarap», *пивчелло* «bira» vb.

- Alkollü içki içmek: *арканить, бухать, гасить, дринкать, жახать, квасить, колдырить, остограться, фугасить* vb.

- Alkol sarhoşluğunun sonucu: *бодун, отходняк, похмелуга* «mahmurluk», *сушняк* «mahmurluk sendromunda aşırı susuzluk», *хлам* «çok sarhoş olma durumu» vb.

İş, Yaşam Araçlarını Elde Etme. Bu grubu oluşturan jargonlar:

- Eylem olarak iş: *ворчать, горбатиться, пахать, батрачить, мантулить, вкалывать* vb. Yaşam araçlarını elde etme: *бомбить, зашибать, молотить, наварить, рубить, срубить, стричь* vb.

Yüksek Okulda ve Okulda Eğitim. Bu gruba giren jargonlar:

- Çeşitli ders öğretmenlerinin adları: (yukarıda gösterilmiştir bkz. «mesleki donanım»).

- Notlar: *забор*, *кол* «not "1"», *банан*, *параша*, *твикс*, *гусь* «not "2"», *тройбан*, *трюндель*, *трёха* «not "3"», *хор*, *четвертушка* «not "4"», *отл*, *пятак*, *фаив* «not "5"» vb

- Diğer okul kavramları: *гадюшник*, *террариум* «öğretmenler odası», *ковёр* «okul müdürünün odası», *скул* «okul», *классом* «sınıf», *аишка* «A şubesi öğrencisi», *баран* «B şubesi öğrencisi », *вешник* «V şubesi öğrencisi», *ботаник* «iyi öğrenci», *плошка* «kötü öğrenci», *дылды* «büyük sınıf öğrencileri», *малявка* «küçük sınıf öğrencileri», *кишка* «okul koridoru», *блевотека* «kütüphane», *тошиловка* «yemekhane», *завалить* «sınavı geçememek», *сдутъ* «коруа çekmek», *полигон* «tahta» vb.

Para, Para ile Bağlantılı İşler. Bu gruptaki kelimeler aşağıdaki gibidir:

- Paranın genel adı: *бабки*, *бабло*, *деньжата*, *капуста*, *лавондос*, *лаве*, *маньки*, *тугрики*, *хрусты* vb.

- Para miktarlarının adları: *трёха* «3 ruble», *пятак*, *пятера* «5 ruble», *червонец* «10 ruble», *лимон* «1 000 000 ruble» vb.

- Para kazanma ve yaşam araçlarını elde etme ile ilgili jargonik sözcükler yukarıda «İş, yaşam araçlarını elde etme» başlığında gözden geçirilmiştir.

Yer Değiştirme. Bu gruba dâhil olan jargonik sözcükler şöyledir:

- Yer değiştirme araçları: *тацила* «hafif araba», *тачка* «araba, taksi», *копейка* «otobüs, tramvay, trolleybüs», *вел*, *байк*, *медик* «bisiklet», *колесо* «taşıt», *джиияра* «Jeep» vb;

- Eylem olarak yer değiştirme; *слинять*, *смыться*, *сдриснуть* «kaçmak, gitmek», *тереть*, *тарабанить*, *начать*, *двигать* «gitmek» vb.

Nesne ve Kavramlara Değer Biçme ve Özellikleri. Bu grup kapsamındaki jargonik ifadeler:

- Pozitif değer: *белый, кайфовый, клёвый, реальный атас, зашибись, кайф, балдёж* vb;
- Negatif değer: *байта, гониво, муть, пурга, туфта, фиговый, лажовый* vb

Konuşma. Bu gruba giren jargonlar şöyle sıralanabilir:

- Konuşma eylemi: *бакланить, базлать, базарить, лабать, табачить, тереть, чесать* «konuşmak», *надинамить, нагреть, наколоть, обуть* «aldatmak», *распускаться, перемывать* «dedikodu yapmak»

Karşı Cins İlişkileri. Bu grupta aşağıdaki jargonik sözcükler görülmektedir:

- Karşı cinsten insanların aralarındaki ilişkiler: *амурить, кадриться, тусить* «buluşmak, kur yapmak», *лизаться, чмокаться, кисаться* «örüşmek», *влипнуть, втрескаться, втюриться, втюхаться, запасть* «aşık olmak» vb

Hukuku Koruyucu Organlar. Bu gruba giren jargonik ifadeler şöyle sıralanabilir:

- Polis: *ментовня, мусорня, хомутская* «polis», *мент, мусор, ментяра, легавый* «milis» vb;
- GİBDD (trafik polisi), DPS (trafik devriye aracı): *оборотень, дуло* «DPS çalışanları», *гиббон, ловец* «GİBDD çalışanları» vb;
- OMON: *бэтмен, маски-шоу, бэтээр* «OMON çalışanları» vb

Silahlar. Bu gruba ait jargonlar:

- Silah türlerinin adları: *вольна, ган, пестик, пушка* «tabanca», *калач* «Otomatik Kalaşnikof-47», *винт* «tüfek», *батас, перо, лезвие* «bıçak» vb

Kitle İletişim Araçları, Bilgisayarlar, Bilgisayar Donanımları, İnternet.

Bu grupta yer alan jargonik sözcükler:

- Ayır nesnelerin adları: *телек, ящик* «televizyon», *видак, видеошник* «video», *комп, писюк, писишка* «bilgisayar», *болванка* «disket», *сетка* «internet», *мыло* «elektronik posta» vb

Selamlaşma. Bu grupta yer alan jargonik sözcükler:

- selamlaşma: *хай, хайки, хаюшки, прив* vb;
- vedalaşma: *бай, адье, покеда, чаве* vb.

Çağdaş gençlik jargonunun kelime haznesi çevreyi kuşatan gerçekliğin geniş bir halkasını kapsamaktadır. «Kişi adları», «okul ve yüksek okulda eğitim», «kişi bilinci», «entelektüel faaliyet, duygular, durumlar ve bunların ortaya çıkışları» gibi en hacimli tematik gruplar sayısına «uyuşturucular» ve «alkolizm» de girmektedir. Günümüzde uyuşturucu ve alkolle ilgili suçların daha organize hale gelmesi ve gençliğin bu suçların içine daha fazla çekilmesi, uyuşturucu bağımlılarının ve suçluların kullandıkları jargonun, genel gençlik jargonunun kelime haznesine daha derin bir biçimde sızmasına neden olmaktadır. Kriminal jargonun genel gençlik jargonuna geçişi dar kapsamlı gruplardan genel anlamlıya doğru bir anlam değişikliği ile birlikte olmaktadır. Örneğin, uyuşturucu bağımlıları veya alkoliklere ait jargonik bir sözcük anlam değiştirerek gençlik jargonuna geçmektedir ve artık gençlik jargonunu kullananlar için «başka sistemden» olmaktan çıkmaktadır: Örneğin, genel gençlik jargonu grubuna giren *торчатъ* kelimesini inceleyebiliriz.

Gençlik jargonunda «bir şeyden keyif almak», «bir şeyin tadını çıkarmak», uyuşturucu bağımlılarının jargonunda «uyuşturucunun etkisinde aşırı coşkunluk durumu yaşamak» anlamlarını taşımaktadır. *Стрелка* kelimesi gençlik jargonunda «buluşma» anlamına gelmektedir, uyuşturucu bağımlısı jargonunda ise «şırınga iğnesi» anlamındadır. Uyuşturucu bağımlılarının jargonuna ait kimi sözcükler genel gençlik jargonuna geçiş evresinde bulunmaktadırlar. Örneğin: *колѐса* genel gençlik jargonunda «herhangi bir tablet» anlamındayken, madde bağımlıların kullandığı jargonda «uyuşturucu madde içeren tablet» anlamını taşımaktadır.

2.3. Gençlik Jargonunda Kelime Üretmenin Leksik-Semantik Yöntemleri

Gençlik jargonunu konuşanlar, kendileri için güncel olan kavramları belirtmek için edebi dile ait leksemeler kullanmaktadırlar. Bu leksemelerin özelliği biçimlerini bozmadan anlamlarında yapılan mutlak (mecburi) değişimdir. (edebi dilden alınan kelimelerin biçimleri aynı kalırken anlamları değiştirilmektedir.) M. Lakova'ya göre, edebi kelimenin jargona geçişinde biçimi ve anlamı arasındaki bağ son derece haklı sebeplerle açıklanmaktadır: «Sadece biçimi koruyarak anlamı değiştirmek mümkündür; ancak anlamın değiştirilemediği hallerde biçim değişikliğine izin verilebilmektedir. Bu durum doğaldır, aksi halde uygun kelimeleri özdeşleştirmek mümkün olamazdı.» (M. Lakova, 1980: 210).

Çağdaş gençlik jargonunda sistemli edebi dile ait kelimeler metaforik ve metonimik bakımdan yeniden adlandırmalara uğramaktadırlar. Jargonda metafor, taraflı *konusma* ortamında şekillenmekte ve stabilize edilmektedir. Başlangıç bağlamına ve oluşum yöntemlerine göre yayılmaya elverişli bir fenomendir: «Sosyal izolasyonu ifade etme ve duygusal-ekspresiflikle etkileme şu metafor araçları

bütünüyle sağlanmaktadır: diller arası semantik aktarmalar, diliçi imge ve stillerin benimsenmesi ve ayrıca kelimelerin semantik transformasyonu yöntemi ile metaforik aktarmaların sinkretik birleşimi» (V.V. Himik, 2000: 91).

Metafora başvurma olgusunun kendisi dünya hakkındaki düşüncenin söze dökülmesidir. Bu yüzden jargonda metaforik yeniden adlandırmaların analizinde bu jargonu konuşan gençlerin dünya görüşlerine ait özellikleri unutmamak gerekmektedir. Jargonda veya ekspresif-halk dilinde yeniden adlandırmaların sonucu olan sözcüksel-anlamsal varyasyonlara ayrılmanın temeli görevinde kelime anlamının pragmatik bileşenleri bulunmaktadır, yani kelime ile ilgili kültürel göstergeleri ve gelenekleri yansıtan semantik çağrışımlar bu varyasyonların temeline hizmet etmektedirler. Eğer edebi dildeki ad aktarmaları en çok o anda önemli olan olayları belirten kelimelerle ilgiliyse, o zaman gençlik jargonunda pratik olarak bütün kelime haznesi sadece güncel olan kavramları belirtmektedir. Aşağıdaki tematik grupları belirlemek mümkündür: «kişi adları», «insan bilinci», «entelektüel faaliyet, duygular, durumlar ve oluşumları», «uyuşturucular», «iş, yaşam araçlarını elde etme», «okulda yüksek öğrenimde eğitim», «para, parasal ilişkiler», «yerdeğiştirme», «cinsiyetlerin karşılıklı ilişkileri», «hukuku koruyan organlar» vs.

Metafor, konuşma bilincine ait bir imge başka bir imge aracılığı ile ifade edildiğinde, anlam oluşturma süreci ile ilgilidir. Sistemli edebi dilden benimseme temelinde ortaya çıkan böyle bir yeniden oluşum mekanizması, metaforik yeniden kavramlandırmaya uygun olarak kendine has özelliklere sahiptir. Edebi dil esasında metaforik ve metonimik yeniden adlandırmalar sonucunda oluşmuş olan gençlik jargonu birimleri, gençlik jargonunun tamamı gibi değerlerle bilirlilik ile işlenmiştir, bu özellik temelde dekoratif bir nitelik taşımaktadır: *3a20H* «konferans

salonu», *террариум, тараканник, коровник* «öğretmenler odası», *коряги* «sıralar» gibi. Bazen jargon metaforunun temelinde yatan benzerlik, sadece gençlik jargonunu konuşanların hayalgücünde var olmaktadır ve bu onların kendilerine özgü dünya görüşleri ile açıklanmaktadır. Kişinin var olan benzerlikleri keşfetmekten çok kendisinin oluşturduğu örnekler daha fazladır ve belirli nesneler arasındaki kıyaslamayı kapsamaktadır: *муравейник* «okul», *поляна* «kel, dazlak yer», *камикадзе* «öğrenci», *тошиловка* «okul büfesi» ve diğerleri.

Bir kelimenin yerine diğer bir sözcüksel-anlamsal paradigmaya ait olan ama o kelime ile ortak anlamsal özelliklere sahip bir başka kelimenin kullanılması da metafordur: *кошелёк* «zengin kişi», *пончик* «şişman kişi», *глобус, яйцо* «kel insan», *пенсия* «burs», *мусор* «polis», *белка* «votka», *белинский* «beyaz şarap», *компот* «alkollü içecek», *синий* «sarhoş», *телега, тройка* «şırınga», *шланг, иголка* «iğne», *железо* «bilgisayar» vb.

Metaforik yeniden adlandırmaların sonucunda genellikle kişi ve nesneleri dış veya iç özelliklerine göre nitelendiren adlandırmalar ortaya çıkmaktadır ve bunlar tesadüfi değildir, çünkü Arutyunova bu konudaki görüşünü «Metafor genellikle kişinin doğru ve çarpıcı niteliğini içermektedir. Bu bir hükümdür, fakat bir mahkeme kararı değildir... Küçültücü ve kaba hakaret içeren kelimeler kişiye metaforik imaj kadar sağlam yapışmayacaklardır» ifadesiyle belirtmektedir (N.D.Arutyunova, 1990: 8).

Nesneleri ve kişileri belirten, temelinde yeniden adlandırma olan substantif metaforlar:

1) Kişi Adları:

a) Fiziksel özelliklere göre: *пухмен* «şişman kişi», *тормоз* «tuhaf insan», *колесо* «kel», *жаба* «dış görünüşü güzel olmayan kadın», *спортсмен* «beden eğitimi öğretmeni» vb;

b) İç özelliklere göre: *вбивала* «kafaya bilgi kakan bayan öğretmen», *мучитель* «sürekli bilgiyi kontrol eden öğretmen», *фашист* «faşist Almanların dilini öğreten Almanca öğretmeni», *инопланетянин* « bu dünyadan olmayan tuhaf insan», *сало* «Ukraynalı» (сало : Ukrayna mutfağından bir yemek) vb.;

c) İşlevine göre: *пробирка* «kimya öğretmeni» (ders sırasında kullanılır), *камикадзе* «öğrenci» (Japon intihar uçakları ile öğrenci hayatı arasında benzerlik), *диктатор, босс* «okul müdürü» (sınırsız yetki) vb.;

2) Nesnelerin Adları:

a) şekle göre: *пузырь* «votka», *колесо* «uyuşturucu», *мука, снег* «kokain», *ящик* «bilgisayar, televizyon», *болванка, подстаканник* «disket, CD», *полигон* «tahta» vb.;

b) renge göre: *беленькая* «votka», *моча* «bira», *зелёные, зелень* «dolar», *чёрномордый* «Kafkas halkından olan kişi» vb.;

c) İşlevine göre: *упаковка* «giysi», *выпивон* «votka» vb..

Gençlik jargonunda fiil halindeki metaforlara daha nadir rastlanmaktadır:

махать, батрачить, молотить «çalışmak», *гасить, бухать, жахать* «içmek», *слизать, содрать* «kopya çekmek», *проброситься* «gezinmek», *сплавиться* «kızlarla gzmek», *грызть* «derslere hazırlanmak, ders çalışmak» vb..

Sıfat adlarında metaforik yeniden adlandırmalara ise daha az rastlanmaktadır: *неслабый* «mükemmel, yüksek kalite», *железный* «güvenilir», *обутый, фальцованный* «zengin kişi» vb.

R.İ. Rozina edebi kelime ile metaforize sonucunda ortaya çıkan jargon arasında belli başlı on iki tip ilgi saymaktadır: «1. Vücudun kısımları — insan; 2. araç gereç — kişi; 3. hayvan — kişi; 4. bitki — kişi, 5. yer (bir şey koymak için) — insanın bulunduğu yer; 6. araç gereç — insan vücudunun kısımları; 7. hazne, kap — insan vücudunun kısımları; 8. hayvan vücudunun kısımları — insan vücudunun kısımları; 9. maddenin kitlesi - eylem; 10. maddenin kitlesi — münferit nesne; 11. özellik taşıyıcı - özellik; 12. hayvan — başka hayvan» (R.İ. Rozina, 1977: 40-41).

Örnekler verelim:

- *клюшка, арматура, соска* «genellikle güzel olmayan kadın», *кекс, крендель* «dost, erkek», *метёлка* «kız arkadaş» (araç gereç-insan);

- *вобла, медуза, жаба, овца* «genellikle güzel olmayan kadın», *кобель, кентавр* «erkek», *крыса* «müdür», *козёл* «kötü kişi», *кабан, слон* «şişman insan», *зайчик* «Beyazrus», *носорог* «Kafkas, Gürcü», *гусь* «asker, savaşçı» (hayvan-insan);

- *хрен, баклажан* «erkek», *мордва* «okul müdürü», *редиска* «kötü kişi» (bitki-insan);

- *коровник, гадюшник, террариум, тараканник* «öğretmenler odası», *муравейник* «okul», *амбар, курятник, сарай* «sınıf» (mekan, hazne kap) vb.

Yeniden adlandırma için temel jargon kelimeler ile genel edebi kelimeler arasındaki tipik kıyaslara bir kaç örnek verelim:

- *кегля, глобус, яйцо* «kel insan», *бочка* «şişman insan», *негатив* «kara insan», *чебурек* «Kafkasyalı», *сапог* «asker», *столбик* «sınır muhafızı» (nesne — insan);

- *кишка* «okul koridoru», *библия* «kütüphane (nesne-mekan);

- *экран* «tahta», *тазик, колесо* «araba», *копейка* «araba, trolleybüs, tramvay», *монета* «para», *вибратор, труба* «telefon», *палка* «sigara», *пипетка, телега, боян* «şırınga» (nesne-başka nesne);

- *лошадь* «bisiklet», *собака* «taksi», *червяк* «10 ruble» (hayvan-nesne);

- *капуста, трава* «para», *лимон* «1 000000 ruble», *пестик* «tabanca», *бабочка* «bıçak» (bitki- nesne);

- *еврей, буржуй, жид* «zengin insan», *камикадзе* «öğrenci» (kişi-başka kişi) vb.

Jargon metaforu karmaşık ve çok yönlü bir olgudur ve birkaç tipteştirilmiş ekspresiflik modusuna sahiptir:

1) Aşağılama ve Kaba Sözler Söyleme — nesnelerin adları <yukarıdan-aşağıya> (örn, insandan hayvana veya insandan nesneye) doğru metaforik transformasyon ile elde edilmektedir;: *овца, жаба, корова* «kadın»,: *негатив* «kara / zenci»);

2) Yüceltme ve Anormalleştirme — bunların yardımıyla herşeyden önce heyecan veren ve kendini realize etmeye izin veren olgular ifade edilmektedir: *гнать, накалывать, свистеть, кидать* «almak», ya da tersine oylanmak, unutmak *бухать, заливать, квасить* «içmek»; *отрываться, проброситься, гасить, жахать, прошивнуться, шалавиться, шмендрять* «gezmek»;

глотать колёса, сидеть на игле, забить косяк, кинуть на кишку «ууштурucu kullanmak»;

3) Alay ve İroni – şakacı anlamı ifade etmek *хлопушка* «tabanca», *вешать лапшу на уши* «kandırmak», *линять, сваливать* «gitmek, yokolmak», *выкидыш* «bıçak», *гостиница, курорт, дом отдыха* «cezaevi»; *гастроли* «suç işlemek», *бройлер* «genç kız», *мерседес, лимузин* «bisiklet», *аэродром* «kel bölge», *кучерявый, лохматый, волосатый* «kel», *палочка здоровья, курятина, курица* «sigara» vb.;

4) Oyunsal Taklit — alay ve ironiye benzer, eğlence amacı gütmektedir ve keskin zekada ortaya çıkmaktadır: (*покупать, мыть, стирать* «çalmak»; *перо, пёрышко* «bıçak»; *бомбить* «dilenecek istemek, elde etmek», *алик, алконаут* «alkolik», *тетя* «500 ruble»);

5) Romantiklik ve Süsleme — sinizm (bazen ise gaddarlık) ardında bir santimentalizm, romantizm, süsleme hevesi bulmanın mümkün olduğu sınırlara sahiptirler. Bu jargon birimleri halkası dardır, genellikle jargonu konuşanlar için değerli olanları kapsamaktadır (*деньжата, тугрики, бабульки, гульдены, драхмы* («para»)).

Bu beş jargon metaforu belirtilerinin tümü kural olarak bölünmez bir bütünlükte hareket etmektedirler ve genel kullanım dili leksikonundan alınan adların ekspresif etkisine yardımcı olmaktadır. Böyle bir metaforun temelinde «düzenli şekilde realize edilen, kıyaslanamaz olanı kıyaslama yatmaktadır, bu hareketin geniş anlamında şöyle ya da böyle karşıt olma saklıdır: genel kullanıma, dil standardına, etiğe, ve bazen estetiklik normlarına karşıt olma. Bu durum jargon metaforunun dil çevresinde ki ‘zor hayatını’ belirtmektedir. Karşılaştırılamaz olanı

karşılaştırmak ve zıt kavramlara karşı koymak, konuşan için metaforun ‘anlaşılabilir’ olması açısından klişe ve ‘işe yaraması(etkili olması)’ açısından ise yeni olduğunu aynı anda gösterme gerekliliği anlamına gelmektedir.» (V.V. Himik, 2000: 128).

Jargon metaforu diğer dil araçları (ve dil dışı araçlar) ile birlikte bir fonksiyon kompleksi oluşturmaktadır: nominatif (içkorporatif kavramlara isim verme imkanı), psikolojik (dinleyenin dikkatini çekebilme), sosyal (kendi sosyogrubuna aitliği bildirme) ve kreatif (jargonu konuşanın kendini sanatsal olarak ifadesi, bunda psikolojik deşarj olma ve konuşarak rahatlama işlevi de yerine getirilmektedir).

Gençliğin dilinde metonimik aktarmalar oldukça nadir ortaya çıkmaktadırlar. Araştırmacılar toplanan materyalin bunu doğruladığını belirtmektedirler (K.N. Dubrovina, 1980: 80). Bu durumu sistemli edebi dilde metafora metonimiden daha çok rastlanması ile açıklamak mümkündür. Bununla beraber bir dizi metonimik yeniden adlandırmayı vurgulamak mümkündür:

a) Kişi adları (giysi veya giysinin bir kısmının özelliklerine göre): *canoз* «asker», *фуражка* «polis», *кошелёк* «zengin kişi» vb.;

b) Faaliyet türüne göre kişileri tanımlama: *бабочка* «biyoloji öğretmeni», *пробирка* «kimya öğretmeni» vb.

c) Nesneyi yapıldığı maddeye göre tanımlama: *кожа* «deri ceket», *стекло* «şişe» vb.

d) Nesneyi bileşenlerine göre tanımlama: *подшвы* «ayakkabı», *крыша* «ev», *напуга* «sigara», *железо* «bilgisayar» vb.

En çok sevilen metonimik yeniden adlandırma modellerinden biri öğretmeni branşıyla ilgili bir nesne ya da kavrama göre belirtmektir: *эйнштейн* «fizik öğretmeni», *ДНК, пестик* «biyoloji öğretmeni», *циркуль* «matematik öğretmeni»; *кислота, колба* «kimya öğretmeni» vb.

Zoomorfizm ve fitomorfizmler sık rastlanan metafor ve metonim olaylarıdır. «Zoomorfizm» teriminin kullanımında dilbilimci F.A. Litvin'in önermesini kabul etmek gerekmektedir. Zoolojik adlardan çıkarak direk anlamında kullanılanlar «zoonim» veya «zoosemizm» olarak, mecazi anlamda kullanılanlar ise «zoomorfizm» olarak adlandırılmaktadırlar. «Fitonim» veya «fitosemizm» terimi de benzer şekilde oluşmuştur, fitomorfizm- mecazi anlamda kullanılmış herhangi bir fitonimdir. (F.A. Litvin; 1974: 81-84).

Gençlik jargonunda zoomorfizm ve fitomorfizmler kişileri ve cansız nesneleri belirtmede yaygındır (bu faktöre daha 1934 yılında D.S. Lihaçev dikkat çekmiştir).

Zoo-fitomorfizmlerin oluşumunda en çok şu adlar kullanılmaktadır:

- memeli hayvan adları: *зайчик* «beyazrus», *кобыла, корова, овца* «genç kız, kadın», *кабан* «erkek», *хорёк* «erkek / kötü not», «kötü kişi», *собака* «araba», *носорог* «Kafkas halkından kimse», *крыса* «kötü kişi vb;

- başka hayvanların adları: *жаба* «gençkız, kız arkadaş», *медуза* «çirkin kız», *червяк* «on ruble», *зад* «kötü kişi», *бабочка* «bıçak», *муха* «keskin nişancı», *кентавр* «dost», *слон* «asker» vs.;

- kuşların adları: *птица* «kötü not, iki», *орёл* «Kafkas halkından kişi», *дятел* «gardiyan, aptal insan» vb.;

- bitki adları: *баклажан* «arkadaş, erkek», *хрен* «erkek», *морковка* «kız», *редиска* «kötü kişi», *перец* «oğlan», *банан* «kötü not, iki», *капуста* «para», *лимон* «milyon», *огурец* «asker» vb.

- haşere adları: *муха* «keskin nişancı».

Çevrelerindeki ortamın kavram ve nesnelerini ve aktiviteleri yeniden adlandırılmış kelimeler ile belirtirken genç insanlar herşeyden çok kendilerine tanıdık olan kavram ve nesnelerin adlarını kullanmaktadırlar, bunların sayısına hayvan imgelerini de eklemektediriz. Jargon zoomorfizm ve fitomorfizmleri masal ve *fabl* zoomorfizm ve fitomorfizmlerine uymamaktadırlar – onlar kişi ve nesneleri tamamen farklı bir yönden nitelemektedirler. Örnekler: genel halk dilinde *баран* «anlayışı kıt, aptal kimse», gençlik jargonunda *баран* «B şubesi öğrencisi»; veya *лебедь* genel halk dilinde güzellik sembolü «kuğu gibi güzel olma», jargonda *лебедь* «yetersiz not iki». Gençlik jargonuna çok az sayıda genel halk zoomorfizm ve fitomorfizmleri gençlik jargonuna geçmektedir. Aksine süreç daha aktiftir: jargon zoomorfizm ve fitomorfizmleri genel halk diline, özellikle avam diline geçmektedirler: *пустить красного петуха* «yangın çıkarmak», *дуба врезать* «ölmek» vb. Zoomorfizm ve fitomorfizmler arasında eşesliler oldukça çoktur.: *крыса* «hırsız» / «okul müdürü»; *трава* «dolar» / «marihuana, uyuşturucu»; *бабочка* «bıçak» / «biyoloji öğretmeni»; *муха* «keskin nişancı» / «makinalı tüfek»; *козёл* «kötü kimse» / «araba» gibi.

Son derece istikrarlı kelime birleşimleri oluşmaktadır, örn: *с дуба рухнуть* «çıldırmaq», *с тараканами в голове* «tuhaf insan hakkında», *стричь капусту* «para kazanmaq», *обмениваться микробами* «örüşmek», *курить бамбук*

«gevşemek», *грецкие орехи* «döviz», *выехать на козе* «bedavadan sınavı geçmek», *бычий кайф* «votka» vs.

2.4. Çağdaş gençlik jargonu kelime haznesinin beslenme kaynakları

Çağdaş gençlik jargonuna kelime sağlanması çeşitli yollarla yapılmaktadır: Gençlik jargonu, açık bir dil altsistemidir, pratik olarak bütün *temel* dil sistemlerinden kelimeler benimsemektedir. Başka jargonların ve argonun kelime haznesini asimile etmekte (V. Bıkov 1994, 85-95) ve ayrıca yabancı dillerin kelime haznesinden alıntılama yapmaya başvurmaktadır.(bkz. Örn. N.G. Babay, 1983: 88-90; E.A. Brizgunova, 1994: 88-94; B.L. Vorontsova, Glovinskaya, Golanova, 2000: 267-298; N.S. Valgina, 2001: 48-67). Jargon kelime haznesinin kaynakları kendi statüsüne göre eş anlamlı değildirler. Bazen leksik benimseme çağdaş Rus dili veya yabancı dilden direk olarak değil ancak bir başka altsistemin aracılığı ile gerçekleşmektedir. Bu şekil benimseme en çok gruplararası veya mesleki jargon ve argolar aracılığı ile olmaktadır.

Yukarıda çağdaş gençlik jargonunun temel kaynağı olan - edebi kelimeler ele alınmıştır. Jargon kelimeler oluşturma en verimli yöntemi edebi kelimenin anlamını yeniden kavramlandırmadır. Bu sırada leksik ve gramatik nitelik değişmemektedir.

Yabancı dillerden ve başka jargonlardan benimseme yoluyla meydana gelen jargon kelime oluşturma sanatını ele alalım. Son on yıldır gençlik jargonunda, İngilizce kaynaklı ve İngilizceden türemiş pek çok Rusça kelime görülmektedir. Çok sayıda İngilizce kelime kullanılması gençlik jargonunun özelliklerinden biri

haline gelmektedir. Buna benzer bir olay gençlik jargonunun gelişim tarihinde ilk kez görülmektedir, oysa ki gençlerin konuşmalarında yabancı dillerden benimsediklerini kullanmaya olan eğilimleri kendi başına bir yenilik değildir. (bu sorunla ilgilenenler: E.G. Borisova, 1981: 83-87; K.N. Dubrovina, 1980: 78-81; L.I. Skvortsov, 1977: 29-57 ve diğerleri). Örneğin: *горла* «gençkız», *бой* «delikanlı», *мэн* «erkek, genç adam», *нэренсы* «ana baba», *френд* «dost, arkadaş», *беби* «bebek», *диск* «levha», *байк* «bisiklet», *мани* «para», *пати* «parti», *ган* «silah», *сейшн* «gençlik partisi», *вайтовый* «beyaz», *файловый* «fevkalade, mükemmel», *шейк* «dans», *шейковать* «dansetmek», *драйвить* «araba sürmek», *сливать* «uymak», *ворчать* «çalışmak», *лукать* «bakmak», *смокать* «sigara içmek», *дринкать* «içmek» vb.

Jargon sürekli değişikliğe maruz kalan hareketli bir fenomendir. Moda ve jargonu konuşanların değişen zevkleri gibi olgulara son derece bağlıdır. Bugün İngilizce jargonlar, gençliğin batı müziğine, giyimine vs. olan merakını yansıtmaktadır. Burada öykünme de oldukça önemli rol oynayan bir faktördür: moda giyim, saç modeli, moda «sözcükler» bazı gençler için idealdir, «modaya uyan» ise «sözkonusu çevreye kabuledilen» demektir.

İngilizce bir kelimenin gençlik jargonuna geçişi herşeyden önce kelimenin Rusça fonetik sistemine uydurulması ile birlikte olmaktadır. İngilizce kelimenin «Rusça versiyonu» ya kendi ses görünüşünü maksimum ölçüde korumakta: *найт* «gece» (ing. night), *мэн* «erkek» (ing. man), *рич* «zengin» (ing. reach), *экспенсив* «pahalı» (ing. expensive), ya da esaslı fonetik ya da kelime türetme işlemlerine maruz kalmaktadır: *хаер* «saç» (ing. hair), *мыло* «elektronik posta» (ing mail) vb.

Yabancı dil kelime haznelerinden benimseme süreci modelini, 60-70 li yıllarda gençlik jargonunda anglisizmleri araştıran E.G. Borisova sunmuştur: Rusça kelime — + ingilizce *çeviri* – İngilizce leksemlerin Rusçalaştırılmış şekli. Örnek: genç kız — + girl — *горла, гёрл, горла*; erkek kardeş — + brother — + *бразер*; arkadaş — ~ friend — *френд / фрэнд* vs. (E.G. Borisova, 1981: 83). Jargon Rusça karşılıklar heterojenlik göstermektedirler. Metafor, metonimi, kısaltmalar ve başka uygulamalar esasında oluşan birimler var olmaktadır, örneğin: *грин* «dolar» (ing. green «yeşil») gibi. Çağdaş gençlik jargonuna geçen İngilizce kelimelerin bu esnada uğradıkları değişiklikler sadece fonetik ve semantik görünüşle değil, kelimenin gramatik biçimi ile de ilgilidir. Bu kelimelerin çoğunluğu ünsüz harfle bitmektedir ve gençlik jargonunda, Rusça karşılıkları dişi cins formlara sahip olsa bile erkek cins adlar olarak kabul görmektedirler: *флэт* «квартира (daire)» / *мой флэт* «моя квартира», *блэкборд* «доска (tahta)» / *наш блэкфорд* «наша доска» vb. jargon karşılıklar ismin hallerine ve sayıya göre değişmektedirler: *байк, байка, байку, байк, байке, байком (tekil)* — *байки, байков, байкам, байки, байках, байками* (çoğul). Erkek cins tekil adlar olarak konuşmanın başka kısmıyla ilgili kelimeler öne çıkmaktadır: *грин* «dolar» (ing. green — yeşil), *форин* «yabancı» (ing. foreign - yabancı), toplayıcı anlama sahip ingilizce çoğul adlar: *бакс* «dolar» (Amerikan slengi bucks «dolarlar»), *пипл* «insanlar» (İng. people «insanlar») vb.

Jargon sözcük *кайф* pek çok türeve sahiptir *кайфец, кайфы, кайфушка* «hoş bir şey, keyif», *кайфовый, кайфануть* «keyif almak». Bu sözcük Arapça «*kaif*» kelimesinden alıntılanmıştır. XIX. yüzyılın başından itibaren ise Türkçe okunuşuyla *кейф* «hoş bir şey, dinlenme» olarak Rusçada bilinmektedir (N.S. Leskova, F.M. Dostoyevski, D.V. Grigoroviç (bkz. Çarklar adlı kitap, 1999: 166) in

eserlerinde karşılaşılmaktadır). Daha sonra *кейф* kelimesi kullanılmamayan kesilmektedir ve kelime sözlüklerde «konuşma, şakayollu, arkaik» notları ile gösterilmektedir ancak geçen yüzyılın 60'lı yıllarında bu sözcük gençlik jargonu olarak adlandırılmıştır. Tipik diftong [ai] içeren İngilizce kökenli kelimeler (*вайн, найт, драйв, прайс*), *кайф* kelimesinin İngilizce kökenli olduğuna dair bir kanı uyanmasına neden olmaktadır.

Sıfat ve ayrıca zarf adlar E.G. Borisova tarafından sunulan modele uygun şekilde oluşmaktadırlar: *чипер* «ucuz» (İng. cheap «ucuz»), *суперский* «mükemmel, iyi» (ing. super «iyi, mükemmel») vb. (E.G. Borisova, 1981: 83-87).

Gençlik jargonunda İngilizce fiiller de Rusçaya adapte edilmektedir. Ençok -a-, -ну-, -ану- takıları yardımı ile -ть mastar eki edinmektedirler. (ayrıntı için bkz. Gençlik jargonunun kelime oluşturma karakteristiği bölümü): *Аска́ть* «sormak» (İng. ask «sormak, istemek»), *лука́ть* «bakmak» (İng. look «bakmak»), *спика́ть* «konuşmak» (İng. speak «konuşmak»), *ринга́ть* «telefon etmek» (İng. ring «telefon etmek»), *гоуи́ть* «gitmek» (İng. go «gitmek»), *дри́нкатъ* «içmek» (İng. drink «içmek»), *ута́ть* «yemek» (İng. eat «yemek») vb. Bu tür fiiller genellikle 1. çekime göre çekilmektedirler. Eğer benimsenen fiilin Rusça karşılığı dönüşlü bir fiilse (-ся), yabancı kelime de gençlik jargonunda dönüşlülük edinmektedir: *кусса́ться* «öpmek» (İng. kiss «öpmek, öpmek»), *коннекти́ться* «internete bağlanmak, bilgisayarda çalışmak» (İng. connect «bağlantı kurmak») vb.

Alıntılar ayrıca önek, sonekler ve kısaltmalar olarak şu değişikliklere uğramaktadırlar: *сис / сиссте / систер / систрень* «kız kardeş» (İng. sister «kızkardeş»), *дри́нкатъ / дринька́ть / задри́нчатъ / удри́ньканный* «içmek, almak» (İng. drink «içmek») vs.

Ancak diğer dillerden alıntılanan jargonizmler oldukça azdır. Almancadan alınan alıntı kelimeler iki gruba ayrılabilir. Direkt Alman dilinden üretilen ilk alıntı: *мутер* «anne» (Alm. die Mutter «anne»), *кундер* «çocuk» (Alm. die Kinder «çocuklar»), *брудер* «erkek kardeş» (Alm. der Bruder «erkek kardeş») gibi. İkinci grup Almanca lekseminden kriminal jargona giren kelimelerden oluşmaktadır: *блатной* «kriminal dünyaya ait olan, kazançlı» (I. Petro döneminde Petro'nun emriyle boyarların sakalları zorla traş edilmekteydi, parası olan ve kefareti ödemek isteyenler, Hollanda dilinde «blat» denen listeye dâhil edilmekteydi- Almanca blatt «kâğıt yaprak»).

Rusçada ıbraniceden alıntılara da rastlanmaktadır. Örneğin: *мусор* polis (musser «talimat, yönerge»), *ксива* «belge» (kosav «belge yazmak»). İbraniceden alıntılanan jargon kelimeler anglisizmlerden farklı olarak direkt İbraniceden değil, bir tür «geçiş halkası» haline gelen kriminal jargon aracılığı ile aktarılmaktadırlar. Romenceden yapılan alıntılar da aynı şekilde Romenceden değil hırsız jargonu, ofen dilleri (ofen - Eski Rusya'da seyyar satıcılar) ve başka yabancı diller aracılığı ile aktarılmışlardır: *хавать* (te has «beslenmek»; have — yiyorum; ya da Almanca *hauen* «yemek»; ya da Ukraynaca *хавкати* «yemek, beslenmek», *хава* «çenekemiği»); *стырить* «çalmak» (kriminal *тырить* «çalmak»; офеня *тырить* «almak, kapmak»; Romence *тэ тэрэс* «almak, edinmek, tutmak»), *лаве I лавешки I лавандос* «para» (romanca *ловэ* «para»; ofen *лавьё* «para»).

Rusçada Lehçeden de alıntılanan jargonlar bulunmaktadır, örn: *мент* «polis» (Lehçeden. *ment, merita, meta, mqto, merida* «polis, polis şubesi, cezaevi koruması, muhbir»), *лох* «güven saygı uyandırmayan kimse» (ofen dilinden en eski anlamı «mujik, köylü», kriminal «suçun kurbanı» Lehçeden *Koch* «suçun kurbanı»).

Türkçe alıntılanan kelimeler ise, «baş»: *башили* «para» (ofence *баш* «metelik»), *баилять, шабаиить* «para kazanmak»dir. Türkçeden aktarımlara ofen argosu *бусать* «içmek» eklenebilir, bu kelimedен *бухать* «içki içmek»: *бухло / бухой / бухалово* türetilmiştir vb.

Diğer yabancı dillerden alıntılanan jargonizmler de aynı nitelikleri taşımaktadırlar: *мажорный* «zengin, varlıklı (latince major «büyük»); Ermenice: *ара* «Kafkas yerlisi» (Ermenice: Ara! «hey! dinle!» hitap seslenişi); Arapça ve Türkçe: *марафет* «kişi, düzen, temizlik» (Arapça-Türkçe ma'rifet «bilgi, sanat, sır, merak»); Fransızca; *тусовка* (Fransızca *passer* «yığmak»; Fransızca *toussier* «dumandan öksürmek» olabilir; Lehçeden olabilir «kartları karıştırmak anlamında»; genel Rusçadan *тасовать* «kartları karıştırmak»; daha sonra argodan *тасоваться* «bakmak», *тусоваться* «tartışmak, kavga etmek»; hippî *тусоваться* «*посещать тусовки*, hippî olmak, iletişimde olmak, hiçbir şey yapmamak, dinlenmek»); Tatarca: *урка* «suçlu, yaramazlık yapan agresif ergen genç» (Tatarca. urlagan — *краденный*).

Materyalden jargonizmlerin belirgin bir kısmının ofenlerin kriminal-mesleki dillerinin leksemine uzandığı görülmektedir: *вилять* — «gitmek» (ofence *хлить, хлять* «gitmek»), *зырить* «bakmak» (ofence *зетить* «bakmak») ve diğerleri. Ofen dillerinin günümüzde fonksiyonel olarak aktif olmayan altsistemler olduklarını gözönünde bulundurarak, onların gençlik dili ile direk temasının imkansız olduğu çıkarımını yapabilmek mümkündür. Ofen dillerinde çoğunlukla hırsız jargonu kelime haznesinden alıntılar olmuştur, hırsız jargonunda ise hırsız argosundan alıntılar vardır, bu yüzden ofen jargonları ile bağlantı *sadece* «aracı» *yardımlı* ile mümkün olabilmektedir, buradaki aracı *hırsız jargonudur*.

Kriminal dil için jargonizmlerin semantik özellikleri, oluşum mekanizmaları, yenilenme ve konuşmada kullanımları karakteristiktir. Kriminal dilin leksik-deyimsel sistemi yaşama gücü, coğu adın istikrarlı oluşu, benzersiz hareketliliği ve değişken sözlüğü ile ayırt edilmektedir ve görünüşe göre bunlar gençliğin aktarımlarında bu dili seçmesinin öncelikli nedenidir. Kriminal dünyanın dili üç leksik-deyimsel alt sistem olarak gösterilebilir: genel kriminal jargon (suçluların jargonu ve suç alanı dışında olan ama suça meyilli kişilerin jargonu «*блатная музыка*» «*феня*» ya da «*блат*»), cezaevi-kamp jargonu (özgürlüğü kısıtlayıcı yerlere özgü), «mesleki jargonlar» (örn. iskambil hilebazları, döviz dolandırıcıları ve bunun gibi «uzmanların»). Verilen kriminal dünyaya ait tematik-sosyal altsistemler sadece şarta bağlı olarak ayrılmaktadırlar, gerçek konuşmada bunlar her zaman sınırlara ayrılmamaktadırlar ancak kural olarak, birbirlerini «tamamlayarak» varlıklarını sürdürmektedirler. Kriminal dilin adlandırma süreci, belirli kriminal dünyanın ihtiyaçları ile çevrili kavramların dar alanına yönelim ile belirlenmektedir - «jargonun ideolojik envanteri» (B.A. Larin, 1977: 175-189).

Kriminal dünyanın ideolojik envanteri kriminal sözlüğe bağlıdır ve bu sözlüğü iki ana katmana ayırmak mümkündür: 1) mesleki terim ve 2) değerlendiren-ideolojik. Kriminal dilin gençlik tarafından aktif şekilde benimsenen leksik gruplarını şu şekilde gösterebiliriz:

- *antisosyal* eylemlerin *özneleri*: *мокрушник, мясник* «katil»; *торчок, цирюльник, наркоза* «uyuşturucu bağımlısı»; *алик, алкаш, бухой* «sarhoş»; *урка, уркаган, шилач* «hırsız» vb.;

- *suç eylemlerinin objeleri ve değerlendirme*: *тормоз, хмырь*, «anormal insan»; *грелка, дырка, кадра, кобыла, корова, тёлка* «kadın» vb.;

- düşmanlar: *клоповая, мусорня, ментовка* «polis»; *легалый, мент, фараон, мильтон* «milis»; *вертухай, пастух, дядька* «gardiyan» vb.;

- eylem, olay, durum: *бухать, вмазать, врезать, жახнуть* «alkol içmek», *балдеть, вмазаться, ширяться* «uyuşturucu almak» vb.;

- kriminal eylemlerin araç ve enstrümanları: *выкидыш, перо, лезвие, «бичак»*; *волына, игрушка, пушка* «tabanca» vb.;

- nesneler ve hedefler: *бабки, баиши, гульдены, капуста, тугрики* «para», *водяра, горячее, краснуха, керосин* «alkol», *дурь, кайф, кокс, колёса, травка, широко* «uyuşturucular» vb.

- duygular: *кайфовать, отрываться, балдеть* «zevk almak» vb.

Sayılan leksik gruplar tabii ki *tüm* gerçek kriminal dünyayı yansıtmaktadır. Bunlar kriminal dünyanın ideolojik envanterinin dayanak kavramlarını, gençlik jargonuna aktif şekilde giren esas anlamlarını göstermektedir. Gençlik jargonuna kriminal jargon kelimeleri değişmeden de geçebilmektedir: *смыться* «saklanmak, kaçmak», *мент* «polis», *стучать* «ihbar etmek» vb. Genellikle bunların çoğu çok anlamlıdır, ancak gençlik jargonunda tek anlamlı hale gelmektedirler ve kendi anlamlarını sınırlamaktadırlar, örn.: *ксива* «herhangi bir belge» «mektup, not» anlamı yoktur («Твой хаус — твоя ксива». Speed Super 2002, №2, 23). Tersine bağıntı da varolmaktadır – kriminal jargon birimleri semantiklerini genişletebilmektedirler, örneğin: *беспредел* 1. gençlik jargonu «neşeli vakit geçirme»; 2. kriminal jargon «hırsız kanun ve yasalarını çiğnemek»; 3. kriminal «suçlu gruplaşması» vb. Adı geçen birim özelliklerini kendinde toplayan kriminal jargon grubu da mevcuttur: kriminal jargonun leksik anlamını koruyup, onun esasında yenisini geliştirmektedirler, örn.: *атак* «tehlike hakkında uyarmak»; 2.

«tam hayranlık veya başka bir güçlü duygunun ifadesi»; 3. «gözleme noktası, nöbet»; 4. « keskin bir kınamaya iten olumsuz niteliklere sahip olan bir şey hakkında» vb.

Kriminal jargonizmler gençlik jargonuna girerek, başka anlamlı jargon birimleri haline gelmektedirler, örneğin: *мочить* «vurmak, dövmek» / krim. *мочить* «öldürmek», ya da *ништяк* «iyi, mükemmel, her şey iyi, her şey yolunda (daha çok iş ve durumlar hakkında)» / «iyi, mükemmel» / «çok iyi birşey, mükemmel, yüksek kalite, hoş duyguların kaynağı olan» / «tatmin olma durumu, mutluluk» / «herhangi bir beslenme maddesi» / «izmarit» / «kazak ya da başka kalın bir giysi» / krim. «bazı hırsız alışkanlıkları veya geleneklerini sürdüren kimse».

Çağdaş jargon sözlüğünün beslenme kaynaklarını belirlemede uyuşturucu bağımlılarının jargonunu yine de kriminal jargondan ayırmak uygun olur. Kriminal jargonu konuşanlar her yaş kategorisinden insanlar olabilmektedir, uyuşturucu jargonunu konuşanlar ise görünüşe göre en çok genç insanlardır. Gençlik jargonuna anlamlarını değiştirmeden geçenler örn.; *колеса* — «uyuşturucular»; *травя, травка* «marihuana»; *молодняк, нарк* «yeni başlayan uyuşturucu bağımlısı», *сесть на иглу* «uyuşturucu almaya başlamak» vb. Bu birimlerden bir kısmının sadece biçimsel olarak uyuşturucu bağımlıları jargonuna ait olduğunu (terminolojinin baskın olması yüzünden), aslında gençliğin iletişimi sırasında ortaya çıktığını bütünüyle anlamlı saymaktayız: *нарк, нарка, наркаиш, наркоза, нарил* «narkoman»; *драг, драга, драгс, дрань* «uyuşturucu bağımlısı»; *ширь, ширево, ширяловка* «uyuşturucular»; *кок, кока, коки, кокос, кокс* «*kokain*»; *гарри, гарри, гаррик, гер, гера, гердос, герман, герыч* «*eroin*» vb.

Uyuşturucu bağımlılarının gençlik jaronunda anlamını değiştiren jargon birimleri şunlardır: *торчатъ, тащиться* «uyuşturucudan zevk almak»; *кайфам, кайфеешник* «uyuşturucu zevki », *зависать, сидеть* «uyuşturucu bağımlısı olmak» vb.

Bazı olaylarda tersine ilişki gözlenmektedir – gençlik jargonları bağımlıların jargonu tarafından benimsenmektedir: *стрелка* gençlik j. «buluşma, görüşme», bağımlı «iğne»; *телега* gençlik «bisiklet», bağımlı «şırınga»; *трубка* gençlik «dar etek», bağımlı «sigara»; *рейв* genç. «rev stilinde parti (tekno müzik akımı)» bağımlı «esktazi»; vb.

Oldukça fazla jargon benimseyen illegal gençlik topluluklarını, şu şekilde sınıflandırmak mümkündür: 1) genç ergenin agresif illegal aktivitesi – spor fanatikleri; 2) aşırı neo-nazi grupları – sağcılar ve solcular 3) illegal epataj amatör gruplar – punkçılar, major grupları, rockçılar, popçular; 4) illegal kültürel amatör(sanat) gruplar — *битломаны, ньювейцики, рокабили, мракобили*, hardrockçılar, metalciler, sahte metalciler — *лохи*, break dansçılar, hippiler; 5) illegal ekonomik aktivite grupları; 6) illegal sosyal aktivite grupları illegal ekolojistler, ekokültür, etnokültür grupları, enternasyonelist grupları, karşılıklı dayanışma ve «yardım» grupları 7) illegal politik aktivite grupları – sosyo-ekonomik reform destek, alternatif hukuku koruyucu hareketler, politik kendini yetiştirme hareketleri (sayılan bölünme karşımıza çıkmaktadır). (I.P.Bashkatov, 2000: 143-160).

Bu türden çeşitli illegal grup ya da toplulukların üyeleri öncelikle gençler olduğundan, bu «tür» jargonu gruplararası saymak mümkündür. Bunu sözlük materyalinde var olan en kalabalık illegal gruplaşmaların örnekleri ile

doğrulamaktayız (holiganlık yapan gençler, punkçılar, hippiler): punkçıların jargonundan: *жаба* «genç kız»; hippilerin jargonundan: *типл, волосатый* «adam, delikanlı»; *аскать* «istemek», *батл* «şişe»; *рингать* «telefon etmek» vb. «**МИТЬКОВ**» denen jargon özellikle ilgi çekmektedir – sanatçılar (ressamlar) ve taraftarlarının deneysel yoldaşlığı üyeleri. Örnek olarak mitkilerin incilinin isimsiz yazarının bulunmuş metnini veriyoruz: *«Шел Иисус мимо моря Галилейского и увидел двух чуваков пашущих. И сказал им: айда со мной, будете настоящими митьками. И завязали они горбатиться и пошли за Ним. Дальше увидели они еще чуваков и тех тоже призвали на сейшн. И стало братушек пятеро. И пошли они по селам, дабы забодать тех, кто без понятия. И достали многих. Уашились от них типл и шли следом, ловя неземной кайф, в ожидании вечного оттяга. Ибо за это им посулил Христос»* (Mitkilerden İncil, I.Yuganov, F.Yuganova, 1997: 187).

Bütün illegal topluluk jargonları genelde kabul edilen normları kendineözü şeklinde protestodur (bu durum onları deklaselerin dışlanmışlık pozisyonuna yaklaştırmaktadır. Hertür mahalle takımı kendi dış atribütüğü, sembolizmi, sloganıyla illegal olabilmektedir. Dış belirtiler birleştirici (o - biz) ve ayırıcı (o - yabancı) rol oynamaktadır.

İllegal jargonlar, genç insanın şu veya bu illegal gruba aitliğine bağlı «genel illegal jargon» oluşturarak, kendi aralarında işbirliği yapmaktadırlar.

2.5. Gençlik Jargonunda Deyimler

Jargonda deyimlerin analizi ayrı bir incelemenin konusu olabilmektedir. Burada jargon deyimlerini özelliklerine ve konu-kavram içeriklerine uygun olarak sınıflandırma olmak üzere iki açıdan ele alacağız.

Jargonda deyimler yapı bakımından iki gruba- yüklemisel ve yüklemisel olmayana ayrılmaktadır. Yüklemisel olan gruba «ismin yalın halde olduğu + çekilmiş fiil» kelime birleşimi girmektedir: *крыша поехала, крышняк едет* «çılgınlık ortaya çıkışı», *сушняк долбит, сушняк бьёт* «mahmurluk sendromu, organizmada kuruluk hissi» vb. yüklemisel olmayan deyim-birleşimleri arasında fiil birleşimleri öne çıkmaktadır. En geniş grubu adların, ismin hallerinde edatsız olduğu (en çok -i halinde) fiil birleşimleri oluşturmaktadır: *нести пургу* «saçmalık konuşmak», *парить мозги, пудрить мозги* «kandırmak», *пускать сопли* «ağlamak», *стричь бабло, стричь капусту, трясти бабло* «para kazanmak», *укладывать пакли* «saç modeli yapmak», *грызть науку* «öğrenim görmek», *разводить базар* «pazarlık etmek», *форматировать мозги* «sarhoşluktan sonra kendini toparlamak» vb.

Adlarda ismin halleri biçimlerinde farklılık gözlenmektedir (ismin -i halini – in hali ile değiştirme): *срубить бабки I срубить бабок* «para kazanmak», *поймать клин I поймать клина* «bir şeye yoğunlaşmak».

İsmin başka bir hal çekimi ile fiil deyimbirleşimleri şu şekilde sunulmuştur (bunlar oldukça azdır):

- fiil + ismin -ile hali: *чесать языком, трепать языком* «çene çalmak», *стучать по клавишам* «bilgisayarda çalışmak», *страдать фигнёй* «dinlenmek», *брызгать лупетками* «bakmak, dikizlemek», *дёргать телом* /«dansetmek», *двигать поршнями* «daha hızlı gitmek»;

- fiil + ismin –e hali: *позвонить Стасику* «tuvalete gitmek»;

- fiil+ ismin –in hali: *накататься колёс* «uyuşturucu almak».

İsmin –de halinde ki isimlerle fiilerin birleşimi olan deyimler şunlardır::

- fiil + в edatı + ismin –i hali: *лезть в залу* «pazarlık etmek», *уйти в осадок* «rahat bırakmak», *уйти в отрыв* «gevşemek», *уйти в точку* «hızla kaçmak»; *бить в бубен* «kafaya vurmak»;

- fiil + на edatı+ ismin –i hali: *встать на козу* «motosikletin arka tekerinde gitmek» *кидать на череп* «dövmek», *капать на мозги* «asabını bozmak», *давить на массу* «uyumak», *опускать на деньги* «birinin parasını zorla almak», *сидеть / подсесть на иглу* «uyuşturucu bağımlılığı»;

- fiil + за edatı + ismin –ile hali: *сидеть за компом* — «bilgisayar başında çalışmak», *следить за дыханием* «konuşmayı takip», *зайти за (местную) рефлексию* «çıldırmaq»;

- fiil + на edatı + ismin –de hali: *драться на языках* «öpüşmek», *идти на ипорах* «коруа ile sınavı geçmek», *работать на компе* «bilgisayarda çalışmak», *торчать на игле* «uyuşturucuya bağımlı olmak»;

- fiil+ с edatı + ismin –in hali: *рухнуть с дуба* «çıldırmaq», *упасть с ума* «aptallık etmek», *спрыгнуть с иглы* «uyuşturucu kullanmayı bırakmak».

Substantif jargon deyimbirleşimleri grubunda isimlerin uygun sıfatlarla birleşimleri öne çıkmaktadır: *большой босс* «şişman kimse», *гнилой чел* «kötü kimse», *грицкие орехи* «para», *бычий кайф* «votka», *галимый целлофан* «kalitesiz şey», *задраконенная тачка* «arkası kalkabilir motosiklet», *нулевые дела* «iyi işler» (iki deyim birleşimi *ясен (ясный) болт* *Ясен (ясный) пень* «açık olay» kısaltılmış sıfat

şeklinde varyasyon içermektedir «ясен»). Özel isimli deyim birleşimlerine rastlanmaktadır: *Валя Котик* «aptallık eden insan», *Санта-Клаус* «votka şişesi», *Стрет Иваныч* «kötü, çirkin kimse», *Тарас Бульба* «Ukraynalı» ve cins isimler: *изба-читальня I читальня-изба* «kütüphane», *маски-шоу* «OMON», *могильник-дебильник* «mobil telefon».

Çeşitli isim halleri ile edatlı hal biçimlerinde varyasyonlar mevcuttur:

- isim + ismin –in hali: *остров сокровищ* «ambar», *палочки здоровья* «sigara», *сливки общества* «zengin insanlar»;

- isim + c edatı + ismin –ile hali: *кошелек с ушками* «zengin kimse», *ужин с друзьями* «parti»; *человек с вальтом* «tuhaf kimse»;

- isim + на edatı + ismin –de hali: *дурдом на выезде* «okul», *казнь на рассвете* «sabah jimnastiği»;

- isim. + в edatı + ismin –de hali: *с тараканами в голове* «tuhaf insan», *шнурки в стакане* «anne baba evde»;

- isim + по edatı + ismin –de hali: *мальчики по вызову* «02» «polis»;

- isim. + с edatı + ismin –ile hali: *машина с шашечками* «taksi»;

- com. + için + ismin –de hali: *машина для дураков* «bilgisayar»;

- isim + под edatı + ismin –i hali: *подставка под кофе* «CD».

Büyük bir grubu biçimsel açıdan edatlı bir ismin halinde bulunan birleşim jargon kelimeler dizisi oluşturmaktadır:

- в edatı + ismin –i hali: *в муку пьяный* «sarhoş», *в стельку, как сапожник* «sarhoş», *в тему / не в тему* «zamanında / zamansız», *в кайф* «sevince, keyfe», *в лом* «tembellik, isteksizlik»;

- в edatı + ismin –de hali: *в натуре* «aslında, gerçekten», *в плюсе* «kazançta», *в дауне* «depresyon durumunda»;

- по edatı + ismin –e hali: *по барабану* «nasıl olsa», *по приколу* «komik, eğlenceli», *по обкурке* «uyuşturucu sarhoşluğu durumunda»;

- до edatı + ismin –in hali: *до лампочки, до фени* «nasıl olsa»,

- на edatı + ismin –de hali: *на бровях* «sarhoş», *на измене* «ruhsal istikrarsızlık durumunda»;

- с edatı + ismin –in hali: *с бодуна* «alkol mahmurluğu durumunda», *с нуля* «yeni»;

- с edatı + ismin –ile hali: *с понтом* «sanki»; *с прибабасом* «tuhaf kimse»;

- без edatı + ismin –in hali: *без сина* «herşey iyi», *без балды* «ciddi», *без баини* «normal olmayan insan hakkında»;

- под edatı + ismin –ile hali: *под градусом, под кайфом* «sarhoş»;

- под edatı + ismin –i hali: *под градусок* «sarhoş», *под шофе* «sarhoş»;

- при edatı + ismin –de hali: *при бабле* «zengin kimse», *при лаве* «zengin kimse».

«Standart olmayan» jargon deyim birleşim oluşturma modelleri de vardır: *весь на понтах* «güvenle hareket eden kişi», *всё на клюшке* «herşey yolunda», *всё на фоксе* «herşey iyi» (zamir + на edatı + ismin –de hali), *дык ёлы-палы* «her tür duygu için ifade » (kısım + ünlem), *фэйсом об тэйбл* «bir problemle karşılaşmak» (ismin –ile hali + об edatı + ismin –i hali), *это не хухры-мухры* «basit olmayan veya pahalı olan» (zamir + не + ünlem).

Nesne-kavramsal içerik jargon deyimlerinin nesne-kavramsal içeriği önemli miktarda alanı kapsamaktadır. En hacimli grup «**insan bilinci, entelektüel faaliyet, duygular, durumlar, oluşumları**»dır: *крыша поехала* «normal olmayan davranış hakkında», *башку потерять* «çıldırmaq», *клёвый чувак* «iyi kimse», *компостировать мозги* «manen etkilemek», *крышняк едет* «çıldırmaq».

Nicelik bakımından bir sonraki grup «**olayların nesnelere değеr verme, özellikleri**»: *не в кинит* «запросто», *не в тему* «zamansız», *нулевые дела* «işler iyi», *по барабану* «nasıl olsa», *по приколу* «komik, eğlenceli» vb.

Üçüncü yeri tematik grup «**İş, yaşam araçlarını elde etme**» almaktadır: *срубить бабки /срубить бабок* «para kazanmak», *стричь капусту / купоны I купюры* «para kazanmak *транжирить деньги* — «boşa para harcamak» vb.

Dördüncü yeri tematik grup «**Alkolizm**» almaktadır: *форматировать мозги* «sarhoşluktan sonra kendini toparlama», *спасательный круг* «sarhoşluğun ardından gelen susuzluğu gidermeye yarayacak su dolu herhangi bir kap», *принимать на грудь* «alkol kullanmak», *нажрался, лыка не вяжет* «sarhoş» vb.

Bir sonraki grup: «**Konuşma**»: *парить мозги* «konuşmak», *полоскать мозги* «aldatmak, kandırmak», *почки выплачивать* «birşeyi uzun süre açıklamak», *распускать язык* «dedikodu yapmak», *следи за дыханием* «konuşmanın izleri» vb.

«**Uyuşturucular**»: *накататься колёс* «uyuşturucu içmek», *взорвать косяк* «sigara yakmak», *по обкурке* «uyuşturucu etkisinde olmak».

Tematik grup «**Yer değıştirme**»: *поехать погоняться* «partiye bir başka yerde devam etmek», *тосуй булки* «kıvıldanmak», *уйти в точку* «hızla kaçmak» vb.;

«Okulda, yüksek okulda eğitim»: *большая семья* «sınıf», *дурдом на выезде* «okul»;

«Kitle iletişim araçları, bilgisayarlar, bilgisayar donanımları, İnternet»: *машина для дураков* «bilgisayar», *подставка под кофе* «CD», *стучать по клавише* «bilgisayarda çalışmak»;

«Kişi adları»: *горячие финские парни* / *горячие парни* «Litvanyalı, Letonyalı, Estonyalı», *Тарас Бульба* «Ukraynalı» vb. (genellikle ironi tonuyla).

«Cinsiyetler bakımından ilişkiler»: *яйца подкатывают* «kızla tanışmak», *прошвырнуться с тёлкой* «kızla buluşmak»;

«Silah»: *дурь машина* «makineli tüfek».

İkinci Bölümden Yapılan Çıkarımlar:

Moskova'da yaşayan ve öğrenim gören 12-35 yaş arası ergen gençlerin konuşmalarında saptanan jargon kelimeler ve deyim birleşimleri araştırmanın materyali görevini görmüşlerdir. Sözlüğü düzenleme materyali iki metodla yapılmıştır: gençliğin televizyon / radyo programları ve diğer kitle iletişim araçlarında ve metroda, sokakta konuştukları kaydedilmiş ve bunlar üzerinde gözlem yapılmış ve verileri kesinleştirme ve doğrulama için gençlerle görüşülmüştür.

Gençlik jargonunda kelime oluşturma leksik-semantik *metodu* ilkönce metafor ve metonimdir. Metaforik yeniden adlandırmanın temelinde şunlar vardır:

1) kişi adları: a) dış işaretlere göre: *штанина* «bekar»; b) iç işaretlere göre: *инопланетянин* «garip kimse»; c) işleve göre: *пробирка* «kimya öğretmeni»; 2) nesne adları: a) şekle göre: *пузырь* «votka»;

b) renge göre: *беленькая* «votka»; c) fonksiyona göre: *упаковка* «giysi».

Fiil ve sıfat metaforları çok daha azdır: *махать, батрачить, молотить* «çalışmak», *гасить, бухать, жахать* «içmek», *неслабый* «mükemmel, yüksek kalite», *железный* «güvenli».

Metonimik aktarmalara daha az rastlanmaktadır. Metonimik yeniden kavramlandırmalar şu esaslarda olmaktadır: a) kişiyi adlandırma (kıyafetinin veya onun bir bölümünün tipik özelliğine göre): *canoз* «asker»; b) faaliyet türüne göre karşılaşmak durumunda kaldığı nesne veya varlıklara göre tanımlama: *бабочка* «biyoloji öğretmeni»; c) nesneyi yapıldığı maddeye göre tanımlama: *кожа* «deri ceket»; d) bileşenlerine göre nesneyi tanımlama : *подошвы* «ayakkabı».

Zoo- ve fitomorfizmler sık görülen metafor ve metonim olaylarıdır. Sözlük materyalinde zoomorfizmler ve fitomorfizmler canlı doğayı ve cansız doğayı ifade etmektedirler (*носорог* «Kafkas halkından kişi»), (*собака* «araba»), (*хрен* «erkek»), (*кануста* «para»). Jargon zoo-ve fitomorfizmler istikrarlı kelimebirleşimleri meydana getirebilmektedirler — (*с дуба рухнуть* «çıldırmaq», *с тараканами в голове* «tuhaf insan hakkında»).

Çağdaş gençlik jargonunun ikinci önemli kaynağı (jargon biriminin önemi ve sayısı açısından) başka dillerden, en çok da İngilizceden yapılan alıntılardır: *мэн* «erkek, genç adam», *френд* «dost, arkadaş», *беби* «çocuk», *вайтовый* «beyaz», *файновый* «harika, mükemmel» vb. İngilizce kelimenin gençlik jargonuna geçişi E.G.Borisova-Lukaşanets tarafından sunulan modele göre olmaktadır: Rusça kelime – İngilizce çeviri Rusçalaştırılmış İngilizce leksemeler (Rusça versiyon) genç kız - girl — ~ *герла, герл, герла*; «erkek kardeş» — brother - *бразер* gibi.

Jargon karşılıklar ismin halleri ve sayılara göre değişmektedirler: *байк, байка, байку, байк, байке, байком* (tekil) — *байки, байков, байкам, байки, байках, байками* (çoğul). İngilizceden benimsenen fiiller jargonda -ть eki alarak ve -а-, -ну-, -ану- aracılığı ile oluşmaktadırlar: *аскать* «sormak» (İng. ask «sormak, istemek»), *люкать* «bakmak» (İng. look «bakmak»), *сликать* «konuşmak» (İng. speak «konuşmak») gibi.

İngilizce dışındaki dillerden daha az alıntı yapılmaktadır.

Gençlik jargonunda ayrıca başka jargonlardan alıntılar vardır en çok kriminal dünyadan alıntı yapılmaktadır (suçlular, - «блатная музыка» (hapishane müziği), «феня» или «блат», kart hilebazları, döviz dolandırıcıları vb, «uzmanlar») diğer alanlarda: 1) antisosyal eylemlerin öznelere- *мокрушник, мясник* «katil»; *алик, алкаш, бухой* «sarhoş» vb.; 2) kriminal olay ve değerlendirmelerin objeleri: *тормоз, хмырь, пенёк* «anormal kimse» vb.; 3) düşmanlar: *клоповая, мусорня, ментовка* «milis»; *легавый, мент, фараон, мильтон* «polis» vb.; 4) eylemler, olaylar, durumlar: *бухать, вмазать, врезать, жахнуть* «alkol içmek» vb.; 5) kriminal eylemlerin araç ve enstrümanları: *выкидыш, перо, лезвие, батас* «bıçak» vb.; 6) hedefler ve amaçlar: *бабки, баши, гульден, капуста, тугрики* «para», *водяра, горячее, краснуха, керосин* «alkol» vb.

Uyuşturucu bağımlılarının jargonuna ait leksik birimler de gençlik jargonunun oldukça önemli beslenme kaynaklarından biridir gençlik jargonuna anlamlarını değiştirmeden ya da değiştirerek geçmektedirler: *трава, травка* «marihuana», *торчат, тащиться* «uyuşturucudan keyif almak»; *кайфец, кайфешник* «uyuşturuculardan zevk», tersine bağıntı da mümkündür — gençlik

jargonları bağımlıların jargonlarına geçmektedir: *стрелка* gençlik. «buluşma, görüşme» bağımlı. «iğne»; *телега* gençlik. «bisiklet», bağımlı «şırınga».

İllegal gençlik gruplarına ait jargonlar genel kabul görmüş normların kendine özgü protestosudur. En çok holiganlık eden punkçı ve hippî gibi gençlerin jargonları belirgindir: punkçı jargonundan: *жаба* «gençkız»; hippilerden; *нип* «adam, delikanlı»; *аскать* «istemek», *батл* «şişe»; *рингать* «telefon etmek» vb.

Jargon deyimbirleşimleri çok çeşitlidir. Yapı bakımından jargon deyimleri yüklemisel ve yüklemisel olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır. Yüklemisel olmayanlar fiillerden, adlardan, sıfatlardan oluşabilmektedirler.

Jargon deyimlerin nesne-kavramsal içerikleri çok geniş bir alanı kapsamaktadır.

En kapsamlı grup «insan bilinci, entellektüel faaliyet, duygular, durumlar, oluşumları»dır: *крыша поехала* «anormal davranış hakkında *башку потерять* «çıldırmaq», *компоствировать мозги* «manen etkilemek», en küçük hacimli grup ise «silah»: *дурь машина* «makinelî tüfek».

3.BÖLÜM

GENÇLİK JARGONUNUN KELİME OLUŞTURMA NİTELİKLERİ

3.1. Nominatif Kelime Türetme

Sosyal lehçe araştırmacıları (örn. E.A. Zenskaya) sosyal lehçelerde kelime türetiminin edebi dildekenden daha geniş olduğunu ileri sürmektedirler. Jargonun kelime türetme özelliği edebi dilden farklıdır; jargon kelime türetmede, konulu (oyunsal), ekspresif (anlatımsal) işlev dilin diğer alanlarından daha çarpıcı bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Jargonda kelime türetimi herşeyden önce çarpıcı, imgesel ve anlamlı kelimeler yaratmaya hizmet etmektedir. Jargon kelimeler çoğunlukla tarafsız edebi kelimelerin, konuşma ve halk diline ait sözcüklerin ekspresif modifikasyonu şeklindedir.

Y.A. Zenskaya, dilin işlevine göre kelime türetme mekanizmasının heterojenliğine işaret etmektedir. Y.A.Zenskaya'ya göre; işlev bakımından nominatif, yapıcı, kompresif, ekspresif ve üslupsal olmak üzere beş tür kelime türetme grubu vardır (E.A. Zenskaya, 1992: 8).

Aşağıda bu beş türün incelemesi yapılacaktır.

İsim: İsim türetme en çok soneklerin getirilmesiyle gerçekleşmektedir. Gençlik jargonunda türemiş esas kelimelere eklenen farklı farklı sonekler bulunmaktadır. Aralarında edebi dilde işlevi olmayan ya da argo, halk dili, konuşma dili gibi başka alt sistemlerin kelime türetme gereci olup, edebi dilde var olmayan sonekler de vardır. Dilbilim kaynaklarında gençlik jargonuna has bir dizi sonek belirtilmektedir: *-ак, -ау, -аэ(а), -аэ(а), -апы, -yx(а), -он* vb. (K.N. Dubrovina, 1980: 80; B.A. Serebrennikov, 1970: 140 ve diğerleri.).

Kişi Adları: Gençlik jargonunda genellikle substantif (isimden türeyen) ve yüklemisel (fiilden türeyen) kişi adları gençlik jargonunun kendine ait kelimeleri tarafından meydana getirilmektedir. Nesneye veya olguya göre substantif (isimden) türemiş kişi adları en çok şu soneklerin yardımı ile oluşmaktadırlar: *-ист, -чик, -щик, -арь* ve 1. motive eden (gerekçelendiren) yapısı bulunan nesneyi, sahip kişiyi, örn: *очкарь* «gözlük takan kişi», *плешикарь* «kel kimse»; 2. üretici temel olarak adlandırılan olguya istidadı ya da eğilimi olan kişiyi, örn.: *выпивонищик* «alkolik» (*выпивон* «alkol» den)vb. belirtmektedirler. (B.A. Serebrennikov, 1970: 141)

Gerçekleştirdikleri veya yatkın oldukları eyleme göre fiilden türemiş kişi adlarını oluşturma gençlik jargonunda şu işlevsel soneklerle yapılmaktadır:

-щик: казённый «dersi kaçırın öğrencisi» (*казёнить* «dersi kaçırmak» fiilinden);
-ок: торчок «keyfine düşkün olan» (*торчать* «keyif almak» fiilinden), *качок* «fiziksel olarak güçlü, antrenmanlı kimse» (от *качаться* «antrenman yapmak» fiilinden);

-ак, -як: медляк «ağır (yavaş) adam», *долбак* «can sıkıcı kimse»;

-ач: трепач «geveze, palavracı» (*трепаться* «gevezelik etmek» fiilinden),
нюхач «uyuşturucu bağımlısı» (*нюхать* «uyuşturucu kullanmak» fiilinden);

-ал(а), -ал(а): хавала «çok yiyen kimse» (*хавать* «yemek» fiilinden);

-ил(а): шмалила «sigara tiryakisi» (*шмалить* «sigara içmek» fiilinden);

-лк(а): bu sonekin yardımıyla dişi cins adlar oluşturulmaktadır : *вешалка* «hafif davranışlı kız» vs. (B.A. Serebrennikov, 1970: 142)

Nesnelerin, Olayların, Süreçlerin Adları: Gençlik jargonunda substansif (isimden türeyen) ve yüklemisel (fiilden türeyen) olmak üzere, kişi adlarında olduğu

gibi, iki şekilde kelime türetildiği görülmektedir. Yüklemsel ad oluşturma gruplarının en zengin ve renkli olanları nesneleri işlevine göre belirtmektedirler ve şu sonekleri kullanmaktadırlar (vücudun kısımlarını belirten küçük bir grup isim de bu maddeye dâhildir) :

-лк(а), -лк(и): хавалка «yiyecek», *ковырялки* «eller», *мигалки* «gözler», *нюхалка* «burun»;

-льник: хавальник «yiyecek», *молчальник* «yüz», *рубильник* «ağız»;

-к(а), -к(и): прикурка «çakmak», *цвырки* «kibrit», *чавка* «çene»;

-л(о), -л(ы): зевало, орало «ağız», *зыркалы* «göz», *хлюпало* «burun», *шкандыбалы* «ayak» vb.

-лк(а), -лк(и) и -л(о), -л(ы) sonekleri ile türeyen jargonların çoğu değişken yapıdadır: *дымилло — дымилка* «sigara», *нюхало — нюхалка* «burun», *хватало — хваталки* «eller» vb.

Eylem ya da eylemin sonucu anlamında yüklemsel (fiilden olan) adlar şu soneklerin yardımı ile yapılmaktadırlar:

-к(а): кадрёжка «karşı cinsten bir kişi ile tanışma girişimi»;

-ёж: кинёж «gürültü, hırgür», *долбёж* «derslere hazırlık»;

-ух(а): развлекала «eğlenme, eğlence», *непруха* «başarısızlık, şanssızlık»;

-ур(а): смолитупа «sigara», *хохотупа* «gülüş»;

-ач: бухач «içkili parti», *ржач* «gülme»;

-он: выпивон «alkol», *причесон* «saç modeli»;

-лов(о): бухалово «alkol», *жралово* «yiyecek».

Nominatif oluşumlar gibi, substantif (isimden türeyen) jargonlar *-ник, -овк* gibi soneklerin yardımı ile yapılmaktadır: *прайсник* «cüzdan», *фэйсовка* «kavga», *педальник* «bisiklet») sıfat adlarından oluşan isimler ise çok fazla değildir ve *-ик, -к(и), -ак, -уик(а)* soneklerinin yardımı ile türetilmektedirler : *корявки* «eller», *косяк* «ceket», *теплушка* «giriş» vb.

Gençlik jargonunda kadın ve erkek isimlerini belirtirken dişi cinse ait bir isim için erkek isimleri kullanılmamaktadır. Jargon ismin dişi cins versiyonu erkek isimlerin sonuna eklenen şu sonekler yardımı ile türetilmektedir:

-ан, -ач, -ист: *паханка* «anne» (*пахан* «baba»), *друганакa* «kız arkadaş» (*друган* «erkek arkadaş»), *нюхачка* «uyuşturucu bağımlısı kadın» (*нюхач* «uyuşturucu bağımlısı erkek»),

-их: *кадриха* «kız» (*кадр* «oğlan»), *френдиха* «kız arkadaş» (*френд* «erkek arkadaş»),

-ух(а): *бабуха* «nine», *дедуха* «dede».

Gençlik jargonunda çoğul cins şu soneklerin yardımı ile ifade edilmektedir:–
от(а), -онк(а), -ьё: *наркота* «uyuşturucular», *зельё* «paralar», *лекционка* «konferanslar» vb. (B.A. Serebrennikov, 1970: 145).

Sıfat: Gençlik jargonunda nicel olarak isimler ağır basmaktadır. Sıfatlar isimlerden türetilmektedirler. En işlevsel sonekler:

-н- прикольный «komik, eğlenceli», *атасный* «harikulade», *улетный* «iyi»,

-ов- кайфовый «hoş, iyi», *бэстовый* «üstün»,

-ск- пацанский «harika»,

-ист- зажимистый «cimri».

Sıfatlarda gençliğe özgü bir değer biçme ortaya çıkmaktadır, bu durumu araştırmacılar gençliğin yaşa bağlı psikolojik özelliğine bağlamaktadırlar. Bu değer biçme olumlu ve olumsuz olabilmektedir. Jargon temel olarak şu soneklerin yardımı ile oluşmaktadır:

–Н-, –ОВ-: «harika, mükemmel» *атасный, клёвишный, классный, кайфовый*, «kötü» *лабудовый, фуфловый, обломный, лажовый, лапшовый*. Fiilden türeyen sıfatlar da vardır, bunların görevi kelimenin anlamını güçlendirmektir. Şu sonekler yardımıyla türetilmektedirler: –нн- : *офигенный, обалденный* «harika», –ительн-: *охренительный, офигительный* «harika» vb. (B.A. Serebrennikov, 1970: 147).

3.2. Ekspresif Kelime Türetme

Ekspresiflik gençlik jargonunun temel ve ayırıcı özelliklerinden biridir. Konuşma dilinde ekspresiflik işlevi egemen değildir gençlik jargonunda ise baskındır. Ekspresiflik oluşturmak için hor görme, aşağılama, önyargı, kınama gibi çeşitli değerler taşıyan türlü sonekler görev yapmaktadır. Gençlik jargonunda böyle soneklerin yardımı ile oluşturulmuş kelimelerin çoğunda kelimenin anlamı bütünüyle değişmemekte, sadece kelime biraz başkalaşmaktadır. Ancak başkalaşmış tür kelimelerin dışında bir de alıntılanmış kelimeler bulunmaktadır. Bu kelimeler anlamlarını değiştirirler ve dilin başka bir kısmına geçerler. Kelime türetme kuralları edebi dile ait olabilmektedir. (E.A. Zemskaya, 1992: 17)

İsim: Ekspresif kişi ve nesne adları türetmede başkalaştırılarak türetilmiş tiplerin çeşitli sonekleri bulunmaktadır:

- *ең*: *көнең* «son, çöküş»,
 - *ух(а)*: *матуха* «anne», *вечеруха* «parti»,
 - *ак*, - *як*: *трояк* «not 3», *пятак* «5 ruble»,
 - *ш(а)*: *наркоша* «uyuşturucu bağımlısı», *параша* «not 2»,
 - *ен(ь)*: *мамахен* «anne», *панхен* «baba»,
 - *ушник*: *мокрушник* «cinayet», *братушник* «erkek kardeş»,
 - *ешник*: *клубешник* «kulüp»
 - *ар(а)*, -*арь*, -*яра*: *дискарь* «diskotek», *кентарь* «erkek arkadaş»,
 - джитяра* «jeep», *лошара* «saf ya da aptal kimse»,
 - *ач*: *дискач* «diskotek»,
 - *ан*: *дедан* «dede», *маман* «anne»,
 - *фан*: *корёфан* «erkek arkadaş»,
 - *дель*: *трюндель* «3 ruble»,
 - *бан*: *дружбан* «erkek arkadaş».
- Aynı şekilde türetilmiş olan temel kelime birkaç farklı versiyonda karşımıza çıkabilmektedir: *мамка*, *маман*, *маманка*, *маманя* «anne», *пана*, *панан*, *панакен*, *панец*, *паник* «baba» vb.

Alıntılanarak türetilen kelimeler de oldukça çok görülmektedir:

- *ак*: *лысак* «kel adam», *слабак* «güçsüz kimse»,
- *ик*: *лысик* «kel adam», *иизик* «tuhaf kimse»,
- *уга*: *нищуга* «yoksul kimse»,
- *арь*: *тупарь* «aptal kimse», *глухарь* «sağır kimse».

Ekspresiflik türetmeye jargon kelimelere eklenen kısaltıcı sonekler de katılmaktadır. En sık kullanılanlar:

- *ик:* *телик* «televizyon», *видик* «video oynatıcı», *сотик* «cep telefonu»,
- *чик:* *хавчик* «yiyecek», *хачик* «Kafkas ulusundan olan kimse»,
- *ушка, -яшка:* *спиртяшка* «alkol».(E.A. Zenskaya, 1992: 21).

Sıfat: Sıfatlarda ekspresif soneklere oldukça nadir rastlanmaktadır. Çalışmamızda *-еньк* soneki ile kullanılmış birkaç jargon kelime bulunmuştur: *красенькое* «kırmızı şarap», *жиденький* «istikrarsız», *рваненькие* «para, ruble», *зеленькие* «dolar».(E.A. Zenskaya, 1992: 22).

Fiil: Önek Kullanma: Rus dilinde önek kullanarak kelime türetme yöntemine oldukça çok başvurulmaktadır. Gençlik jargonunda da önek kullanma çok yaygındır. Önekli fiiller çok çeşitlidirler. Fiilden yapılmış jargon türetmede bir dizi işlevsel önek kullanılmaktadır. Önekler genellikle miktar-zaman, az veya çok yoğunluk, eylemin tam olması veya olmaması ve eylem sonucunun olumlu veya olumsuz değeri anlamlarını vermektedir:

- *за:* *задолбать* «bıkmak», *заколачивать* «para kazanmak», *зависать* «dalmak, birinde çok vakit geçirmek», *заливать* «içmek, almak», *загрузить* «yemek», *загонять* «övünmek»,
- *под:* *поддать* «içmek»,
- *при:* *пригубиться* «içmek», *причепуриться* «kendine çeki düzen vermek»,
- *про:* *прошвырнуться* «gezmek», *промыть* «dedikodu yapmak », *провалиться* «sınavı verememek»,
- *о:* *обалдеть, офигеть* «şaşırmak», *опухнуть* «küstahlaşmak»,

- *от(о): оттянуться, оторваться* «eğlenmek».

Önek – *при* bazı durumlarda ironi oluşturmaktadır: *притормозить* «aptalca bir şey yapmak», *приутюжить* «birini dövmek».

Fiile önek eklemede eşanlamli kelime çiftleri ile karşılaşılmaktadır. Kelime çiftleri herhangi bir temel kelimeye çeşitli önekler eklenerek yapılmaktadır: *отрубить-вырубить* «kapamak, kesmek(elektriği, televizyonu vs.)», *врубить-зарубить* «açmak (elektriği, televizyonu vs.)», *заценить-вценить* «tanışmak», *свалить-отвалить* «gitmek».(E.A. Zenskaya, 1992: 27)

Sonek Kullanma: Gençlik jargonunda fiilden kelime türetmede kullanılan sonekler çok çeşitlidir. Jargon fiillerin türetiminde temel olarak şu sonekler kullanılmaktadır – *ну(ть), - анну (ть), - и(ть), - а(ть), - е (ть), - ова(ть):*

- *ну(ть): звякнуть* «telefon etmek», *лукнуть* «bakmak, seyretmek», *опухнуть* «akılsız duruma gelmek», *бахнуть* «vurmak», *жахнуть* «vurmak, çarpmak, içmek», *чебурахнуть* «vurmak, çarpmak».

- *ану(ть): рингануть* «telefon etmek»;

- *и(ть): пудрить* «saçmalamak», *погасить* «içip bitirmek, içmek», *стырить* «korya çekmek», *табачить* «sigara içmek», *шарить* «bir şeyi anlamak, becermek»;

- *а(ть): поддать* «içmek», *скатать* «korya çekmek», *трещать* «konuşmak»;

- *е (ть): офигеть* «akılsız duruma gelmek», *пролететь* «sınavı verememek», *зудеть* «konuşmak»;

- *ова (ть-ся): оторваться* «eğlenmek».

– ну(ть),-ану (ть) sonekli fiiller varlık isimlerinden oluşmaktadırlar.

Örneğin, *лафануть* «bir şeyden keyif almak» *лафа* «keyif» kelimesinden veya *лохануть* «kandırmak» *лох* «aptal kimse» kelimesinden türemiştir. Fiiller en çok substantif (isimden türeyen) jargon isimlerden türetilmektedirler: *кайфануть* «keyif almak» (*кайф* «keyif» kelimesinden), *шпорить* «kopya çekmek» (*шпора* «kopya» kelimesinden), *кадрить* «karşı cinsten biriyle tanışmaya çalışmak» (*кадра* «kız» kelimesinden), *хавать* «yemek» (*хавчик* «yiyecek» kelimesinden), *хлебать* «içmek» (*хлеб* «votka, alkol» keliemsinden), *шмалить* «sigara, esrar içmek» (*шмаль* «уиуштурисур» keliemsinden), *шизануться* «çıldırmak» (*шиз* «deli kimse» keliemsinden), *крейзить* «delirmek» (*крейзи* «deli», *релакснуться* «dinlenmek, gevşemek» (*релакс* «dinlence») vb.

Edebi dildeki isimlerden türeyen substantif fiiller ise daha azdır: *клубиться* «dansetmek, rahatlamak» (kulüp kelimesinden), *дымить* «sigara içmek» (duman kelimesinden) vb. ünlemlerden üretilmiş bazı fiil oluşumları belirlenmiştir: *лялякать* «dedikodu yapmak, konuşmak» (*ля-ля* ünleminden), *блаблакать* «konuşmak» (*бла-бла* ünleminden). (E.A. Zenskaya, 1992: 30)

Hem Önekli Hem Sonekli Fiiller: Önekli ve sonekli jargon fiil türetme, standart dilde ve gençlik jargonunda görülmektedir. En çok kullanılanlar şunlardır:

На-.....-ся: надринькаться, нажраться «sarhoş olmak»;

За-.....-ся: задолбаться «çok yorulmak», *завалиться* «sınavı verememek»;

Про-.....-ся: прошвырнуться, проброситься «gezmek, gezinmek», *проколоться* «sınavı geçememek»;

От-.....-ся: откинуться «rahatlamak», *отрубиться* «delirmek»;

С-.....-ся: смитинговаться «buluşmak»;

У-....-ся: уключаться «sarhoş olmak», *ушмалиться* «fazla sigara içmek» vb.

Bu gibi ön-sonekli oluşumlar eylemin niteliğine veya sonucunun niteliğine ait genel semantik özellikleri taşımaktadırlar. (E.A. Zemskaya, 1992: 32).

Zarf: Elde edilen sözlük materyaline göre, gençler jargon zarfları kullanmaktadır ve jargon zarflardan sadece kendi yaşlıları ile iletişimde yararlanmamaktadır. Zarflar çok sık olarak yeniden anlamlandırılmamakta, daha çok sonek ve önek kullanma yöntemiyle kelime türetme sonucunda alıntılanmakta ya da ortaya çıkmaktadırlar.

Zarfların önemli kısmı *-о* и *-як* ile biten sıfatlardan oluşmaktadır.

- о: круто «çok iyi, mükemmel» («*Инна Ермилова знает, как Малахов круто попал на ТВ*», ORT, «Büyük yıkama»); *стремно* «utanç, uygunsuz», *жидко* «istikrarsız», *хреново-херово-фигово* «kötü», *окейно* «iyi, yolunda» vb.

-як: заништяк-крутяк-ништяк-миштяк «mükemmel, fevkalade», *отходняк* «sarhoşluktan sonra insanın hissettiği durum anlamı».

Gençlerin çevresindeki kişilere, nesnelere, olaylara değer verilebilirlik anlamı bu tip zarflara özgüdür: *атачно-грамотно- кайфово-классно-клево-круто-коронно-дерьмово-отстойно-фигово-херово-хреново*. Örnek: «*Песня вообще-то отстойная, но девочка прикольная*» (Y. Savicheva hakkında, MTV, 12.02.04).

- о ile biten zarflar «çok» belirtisini güçlü bir şekilde ifade etmektedir. Sonekle birleşen kökün anlamı buna hizmet etmektedir: *офигенно, охренительно, обалденно, офигительно, зашибенно* vb.

Zarf belirtisine sahip olan jargon zarflar çok sık olarak jargon kelimelerden değil edebi dilin kelimelerinden oluşmaktadırlar. Bu durumda özellikle sonek – *як*, - *няк* kullanımı görülmektedir: *точняк* «kesin, doğru», *кисляк* «başarısız», *верняк* «herhalde», *нудняк* «sıkıcı, usandırıcı» vb. (E.A. Zemskaya, 1992: 38)

3.3. Kompresif Kelime Türetme

Konuşma dilinde olduğu gibi gençlik jargonunda da *Kompresif kelime türetme yöntemi* (konuşma araçlarını kısaltma eğilimi) yaygındır. Kompresif kelime türetme sonek kullanarak ad kısaltma, kesme, iki ya da daha fazla kelimenin parçalarını veya baş harflerini birleştirme yoluyla kısaltma oluşturma yöntemlerini içermektedir. Bu yöntemlerle üretilmiş nominatif birimler temel kelimenin veya kelime birleşiminin anlamı bakımından birbirlerine benzemekte ancak onlardan daha kısa biçimleriyle ayrılmaktadırlar.

Sonekli Ad Kısaltma: Gençlik jargonunda ad kısaltmalarda karşılaşılan en işlek sonekler –*лк*-, -*к*-. ekleridir. A.A. Reformatskaya'ya göre; bu durum kelime birleşimini tek kelimeye indirmedir. Bu eklere esas olarak sıfatlardan türemiş kelime birleşimlerine de rastlanmaktadır ve bu tip kelime türetme konuşma dilinde de yeterince sık görülmektedir. Örneğin: *домашка* «ev ödevi», *академка* «akademik tatil», *зачетка* «sınav karnesi», *немка* «Alman Dili öğretmeni», *матичка* «matematik öğretmeni», *русичка*, *русачка*, *русалка* «Rus Dili öğretmeni», *зубрилка* «iyi öğrenci», *бибка* «okul kütüphanesi», *жраловка* «okul kantini», *старшак* «üst sınıf öğrencisi» vb. (A.A. Reformatskaya, 1987: 56).

Kesme, Apokop, Sinkop: O.S. Ahmanova'nın sözlüğünde yazısında (1966) «kesme» yerine eşanlamı olan apokop (İngilizce apocope, Fransızca apocope,

Almanca apokope, abstossung, İspanyolca apocope) başlığı verilmiştir ve apokop şu şekilde tarif edilmektedir: 1) kelimenin son sesi veya son birkaç sesi vurgu ve fonetik süreçler dolayısıyla düşmektedir, böylece kelime kısalmaktadır; 2) kısaltma yoluyla yeni kelimeler oluşturma: türeyen kelimeler sessiz ya da sesli harfle (nadiren) bitebilir: *дир* «okul müdürü», *чел* «adam», *ауди* «bant kaydı».

Аpokopa genellikle edebi dile ait kelimeler maruz kalmaktadır: *маг* «teyp», *диссер* «tez», *нормал* «normal», *проф* «profesör» vb., ancak jargon kelimedenden direkt alınıp yeniden adlandırmayla oluşmuş kısaltmalar bu tür jargonlardan farklıdır: *ботаник – ботан* «iyi öğrenci». Gençlik jargonunda bazı kelimeler argodan aktarılan kelimelerden türemiştir: *кусок- кус* «bin ruble», *бухало-бухло-бух* «alkol» vb.

Türemiş esas kelimelerin son kısımlarının kesilmesi ile ortaya çıkan isimler de apokop yoluyla meydana gelmişlerdir: *стипа* «burs», *библия, библия* «kütüphane». Kısaltmaya uğrayan çok sayıda kelimedenden türemiş yeni kelimelerde korunduğu da görülmektedir: *кроссы* «spor ayakkabı».

Аpokop sonek ekler yardımı ile türetilmektedir:– ак, -ух(а), уг(а), аш(а) vb. Örneğin: *дискач, диска, дискотня, дискотуха* «diskotek», *алкач, алкаш, алкашня, алкмэн, алконоид, алкотня* «alkolik» vb.

Gençlik jargonunda sinkop, apokoptan daha az görülmektedir. Esas kelimenin orta kısmından ses kesme sinkoptur: *тыча* «bin», *мафон* «teyp» vb.

Hece veya ses kaybeden jargonlar arasında bir de grafiksel kısaltma ile türeyenler vardır. Kısaltılan orta kısım yerine tire konmaktadır: *физ-ра* «beden eğitimi», *физрук* (sonek – ук) «beden eğitimi öğretmeni», veya *биб-ка – бибка* «kütüphane»- *библия* (sonek - я), *библо* (sonek - о), *библио* (sonek - о)

«kütüphane» vb. bu tür jargon oluşumları kullanımda ismin hallerine göre çekilebilmektedirler. (O.S. Ahmanova, 1966: 358).

Kelime Birleştirme: İsim ve sıfat kelime türetiminde kelime birleştirme tipik bir yöntemdir. Kullanımı adların türetilmesinde sıfat üretimine göre daha yaygındır. Kelime birleştirme gençlik jargonunda kural olarak soneklerden yararlanılmaktadır. En çok şu sonekler kullanılmaktadır: - *к(а)*, -*лк (а)*, - *ик*. Örnekler: *ментовоз, ментовозка* «polis arabası», *лесопед, лесопедик* «bisiklet», *теленуз, теленузик* «şişman kimse» vb. Bu tip kelime türetmede birleşik kelimelerin içeriğinde edebi dilin kelimeleri bulunabilmektedir (*инопланетянин* «tuhaf insan / uzaylı», *мясорубка* – «ağız»). Bu tip adlar genellikle iki kısımdan oluşmaktadır: birinci kısım eylemin nesnesini adlandırır, ikinci kısım yani fiil ise eylemi veya eylemi gerçekleştireni belirtmektedir. (K.N. Dubrovina, 1980: 80)

Substantivasyon: *substantivasyon* (latince substantivum — isim), dilin başka alanlarına ait kelime ve kelime birleşimlerinin fonemik içeriklerini değiştirmeden isim sınıfına geçmeleri sürecidir. («портной», «заведующий») (bilimsel yayın «Büyük Rus Ansiklopedisi», 2001)

Substantivasyon gençlik jargonunda aktif bir kelime türetme yöntemidir. Aşağıda substantivasyon çeşitleri gösterilmektedir belirtilmektedir:

1. Kişi Adları:

- a) genç topluluk içindeki statüye göre (*центровой* «lider»);
- b) yaşa göre (*малые, молодые* «alt sınıf öğrencileri», *малой* «erkek kardeş»);
- c) iç ve dış özelliklere göre: (*голубой* «homoseksüel», *синий* «sarhoş»);

2. Nesne ve Olay Adları:

- a) para (*рванные, деревянные* «ruble»);
- b) çeşitli nesneler (*белый, черный* «kokain, uyuşturucu türü»);
- c) notlar (*государственная оценка* «not üç»).

Sıfatlar dışında ortaçlar da substantivasyona maruz kalmaktadırlar, substantivasyon **-Т-, и -ВШ-** soneklerinin yardımıyla türetilmektedirler:

-Т- : *долбанутый, двинутый, чокнутый, шизанутый* «deli»;

-ВШ-: *поехавший* – «tuhaf kimse», *принявший, наклюкавший* «sarhoş kimse».

-НН- sonekiyle, çatı değişimiyle: *наквашенный, наюзюканный, накачанный* «sarhoş» .

Buraya gençlik jargonuna başka dil sistemlerinden geçen kelimeler dâhil değildir. Örneğin, *зеленые* «yeşil» (argodan), *черный* «zenci, Kafkas yerlisi» (edebi dilden) arkaik kelimelerin aktivasyonu sonucu ortaya çıkan kelimeler de buraya dâhil değildir. (*городовой* «polis»).(K.N. Dubrovina, 1980: 80)

Kısaltma: Kısaltma, gençlik jargonunda aktif kelime türetme yöntemlerine dâhildir.

Bu durum gençliğin kısaltmalara olan büyük ilgisi ile alakalıdır. Gençler ya kelime veya kavramları şifrelemek için kısaltma yaratmaya çalışmakta, ya da tersine var olan kısaltmaları deşifre etmektedirler. Bu esnada kısaltmaları yorumlamada bir özgürlük ortaya çıkmaktadır, çünkü bazı kısaltmaların birden fazla anlamı olabilmektedir. Gençlik jargonunda kısaltmaların edebi dildeki karşılıkları yeniden adlandırma ile kullanılabilir: *ГИБДД «Гони Инспектору Бабки И Дуи Дальше»;* *ДПС «Давай Полтинник Сразу»;* edebi dilde var olan bir

kısaltmanın anlamını jargon bir anlam ile yeniden değiştirmek mümkündür: **КВД** (iç işleri komisyonu) «Клуб Веселых и Доверчивых», **ЛИМОН** (limon) «Любить И Мучиться Одной Надоело», **ОРЗ** (bir hastalık ismi) «очень рано завязал», **что «человек мешающий обществу, чрезвычайно милая особа» vb.**

Bazen edebi dilden aktarılan kısaltmalar son derece köklü biçimde yeniden adlandırılmaktadır. Deşifre prensiplerinden geriye hiçbir şey kalmamaktadır ve anlam tamamen sembolik hale gelmektedir: **ДНК** «biyoloji öğretmeni», **ЧП** «müdür», **КГБ, КПЗ** «okul müdürünün odası».

Bu kısaltmaların tümü tamamen bilinçli şekilde ve belli bir şaka amacıyla üretilmişlerdir. Sahte deşifre yoluyla sembolik tersine kısaltma örnekleri bulunmaktadır, değerlerin kısaltılmış isimlerinin sahte (yanlış, farklı) yorumları da buraya dâhildir: **неуд** «başarılı olmadı», **удв** «çıkış başarılı», **хор** «kandırmak istedi – çıktılar (anladılar)», **отл** «arkadaş profesörü kandırdı».) (K.N. Dubrovina, 1980: 81).

Üçüncü Bölümden Yapılan Çıkarımlar:

Kelime oluşturma alanında çağdaş gençlik jargonu bir dizi özelliğe sahiptir gençlik jargonunun bu alanda «kendi kendine yettiği» sonucunu çıkarmak mümkündür; gençlik jargonu nominatif, kompresif ve ekspresif fonksiyonları yerine getirmektedir.

İsimler (kişi, nesne, olay adları)- öncelikle soneklerin yardımı ile isimlerden ve fiillerden türemektedirler: - **ак,- ач, аг(а), арь, ух(а), -он, - льник, - лк(а), еж, - лов(о)** vb: **плешкарь** «kel», **выпивоницук** «alkolik», **долбак** «sıkıcı kimse», **выпивон** «alkol», **непруха** «başarısızlık», **торчок** «keyfine düşkün kimse» (**торчатъ** «keyif almak» kelimesinden), **тренач** «geveze, palavracı» (**трепаться**

«gevezelik etmek» kelimesinden vs). Birkaç yapay sonekler de mevcuttur: - *оз(а)*, - *онк(а)*, - *ье*: *наркота* «uyuşturucular», *зелье* «para». Gençlik jargonunda kadın ve erkek adlarını belirtirken kadın adları yerine erkek isimleri kullanılmamaktadır. Adların kadınları belirten versiyonları erkek adlarının sonuna getirilen ekler yardımı ile üretilmektedir: - *ак*-, -*ач*-, -*ист*-: *паханка* «anne», *пахан* «erkek», *друганка* «kız arkadaş» (*друган* «erkek arkadaş») ve diğerleri.

Sıfatlar jargon kelimelerden türemektedirler ve en işlek sonekler şunlardır:- *н*-, -*ов*--*ск*-, -*ист*-: *прикольный* «komik, eğlenceli», *кайфовый* «hoş, iyi», *пацанский* «mükemmel» vb. Pozitif veya negatif olabilen değer biçme, şu soneklerin yardımı ile ifade edilmektedir: -*н*-, -*ов*-: *атасный*- *клевишный* - *лабудовый*, *обломный* «fevkalade, mükemmel- kötü», anlam şu soneklerin yardımı ile güçlendirilmektedir: - *нн*-: *офигенный*- *обалденный* «fevkalade».

Adlarda ekspresiflik çeşitli soneklerin yardımı ile kendini göstermektedir:- *ак*-, -*як*-, -*ешник*-, -*ар(а)*, - *арь(-яра)*-, - *ач*, - *ан*, - *фан*, - *бан*-, - *дель*-, - *ушк(а)* vb. Sıfatlarda ise ekler çok daha azdır: - *еньк*-: *красенькое* «kırmızı şarap», *рваненькие* «para, ruble».

Fiilden Jargon Kelime Türetmede en çok şu yöntemler etkilidir:

- önekli: *за*-, *под*-, *при*-, *про*-, *о*- ve diğerleri: *задолбать* «bıktırmak, yormak», *подсесть* «uyuşturucu bağımlısı olmak», *пригубиться* «içmek», *промывать* «dedikodu yapmak», *обалдеть* «ihtiyatsız duruma düşmek»;

- sonekli : -*ну(ть)*, - *ану(ть)*, - *и(ть)*, - *а(ть)*, - *е(ть)*, - *ова(ть)*: *звякнуть* «telefon etmek», *рингануть* «telefon etmek», *скатать* «kopya çekmek», *оторвать* «eğlendirmek», *шпорить* «kopya çekmek» ve diğerleri.

- hem önek hem sonek: *на*-....-ся, *за*-....-ся, *про*-....-ся, *от*-.....-ся vs:

надринькаться «sarhoş olmak»; *заболбаться* «çok yorulmak», *прошвырнуться-проброситься* «gezmek, gezinmek», *проколоться* «sınavı verememek» vb.

Zarf kelime türetiminde ekspresiflik spesifik soneklerin kullanımı ile ayrılmaktadır.

–*як*, : *точняк* «kesin, doğru», *кисляк* «başarısız», *верняк* «her halde», en çok – *о* soneki işlektir: *круто* «çok iyi», *окейно* «iyi», *стремно* «utanç verici, uygunsuz» vb. Çok çok fazla anlamını vermek için zarflar görev yapmaktadır: *офигенно-охренительно – обалденно – офигительно – зашибенно* vb.

Kompresif kelime türetme yöntemleri yüksek verimliliğe sahiptirler:

- Kesme, en verimli kısaltma apokoptur. Türemiş kelimeler sessiz ve nadir de olsa sesli harfle bitebilmektedir: *дир* «okul müdürü», *чел* «insan», *ауди* «ses kaydı»;

- Sonekli ad kısaltma (kısa ad), A.A. Refomatskaya' ya göre, kelime birleşimlerini tek kelimeye indirgemedir, en işler sonekler:–*лк*-, –*к*: *немка* «Alman dili öğretmeni», *матичка* «matematik öğretmeni»;

- Kelime birleştirme, sonek getirme ile oluşmaktadır, en işlek sonekler: –*к(а)*, –*лк(а)*, – *ик*: *ментовоз – ментовозка* «polis arabası», *лесопед – лесопедик* «bisiklet»;

- Kısaltma – gençlik ya kısaltma yaratmaya (yani kavramları, kelimeleri şifrelendirmeye) ya da var olan kısaltmaları deşifre etmeye çalışmaktadır. Üretim ya edebi dil ya da jargon esasına dayanarak gerçekleştirilmektedir: *ГИБДД* (trafik polisi)«Гони Инспектору Бабки И Дуй Дальше».

- Substansivasyon – çeşitli anlamlara sahiptir: statü, yaş, iç özellikler vb.

Aktif sonekler: **-т-, -вш-**: *долбанутый, двинутый* «çılgın», *поехавший* «tuhaf insan».

SONUÇ

Her türlü sözlü işaret yaşayan bir olgudur. Her yeni nesil kendi dünya görüşünü anlatmak için yeni kelimelere ihtiyaç duymaktadır. Bu da yeni neslin kendi gençliği süresince içinde bulunduğu yeni bir sosyo-tarihsel durumun sonucudur. Özellikle bu durum gençliğin diline 20. yüzyılın sonu 21. yüzyılın başında hayatın çeşitli alanlarından ve değişik sosyal grup statülerine ait insanların dillerinden bu kadar çok miktarda kelime ve ifadenin sızmasına yardımcı olmuştur. Bundan başka her nesil sadece «babasından» değil kendi ağabey ve ablalarından bile farklı olmak istemektedir.

Bu çalışmada, dil sistemlerinin varyasyonları şeklinde kendini gösteren ve çeşitli dil oluşum şekillerinin meydana gelmesine neden olan sosyal dil katmanlaşması ele alınmıştır. Dilin varoluş biçimleri ikiye ayrılmaktadır: temel (yani resmi dil, konuşma dili, avam dili, bölgesel lehçeler) ve ikinci derece (yani argo, mesleki alt diller, grup ve gruplararsı jargonlar). Dilin bütün varoluş biçimleri ulusal dil sistemini oluşturmaktadır; edebi dil, merkezde dilin en yüksek varoluş şekli olarak yer almaktadır. O.A. Lapteva'nın (A.O. Lapteva, 2003: 116) yaptığı şemaya göre, edebi dilin etrafında, edebi dilin ve halk dilinin sınırında, merkezden dışa doğru çeşitli jargonlar halka biçiminde bulunmaktadırlar (eski zamanı göz önünde bulundurarak artık neredeyse yok olan zanaatçıların mesleki jargonu lehçelere eklenebilir). Edebi dilden sonra halk dili gelmektedir, ulusal dilin en dış halkasında ise lehçeler bulunmaktadır. Ayrı sosyo-mesleki jargonlar arasındaki sınırlar göreceli, koşullu ve geçirgendirler, kesin sınırlar sadece lehçe oluşumlarında mevcuttur.

«Sosyal diyalekt», «argo», «jargon», «slang» terimlerinin dilbilim literatüründe kullanımı ve çeşitli yaşta ve farklı sosyal gruplara ait insanların dillerini belirtmek için uygulanmaları ile ilgili teorik problemler ele alınmıştır. Rus ve yabancı dilbilimcilerin çalışmalarının incelenmesi sonucunda, bu terimlerin sık sık birbirine karıştığı ve kullanımlarında tutarlılık, olmadığı anlaşılmaktadır. En anlaşılır ve kesin görüş B.B. Himik' e ait görüştür. V.V. Himik «argo» teriminin mesleki-gruplararası ve kriminal dil ile ilgili olarak kullanılabileceğini savunmaktadır, bu iki dil gizemli, duygusal olarak süslenmemiş ve terminolojik niteliğe sahiptir. Jargon argodan farklı olarak daha geniş bir kavramdır, diğer dil topluluklarından ayrılmaya hizmet etmektedir ve duygusal-ekspresif birimlerin çokluğu ile bilinmektedir. «Slang» - üstsoyal jargondur yani «kelime haznesinin özel jargon alt sistemlerinden alınmış herkes tarafından kullanılan kelime ve deyimlerin toplamıdır.» (V.V. Himik,1999: 24), bu sadece gençliğin dili değildir. Bu sebeple sosyo-linguistik terminolojide gençlik dili için «argo» teriminin, dar gençlik grupları tarafından kullanılan terimleştirilmiş leksemler söz konusu olduğunda, «jargon» teriminin gençler tarafından sosyal bir gruba ait olma durumundan bağımsız olarak kullandıkları leksik birimler söz konusu olduğunda ve «sleng» teriminin sadece gençlerin değil ileri yaşta insanların da bildiği ve kullandığı (en çok genç nesle özgüdür) bir kelime haznesi söz konusu olduğunda uygulanabileceğini varsaymaktayız. Bu incelemede «gençlik jargonu» terimi tercih edilmiştir çünkü bu alt dilin leksik-deyimsel birimleri henüz slengde olduğu gibi yaygınlaşmamıştır.

Gençlik jargonu bu çalışmada sosyal lehçenin bir türü olarak belirtilmektedir. Grup ve gruplararası jargonlardan ayrılmakta, ikinci derece varoluş biçimlerine dâhil olmaktadır ve şu karakteristik özelliklere sahiptir:

- Gençlik jargonunu konuşanların yaş aralığının katmanlaşması;
- Sistemli edebi dilde karşılığı olmayan, güncel kavramları adlandırmada ekspresiflik vermek için gençler tarafından kullanılan ve özel üslupsal kısaltmayla faklılaşan leksik deyimsel bir dizi araç;
- Gençliğin grup içi şartlarda, yapmacıksız (doğal) bir atmosferde iletişimini gerçekleştirilmesi;
- Leksik deyimsel araçların önemli ölçüde dinamizmi (sürekli kelime türetimi);
- Jargon yaratma ve komşu dil alt sistemlerinde zaten hazır olan araçların seçilmesi yöntemleri.
- Kendiliğinden oluş ve karmaşıklık (sistemsizlik) gençlik jargonunun kelime oluşumunu ve deyimlerini farklılaştırmaktadır. Ancak bazı belirli «yeni» kelime türetme yasaları mevcuttur. Bu süreci «yeniyi» yaratma olarak adlandırmamak gerekir, bu süreç daha doğrusu zaten var olanı dönüştürme sürecidir, çünkü gençliğin kelime haznesinin kaynağı Rus ulusal dilinin bütün varoluş biçimleri ve yabancı dillerden en çok da İngilizceden yapılan alıntılardır. Gençlik jargonu varoluş biçimlerini yeni semantik birimlerle ve formal olarak birleştirerek büyütmektedir. Bunun sonucunda söz konusu dil alt sistemlerinde yakın etkileşim oluşmaktadır ve bu dillerin sınırları aşınmakta veya daha geçirgen hale gelmektedir. Aşağıdaki özellikler mevcut olduğunda leksik veya deyimsel birim gençlik jargonuna ait sayılmaktadır: 1) gençliğin dilinde var olması, 2) üslupsal kısaltma, 3) jargonik ekspresiflik, 4) gençlerin çoğu tarafından bilinmesi ve kullanılıyor olması, 5) tarafsız ya da konuşma dili ile çakıştığında anlamca farklılaşması, 6) ahlaka aykırı (küfürlü ifadeler içermemesi) olmaması.

Tematik planda gençlik jargonu oldukça geniş bir olay ve kavram halkasını kapsamaktadır. Belirlenen on beş tematik grup arasında en kapsamlı tematik gruplar şunlardır: «Kişi adları» , «Okul ve yüksek okulda eğitim», «İnsan bilinci, entelektüel faaliyet, duygular, durumlar, oluşumları», «İş, yaşam araçlarını sağlama», «Uyuşturucular», «Alkolizm». Gerçekliği çevreleyen olayların önemli kısmı gençlik jargonunu konuşanlar için güncel olmamaları sebebiyle gençlik jargonu alanının dışında kalmıştır: doğa olaylarını, hayvan ve bitki âlemlerini, sporu («vücut geliştirme» sporu dışında), sanatı (rock-pop müzik dışında) belirten jargon adlandırmalarla karşılaşılmamıştır.

Başka dil alt sistemlerinden gençlik jargonuna geçen kelimenin anlamını değiştirme temel olarak metaforik yeniden adlandırma ve metonimik yerine koyma yoluyla gerçekleşmektedir. Metafor ile karşılaştırıldığında metonimi oldukça seyrektiler. Metaforik yeniden adlandırma şu esaslar doğrultusunda olmaktadır:1) kişilerin adları: a) dış özelliklere göre: *штанина* «bekar»; b) iç özelliklere göre: *инопланетянин* «tuhaf kimse»; c) fonksiyona göre: *пробирка* «kimya öğretmeni»; 2) nesnelerin adları: a) şekle göre: *пузырь* «votka»; b) renge göre: *беленькая* «votka»; c) fonksiyona göre: *упаковка* «giysi». Fiillerde ve sıfatlarda metafor daha azdır: *пахать, батрачить, молотить* «çalışmak», *гасить, бухать, жахать* «içmek», *неслабый* «mükemmel, yüksek kalite», *железный* «güvenilir». Metonimik alıntılar şu esaslar doğrultusunda olmaktadır: a) kişi adı (kıyafete veya kıyafetin parçasına göre): *сапог* «asker»; b) kişiyi faaliyet türüne göre karşılaştırmak zorunda olduğu nesne veya varlığa göre adlandırma: *бабочка* «biyoloji öğretmeni»; c) nesneyi üretiliş maddesine göre adlandırma: *кожа* «deri ceket»; d) nesneyi bileşenlerine göre belirtme: *подошвы* «ayakkabı». Zoo- fitomorfizmler sık görülen

metafor ve metonimi olaylarıdır. Bizim sözlük materyalimizde canlı ve cansız doğayı belirten zoomorfizmler (*носорог* «Kafkas ulusundan olan kimse», *собака* «araba»), ve ayrıca canlı ve cansız doğayı belirten fitomorfizmler bulunmaktadır (*хрен* «erkek», *кануста* «para»). Jargon zoo- ve fitomorfizmler dayanıklı (oturaklı, istikrarlı) kelime birleşimleri oluşturabilmektedirler (*с дуба рухнуть* «delirmek», *с тараканами в голове* «tuhaf kimse hakkında»).

Yabancı dillerden, en çok da İngilizceden yapılan benimsemelerin çağdaş gençlik jargonunun önemli bir beslenme kaynağı olduğu tespit edilmiştir: *мэн* «erkek, genç adam», *френд* «dost, arkadaş», *беби* «bebek» vb. İngilizce kelimenin gençlik jargonuna geçişi Y.G. Borisova Lukaşenets tarafından sunulan modele uygun şekilde olmaktadır: Rusça kelime-İngilizce çeviri- İngilizce leksemin Rusçalaştırılmış şekli (Rusça karşılığı): *девушка – girl- герла, герл*. Jargon karşılıklar ismin hallerine ve sayılara göre değişmektedirler: *байк, байка, байку, байк, байке, байком* (tekil)- *байки, байков, байкам, байки, байках, байками* (çoğul). Benimsenen fiiller – *ть* mastar eki edinmektedirler ve *-а-, -ну-, -ану* gibi çeşitli soneklerin yardımı ile oluşturulmaktadırlar: *аскать* «sormak» (İng. ask «sormak, istemek»), *спикать* «konuşmak» (İng. speak «konuşmak») vb.

Diğer dillerden benimsenenlere daha seyrek rastlanmaktadır: Alman Dili: *мутер* «anne» (Alm. die Mutter); İbranice: *мусор, милиционер* (musser «talimat, yönerge»); Romen Dili: *ништяк* «her şey normal, her şey yolunda» (Romen Dili nyst «hayır, hiçbir şey»; veya Almanca nicht «hayır» olabilir; ya da Çekçe jargon nist «hayır»); Leh Dili: *мент* «polis» (Lehçe ment).

«Baş» esasıyla **Türk Dillerinden alıntılar** : *башли* «para» (seyyar satıcıların dilinden baş «metelik»), *башлять* «para kazanmak», **Latin dili**

мажорный «zengin, varlıklı»; **Ermenice:** *ара* «Kafkasya da yaşayan kimse»; **Arapça ve Türkçe :** *марафет* «şahıs, düzen, temizlik» (Arapça-Türkçe, Marifet «bilgi, ustalık, sır, merak»); Fransız Dili: *тусовка* (Fransızca tasser kelimesinden «yığmak»; Lehçe tassowc kelimesinden olması mümkün genel Rusça *тасовать* kelimesinden «kartları karıştırmak» anlamında; argodan *тасоваться* «bakmak, kur yapmak» , *тусоваться* «tartışmak, kavga etmek»; hippilerden *тусоваться* «partiye (buluşma yerine) gitmek, hippi olmak, görüşmek, hiçbir şey yapmamak, dinlenmek»); **Tatarca** *урка* «suçlu, holiganlık yapan agresif ergen genç» (Tatarca urlagan kelimesinden «çalıntı» anlamında).

Gençlik jargonunda başka jargonlardan alıntılar olduğu tespit edilmiştir, en çok hapisane jargonundan alıntılar olduğu gözlemlenmiştir: 1) anti sosyal eylemlerin özneleri: *мокрушник, мясник* «katil», *алик, алкаш, бухой* «sarhoş» vb.; 2) kriminal eylem ve değerlerin hedefleri: *тормоз, хмырь, пенек* «anormal kimse» vb.; 3) düşmanlar: *клоповня, мусорня, ментовка* «polis»; *легавый, мент, фараон, мильтон* «milis» vb; 4) eylemler, olaylar, durumlar: *бухать, вмазать, врезать, жახнуть* «alkol almak» vb; 5) kriminal eylemlerin araç ve gereçleri: *выкидыш, перо, лезвие, батас* «bıçak» vb.; 6) nesneler ve hedefler: *бабки, баиши, гульдены, капуста, тугрики* «para»; *водяра, горючее, краснуха, керосин* «alkol» vb.

Uyuşturucu bağımlılarına ait jargon da gençlik jargonunun önemli beslenme kaynaklarındandır. Uyuşturucu bağımlılarının jargonları, anlamlarını değiştirmeden veya değiştirerek gençlik jargonuna geçmektedirler: *травка, трава* «marihuana»; *торчат, тащиться* «uyuşturucudan keyif almak»; *кайфец, кайфеешник* «uyuşturucudan keyif almak». Tersine bağıntı da mümkündür uyuşturucu bağımlılarının jargonu da gençlik jargonundan alıntılar yapmaktadır: *стрелка*

gençlik jargonunda «buluşma, toplanma» anlamında uyuşturucu bağımlılarının jargonunda «iğne» anlamında; *телега* gençlik jargonunda «bisiklet», bağımlı jargonunda «şiringa».

Resmi olmayan gençlik cemiyetleri gençlik jargonundan alıntılar yapmaktadır: pankşılar *жаба* «genç kız»; hippiler *нил* «adam, delikanlı»; *аскать* «istemek»; *батл* «şişe»; *рингать* «telefon etmek» vb.

Jargon deyimler de ayrıca oldukça çok çeşitlidir. Yapı bakımından jargon deyimler yüklemlili ve yüklemsiz olarak ayrılırlar. Yüklemsizler kendi aralarında fiil, substantif ve sıfat olarak ayrılırlar ancak fiilden türeyenler daha çoktur. Zarflardan oluşan deyim birleşimleri bulunmamaktadır. Jargon deyiminin nesne-kavram içeriği oldukça çok sayıda alanı kapsamaktadır. Kapsam bakımından en geniş tematik grup «kişi bilinci, entelektüel faaliyet, duygular, durumlar, ortaya çıkışları»dır: *крыша поехала* «anormal bir davranış hakkında», *башку потерять* «delirmek», *компостировать мозги* «manen etkilemek», en ufak hacimli tematik grup ise «silahlar»dır: *дурь-машина* «makineli tüfek».

Adlarda olduğu gibi fiillerde de en işlek kelime türetme yöntemi kelimeye sonek getirmedir. Substantif ve fiilden oluşan adlar temel olarak şu soneklerin yardımı ile oluşmaktadır: :- *ак*, - *ач*, - *аз (а)*, - *арь*, - *ух (а)*, - *он*, - *льник*, - *лк(а)*, - *еж*, - *ух (а)*, - *лов (о)* vb.: *плешикарь* «kel adam», *выпивоницик* «alkolik», *долбак* «sıkıcı kimse», *выпивон* «alkol», *непруха* «başarısızlık», *торчок* «keyfine düşkün kimse» (*торчать* «keyif alma» kelimesinden), *тренач* «geveze, palavracı» (*трепаться* «gevezelik etmek» kelimesinden) vb.

Bir dizi yapay (uydurma) sonek belirlenmiştir: -*оз (а)*, - *баи*, - *дель*, - *бан* (*кутаез* «Çinli», *трюндель*, *тройбан* «not üç»). Toplayıcılık şu soneklerin yardımı

ile ifade edilmiştir - *от(а)*, - *онк(а)* , - *ье*: *наркота* «uyuşturucular», *зелье* «para». Kadın ve erkek adlarını belirtmede, kadın adlarını belirtmek için erkek adlarını kullanma belirgin bir özellik değildir. Kadın cinsine ait jargon adlar erkek adlarına eklenen soneklerin yardımı ile türetilmektedirler: - *ак-*, - *ач-*, - *ист-*, - *их-*: *друганка* «kız arkadaş» (*друган* «erkek arkadaş») vb. Sıfatlar jargon kelimeler esasından oluşmaktadırlar, en işlek sonekler: -*н-*, -*ов-* , - *ск-*, - *ист-*: *прикольный* «komik, eğlenceli», *кайфовый* «hoş, iyi », *пацанский* «harikulade» vb. olumlu ve olumsuz değer verme şu soneklerin yardımı ile ifade edilmektedir -*н-*, -*ов-*: *атасный-клевишный – лабудовый-обломный* («harikulade, mükemmel» - «kötü»), anlamı güçlendirme için -*нн-*: *офигенный, обалденный* «fevkalade».

Kompresif kelime türetme yöntemleri oldukça verimlidirler: 1. kesme – en çok sessiz harfle biten apokop işlektir: *дир* «okul müdürü», *чел* «insan» seyrek hallerde de sesli ile biten apokop mevcuttur: *ауди* «ses kaydı»; 2. sonekli kısaltma – işlek sonekler: -*лк-*, -*к-*: *немка* «Alman Dili öğretmeni», *матичка* «matematik öğretmeni»; 3. kısaltılmış birleştirme – sonekler ile oluşturulmaktadır, en verimli sonekler: -*к(а)*, -*лк(а)*, - *ик*: *ментовоз- ментовозка* «polis arabası»; 4. kısaltma–gençlik kısaltmaları ya oluşturmakta (yani kelime ve kavramı şifrelerir) ya da var olan kavramları deşifre etmektedir. Türetme edebi dil ve jargon esasına dayanmaktadır: *КВД* «*Клуб Веселых и Доверчивых*»; 5. substantivasyon – substantifler çeşitli anlamlara sahiptir: statü, yaş, iç özellikler vb. Aktif sonekler: -*т*, -*ви-*: *добланутый, двинутый* «çılgın»; *поехавший* «tuhaf kimse hakkında».

Fiillerin oluşumunda şu yöntemler uygulanmaktadır: 1. önekli: *за-*, *под-*, *про-*, *про-*, *о-* vb (*задоблать* «bıktırmak, usandırmak», *подсеть* «uyuşturucu bağımlısı olmak», *пригубиться* «içki içmek»); 2. sonekli: - *ну(ть)* , *ану(ть)*, -

и(ть), - а (ть), - е(ть), - ова (ть) (*звякнуть* «telefon etmek», *рингануть* «telefon etmek», *скатать* «kopya çekmek»); 3. önekli – sonekli (dönüşlülük eki): *на-...-ся, за-....-ся, про-.....-ся, от -....-ся* vb. (*надринькаться* «çok içmek»; *задолбаться* «çok yorulmak»; *прошвырнуться* «gezmek, gezinmek»).

Zarfların kelime oluşumu şu soneklerin kullanımı ile belirlenmektedir - **як**: *точняк* «kesin, doğru», *кисляк* «başarısız», *верняк* «herhalde», en verimli önek, – **о**: *круто* «çok iyi», *окейно* «iyi», *стремно* «utanç verici, uygunsuz» vb. Çok fazla anlamını ifade etmek için şu sonekler görev yapmaktadır –*нно, -нн-, -н-* (*офигенно, охренительно, обалденно*).

Bu incelemenin hedefi genlik jargonunda oluşan süreçlerin kapsadığı maksimum alan olmuştur, ancak bunların bir kısmına ancak yüzeysel şekilde değinilmiştir. Kadın ve erkeklerin dilindeki jargonlar, vurgulama ve tonlama özellikleri, eşlik eden jestler, mimikler, gençlik jargonunun kentsel halk ve konuşma dili ve başka jargonlarla etkileşimi gibi sorular ve birkaç dile ait jargonların karşılaştırmalı analizi daha ileri incelemeyi gerektirmektedir.

Gençlik jargonu kesinlikle tüm Rusça konuşan insanlar tarafından bütünüyle anlaşılacak amacı gütmemektedir. Ancak gençlik jargonu Rusça konuşan toplum için «yabancı dil» değildir. Dil içinde kendine özgü bir dildir, konuşanın dilinde dominant olabilir ya da sadece hafiften ona değinebilir. Gençlik jargonu kullanımının edebi dile zarar vermemesi ve onu tahrip etmemesi için gereken her şey yapılmıştır. Gençlik, jargonun ne zaman uygun olduğunu bilmeli ve jargonun ölçülü ve yerinde kullanımının nerede edebi dili zenginleştirdiğini nerede bozduğunu hissetmelidir. Gençlik jargonunda oluşan değişikliklerin sürekli takip

edilmesi gerekmektedir, jargon materyalini saptamak (toplamak) ve kontrol etmek
sözlük tasvirinin doğruluğuna yardımcı olacaktır.

ÖZET

Bu çalışmada Çağdaş Rus Dili'nde gençlik jargonu konusu incelenmiştir, özellikle XX-XXI yüzyılların gençliğine ait jargon dili ve bu dilin günlük iletişimde, edebi ve sosyo-politik dilde, kitle iletişim araçlarında aktif şekilde yayılımı ele alınmıştır. İncelemede «gençlik jargonu» sosyal diyalekt olarak betimlenmiştir ve ayrıca Çağdaş Rus Dili'ndeki fonksiyonunun analizi verilmiştir. Yaşayan dil bünyesindeki gençlik jargonunun kelime ve deyim haznesinin sistematik yapı-anlam ve kelime oluşum niteliği bu çalışmanın hedefini oluşturmaktadır.

Çalışmada şu sorular cevaplanmıştır: 1. «Sosyal diyalekt», «jargon», «argo», «sleng», «gençlik jargonu» kavramlarının tanımı; 2. Jargonun Çağdaş Rus Dili'ndeki yerinin saptanması ve jargonun, normatif Rus Diline ait özelliklerden ayırt edici işaretlerinin belirlenmesi; 3. Toplanan materyaldeki gençlik jargonunun kelime haznesinin günümüzdeki durumunun tanımlanması; 4. Gençlik jargonunun tematik gruplarının meydana çıkarılması ve tasviri; 5. Gençlik jargonunda kelime türetmenin leksik-semantik yöntemlerinin ortaya koyulması; 6. Gençlik jargonunun leksik içeriğinin beslenme kaynaklarının belirlenmesi; 7. Gençlik jargonunda deyimlerin tanımlanması.

Araştırmanın sonucunda şu çıkarımlara varılmıştır: 1. Gençlik jargonu belirli yaş çerçeveleri ile sınırlı değildir; 2. Gençlik jargonu dil varoluş şekillerinden biridir ve organize bir kelime haznesine ve yapıya sahiptir; 3. Gençlik jargonu çok çeşitli bir yapıdadır, okul, üniversite, ordu, gençlik grupları gibi yayılma alanlarından ve ayrıca meslek, kriminal çevre, müzik, spor gibi çevrelerden bağımsız olarak pek çok katmana sahiptir; 4. Dilde ekonomi ve çarpıcı şekilde ifade edilen ekspresiflik gençlik jargonu için karakteristik özelliklerdir; 5. Gençlik jargonu ekspresif,

konspiratif, özdeşleştirici ve nominatif fonksiyonları yerine getirmektedir; 6. Gençlik jargonu heterojen bir oluşumdur, çekirdeği ve çekirdek etrafında bir halkası vardır, aktif kullanımda olan ve arkaik (eskimiş) jargonlar mevcuttur.

İncelemenin malzemesi olarak televizyon programlarından, reklamlardan, gazetelerden, gençlik dergilerinden ve 12-35 yaş arası gençlerle yapılan direk konuşmalardan toplanan jargon kelime ve deyimlerden faydalanılmıştır. Bu çalışmada derlenen materyal hazırlık sınıflarında Rus Dili öğrenen yabancı öğrenciler için «Rus Dili Pratiği» dersinde kullanılabileceği düşünülmektedir.

SUMMARY

The given paper is dealing with the subject of the youth jargon (slang) in the modern Russian language, namely the jargon speech of the young people of XX-XXI century and its active penetration in the daily communication, in literature, journalistic literature, as well as in the mass media. The paper describes the «youth jargon» as a social dialect and makes the analysis of its functioning in the contemporary Russian Language.

The aim of the given work is to systematize the structural-semantic and word-forming characteristics of the vocabulary and phraseology of the youth jargon on the basis of the alive speech. The present work solved the following tasks: 1. Determination of the concepts like «social dialect», «jargon», «argot», «slang», «youth jargon»; 2. Establishing the place of jargon in the Russian contemporary language and determination of discriminative features compared to the features of the standard (normative) Russian language. 3. Description of the contemporary state of the lexical composition of the youth jargon on the basis of the collected material. 4. Description and exposure of thematic groups of the youth jargon, 5. Detection of lexical-semantic ways of word-formation in the youth jargon; 6. Revelation of the sources of replenishment of the lexical composition of the youth jargon; 7. Description of the phraseological units in the youth jargon.

As a result of the present research the following conclusions have been made:

1. Youth jargon is not limited by the definite age frames;
2. Youth jargon is one of the form of the existence of the language, it possesses an organized

vocabulary and structure; 3. Youth jargon is very diverse, you can single out different layers in it depending on the sphere of its usage: at school, at the university, in the army, in the youth groups and also depending on the profession, in the criminal sphere, music, sport, etc. 4. The language saving and very distinctive expression are the characteristics of the youth jargon. 5. Youth jargon fulfills the expressive, conspiratorial, marking (identification of the «friends») and nominative functions; 6. Youth jargon is a heterogeneous formation, it has a nucleus and periphery, active jargons and jargons going- out- of dates.

The jargon units collected from TV programs, advertisements, newspapers, youth magazines and from direct communication with the youth aged 12-35 have been used as a material for the research. The accumulated material of the given paper can be used while preparing for the special courses «Russian Language Practice» aimed for foreign students, learning Russian.

KAYNAKÇA

1. Avrorin V.A. **Problemi izučeniya funktsionalnoy storoni yazıka. K voprpsu o predmete sotsiolingvistiki.** L.; Nauka, 1975. 276s.
2. Agaev A.G. **Funktsiya yazıka kak etničeskogo priznaka**// Yazık i obşestvo. M.: Nauka, 1968. 124-128 s.
3. Adilov M.İ., Verdieva Z.N., Agaeva F. **Slovar lingvističeskih terminov.** Baku: Maarif, 1989. 364 s.
4. Alferov U.A. **Jargon i tatuirovki narkomanov v İTU: slovar.** Domodedovo: RİPK rabotnikov MVD RF, 1991. 165 s.
5. Alferov U.A. **Slovar narkomanov.** Domodedovo: RİPK rabotnikov MVD RF, 1996. 90 s.
6. Anisimkov V.M. **Kriminalnaya subkultura.** Ufa: Ufimskiy ur. institut MVD RF, 1996. 168 s.
7. Arapov M.V. **Tayniye yazıki // Lingvističeskiy entsiklopedičeskiy slovar.** M: Sov. Entsiklopediya, 1990. 20 s.
8. Arbatskiy L.A. **Tolkoviy slovar russkoy brani.** M.: Yauza, 2000. 428 s.
9. Arutyunova N.D. **Metafora// Russkiy yazık. Entsiklopediya.** M.: Sovetskaya entsiklopediya, 1979. 140-141 s.
10. Arutyunova N.D. **Funktsii yazıka// Russkiy yazık. Entsiklopediya.** M.: Sov. Entsiklopediya, 1979b. 385-386 s.
11. Ahmanova O.S. **Slovar lingvističeskih terminov (Ok. 7000 ter.).** M.: İz-vo sovetskaya entsiklopediya, 1966. 606 s.
12. Baal E.G. **V konflikte s zakonom // Po nepisanım zakonam ulitsı.** M.: Yuridiç. Lit., 1991. 279-296 s.
13. Babay N.G. **Problema inoyaziçnih zaimstvovaniy v obshestvennih diskussiah O yazıke//Literaturnaya norma v leksike i frazeologii.** M.Nauka, 1983. S. 88-103.
14. Bakuşeva E.M. **Osobennosti emotsionalnoy reçi mujçin i jenşin (na materiale frantsuzskogo yazıka)//Yazık i emotsii.** Volgograd. Peremena, 1995. S.32-37.

15. Baldaev D.S., Belko V.K., Isupov I.M. **Slovar turemno-lagerno-blatnogo jargona (Reçevoy i grafiçeskiy portret sovetsoy turmi)**. Odintsovo. Kraya Moskvı., 1992. 526 s.
16. Barannikov A.P. **Tsiganskiye elementi v russkom argo//Yazık i literatura**. L., 1931.T. 7. S. 139-158.
17. Barannikova L.I. **Aktualniye Problemi Leksikologii I Stilistiki**. Saratov., 1993. 159 s.
18. Barannikova L.I. **O vnutrennem (dialektnom) çlenenii yazika// Yazık i obşestvo**. Saratov. Izd-vo Saratovskogo un-ta, 1967. S.3-15.
19. Başkatov I.P. **Psihologiya neformalnih podrostkovo – molodejnih grupp**. M. Informpeçat. 2000. 336 s.
20. Beglova E.I., Dudareva Z.M. **Jargonizmi v russkom yazike**. Sterlitamak. Sterl.gos.ped.yn-t, 1994. 43 s.
21. Belikova N.N. **Funktsionirovaniye nekodifitsirovannoy leksiki v tekste**. Avroref.diss. kand. filolog. nauk. SPb. 1992. 19 s.
22. Belchikov U.A. **Leksiçeskaya stilistika. Problemi izuçeniya i obuçeniya**. M. Russ. yaz., 1988.158 s.
23. Benuh O.P.i dr. **Noviy russkiy leksikon=New Russian lexicon. Russko-angliiskiy slovar s poyasneniyami. Ok. 3000 slov i slovosocetaniy**. M. Russkiy yazık, 1999. 205 s.
24. Beregovskaya E.M. **Molodejniy sleng .formirovaniye i funktsionirovaniye// Voprosı yazıkoznaniya**. 1996. № 3. S.32-41.
25. Beregovskaya E.M. **Frantsuzskoye argo. evolutsiya ego vospriyatiya**.//Filologiçeskiye nauki. 1997. № 1.S.55-56.
26. Boduen de Kurtene I.A. **«Blatnaya muzika» V.F. Trahtenberga// Boduen de Kurtene I.A. izbranniye trudi po obşemy yazıkoznaniyu**. M.Nauka, 1963. T.2. S.161-162.
27. Boduen de Kurtene I.A. **Predisloviye k slovaru V.F.Trahtenberga «Blatnaya muzika. jargon turmi»** SPb., 1908.S. 3-24.
28. Boyko B.L. **Molodejniy jargon kak otrajeniye vzaimodeystvuyşih subkultur**.// Vsrteçi etniçeskih kultur v zerkale yazika v sopostavitelnom lingvokulturnom aspekte. Spb., M. 2002. 478 s.

29. Bondaletov V.D. **Argotizmi v slovaryah russkogo yazika.** Uch.posobiye po spetskursu. Ryazan, 1987a.86 s.
30. Bondaletov V.D. **Dal i tayniye yaziki v Rossii/** Bondaletov V.D.M. Flinta. Nauka, 2004. 456 s.
31. Bondaletov V.D. **Zaimstvovaniya iz germanskih yazikov v leksike russkih uslovno-professionalnih argo//**Yazık I obşestvo. Sb.st.Saratov.Iz-vo Saratovskogo in-ta, 1967. S.226-234
32. Bondaletov V.D. **Inoyaziçnaya leksika v russkom argo.** Uch. posobiye po spetskursu. Kuibişev, 1987b. 112 s.
33. Bondaletov V.D. **Leksika i slovoobrazovaniye russkogo yazika/** Pod.red. Bondaletova V.D. Penza. Izd-vo Ryaz.gos.ped.in-ta, Penz.gos.ped.in-ta im.V.G.Belinskogo, 1972. 103 s.
34. Bondaletov V.D. **Sotsialnaya lingvisika.** Ryazan, 1984. 85 s.
35. Bondaletov V.D. **Sotsialno-ekonomiçeskiye predposilki otmiraniya uslovno-professionalnih yazikov i osnovniye zakonomernosti etogo protsessa//**Voprosı sotsialnoy lingvistiki. Sb.st.M. 1963. S.398-416.
36. Bondaletov V.D. **Tipologiya i genesis russ. argo.** Uç.posobiye po spetskursu. Ryazan., 1987 s.
37. Bondaletov V.D. **Uslovniye yaziki russkih remeslennikov i torgovtsev. uslovniye yaziki kak osobiy tip sotsialnih dialektov.** Uç.posobiye. Ryazan. Izd-vo.Riaz .gos. ped. in-ta., 1974. S.1-112.
38. Bondaletov V.D. **Tsiganozmi v sostave uslovnih yazikov.** Sb.nauç.st./Saratov gos.yn-t//Yazık I obşestvo. Saratov.Izd-vo Saratovskogo un-ta, 1968. Vip. 1., S.235-243.
39. Borisova E.G. **O nekotirih osobennostyah sovremennogo jargona molodeji//**Russikiy yazık v şcole. 1981. № 3. S.83-87
40. Brizgunova E.A. **Russkaya reç devyanostih godov 20 veka.**// Russkaya slovestonost. 1994. № 3. S.88-94
41. Bıkov V. **Jargonoidı i jagronizmi i reçi russo-yaziçnogo naseleniya («Novie» slova i znaçeniya v sovremennom russkom yazike)**// Rysistika (Berlin). 1994. № 1-2. S.85-95.

42. Bikov V. **Russkaya fenya/Slovar sovremennogo interjargona asotsialnih elementov.** Smolensk. Trast-Imakom, 1993. 222 s.
43. Çernov A. **Korporativny sleng**// Vedomosti. 29.01.04.
44. Dal V.I. **Tolkoviy slovar jivogo velikorusskogo yazika** (kompakt disk)
45. Dietrich A, **Rusça-İngilizce-Türkçe Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, Multilingual, 2001.
46. Dieva T.M. **Sotsialne dialekti v sovremennoy rossiyskoy presse.** Gazeta «Zavrt» I «Russkii poryadok». Aftoref.diss. kand, filolog.nauk. SPb, 2001. 20 s.
47. Dotsenko T.I. **Aktivne protsessi v leksikone podrostka**//Russkiy yazuk segodnya. Vip.2,Sb.statey/RAN In-t russ.yaz.om.V.V.Vinogradova/otv.red. L.P.Krisin.M. Azbukovik, 2003. S.139-147
48. Dubičinskiy V.V., Samoylov A.N. **Slovari russkogo yazika.** Harkov. 2000. 182.s.
49. Dubrovina K.N. **Studentçeskiy jargon**// Fililogicheskiye nauki. 1980. № 1. S.78-81
50. Dubyagin Y.P., Bronnikov A.G., Borovkova G.B., Dostanbaev K.S., Puhov D.I., Korşunov A.S., Leonov A.I., Dihterenko B.P. **Tolkoviy slovar ugolovnih jargonov/** Pod.red.Y.P.Dubyagina i A.G. Bronnikova. M.Inter.OMNIS, ROMOS, 1991. 208 s.
51. Elistratov V.S. **Argo i kultura.** M.Izd-vo. Mosk.in-ta., 1995, 231 s.
52. Elistratov V.S. **Russkoe argo v yazike, obşestve i kulture**// Russkiy yazik za rubejom. 1995. № 1. s. 82-88
53. Efofeeve T.I. **Sotsiolekt v stratifikatsionnom ispolnenii** // Russkiy yazik segodnya. Vip.1., sb. statey/ RAN in-ta russ. yaz. im. V.V. Vinogradova/Otv.red.L.P.Krisin. M. Azbukovik, 2000. S.85-91
54. Fasmer M. **Etimologičeskiy slovar russkogo yazika**/per. S nem.i dop. O.N. Trubaçeva, pod.red. I s predisl. B.A.Larina N. 1-4,3e izd.,ster.SPb. Terra Azbuka, 1996.
55. Fedorova L.L. **Sovramennoe sostoyanie molodejnoj reçi- k opredeleniu jargona**// Russkiy yazik segodnia. Vip.2,Sb.statey/RAN In-t rus.yaz. im. V.V. Vinogradova/ Otv.red. L.P.Krisin. M. Azbukovik, 2003, S.271-279

56. Fedyanina O.N. **Funktsionirovanie argotizmov v yazike goroda**//Vestnik Vyatskogo ped.in-ta.Ser.filolog.ling.naukKirov,1996,Vip.1 S.24-26
57. Filin F.P. **Istoki i sudbi russkogo literaturnogo yazika**. M.Nauka, 1981. 327 s.
58. Flegon A. **Za predelami russkih slovarey. Dop. slova i značeniya s tsitatami Lenina, Hruševa, Stalina i dr.** Troitsk. TOO «Rike», 1993. 414 s.
59. Galperin I.R. **O termine sleng**//Voprosı yazıkoznaniya.1956.№ 6.S.107-114.
60. Goldenkov M.A. **Azı angliyskogo slenga i delovoy perepiski**.3e izd.,ispr.i dop. M.OOO «Modern-A», 2001. 120 s.
61. Golovin B.N. **Osnovi kulturi reči**. Učebn.posobie. M. Vişaya shkola,1980. 335 s.
62. Golub I.B., Rozental D.E. **Kniga o horošey reči**. M. Kultura I sport Uniti., 1997. 268.s.
63. Gorbacevič K.S. **Izmenenie norm russkogo literaturnogo yazika**.L. Prosveşenie., 1971. 270 s.
64. Gračev M.A. **Ob etimologii v russkom argo**// Russkaya reč. 1994. № 4. S.67-70. Gračev M.A. **«Po fene botayu- turmu şlopotayu»**// Russkaya reč.1993. № 4. S.51-56
65. Gračev M.A. **Vzaimodeystviye termonologičeskoy sistemi i sotsialnih dialektov**//Termini v naučnoy literature. Mezvuz.sb.Gorkiy, 1989 a. S.61-66.
66. Gračev M.A. **Ispolzovaniye argotičeskikh elementov v yazike hudojestvennoy literaturi**//Rukopis dep.v INION AN SSSR 12.12.83., № 14878. 12 s.
67. Grachev M.A. **Ispolovaniye nekotorih terminov sotsialnoy dialektologii v russkoy; ingvističeskoy literature**//Gumanitarniye termnini v spetsialnoy literature. Mezvuz.sb./Gorkov.gos.un-t.,- Gorkiy, 1990. S. 70-77.
68. Grachev M.A. **K voprosu o vlianii sotsialnih vzrivov na perehod argotizmov v razlichaniye sistemi russkogo yazika**// Mezd.naych.-teoret.konf. «Russkaya kultura I mir» Tez.dokl.N.Novgorod, 1993a. S.227-228

69. Grachev M.A. **Mehanizm perehoda argotizmov v obşenarodniy yazik**//Russkiy iazik v shkole. 1996. №5. S.87-90.
70. Grachev M.A. **Nenujniye slova v russkoy reči**// Ocherki po filosofii kulturi.Sb.st./Gork.gos.ped.in-t.inostr.iaz. N. Novgorod, 1993 b. S.112-125.
71. Grachev M.A. **Russkoye argo. Monografiya.** N.Novgorod. NGLU im. N.A.Dobrolubova, 1997. 246 s.
72. Grachev M.A. **Slovar tisyacheletnego russkogo argo.27000 slov i virajeniy.**/ Grachev M.A. M. RIPOL KLASSIK,2003,1120 s.
73. Grachev M.A. **Sposobi slovoproizvodstva v sovremennom molodejnom jargone** //Rukopis dep. V INION AN SSSR 30.05.89b., № 38125. 10 s.
74. Grachev M.A. **Yazik iz mraka. Blatnaya muzika i fenya.** N. Novgorod. Floks., 1992, 202 s.
75. Grachev M.A., Mokienko V.M. **Istoriko – etimologičeskiy slovar vorovskogo jargona.** SPb. Folio-press, 2000. 256 s.
76. Grigoryev T.A. **Yazikovaya igra. Stereotip i tvorčestvo.** Ekaterinburg, 1996. 214.s
77. Himik V.V. **Poetika nizkogo, ili prostorečiye kak kulturniy fenomen.** SPb. Filologicheskiy fakultet SPbGY, 200-272.s.
78. Himik V.V. **Russkoe gorodskoye prostorečiye** //Materiali 28 medvuz.nauch.metod. konf. prepod I aspir. Chast 2. SPb,1999,S.21-25
79. Homyakov V.A. **Tri leksii o slenge.** (Posobiye dlya studentov ang.otd.po spetskursu «Neliteraturnaya leksika I frazeologiya v sovremennom ang.yazıke»). Vologda. 1970. 62.s.
80. Kade T.H., Budanova E.O., **Sotsiolingvističeskoye svoeobrazie sovremennogo jargona-** Rukopis dep. D INION RAN 03/12/02, № 57633. 50 s.
81. Kakančuk T.E. **O Sootnoshenii poniatii «dialektnoy», «prostorečnoy», «razgovornoy leksiki» i «jargon».** Volgograd, 1985,16.s.
82. Kitaygorodskaya M.V. **Reč moskvičey. Kommunikativno – kulturologičeskiy aspect.** M. Ros.akad.nauk., In-t russ.iz. im. V.V. Vinogradova, 1999, 395 s.

83. Kozlovskiy V. **Sobranie russkih vorovskih slovarey**. V. 4-h T. NEW York. Chalidze, 1983, 901 s.
84. Kolesnikov N.P. **Tolkoviy slovar nazvaniy jeşini. Bolee 7000 ed.** M.Astrel, AST, 2002. 607 s.
85. Kolesov V.V. **«Jizn proishodit ot slova...»**. SPb., Zlatoust, 1999, 368 s.
86. Kolesov V.V. **Russkaya reç. Vçera. Segodnya. Zavtra.** SPb.Yna. 1998, 248 s.
87. Kolesov V.V. **Yazık goroda.** M.Visşaya shkola, 1991, 192 s.
88. Kotunova M.V. **Çto neset s soboi jargon**// Russkai reç. 2003. № 1. C. 48-50.
89. Kopilenko M.M. **O semantiçeskoj prirode molodejnogo jargona**//Sotsiolingvistiçeskiye issledovaniya/ Pod ped. L.P.Krisina I D.N. Şmeleva. M. Nayka, 1976, s.79-86
90. Korovuşkin V.P. **Slovar russkogo voennogo jargona – nectandartnaya leksika I frazeologiya voorujennih sil i voennizirovannih organizatsiyh Rossiyskoy imperii, SSSR I Rossiyskoy Federatsii 18-20 vekov.** Ekaterinburg. Iz-vo Ural. Un-ta, 2000, 372 s.
91. Kostomarov V.G. **Yazıkovoy vkus epohi. Iz nabludeniy nad reçevoy praktikoy mass-media.** 3 izd, ispr. I dop. SPb, Zlatoust, 1999, 320 c.
92. Kositskiy K. **Suşestvuet li problema jargona?**// Voprosi literaturi. 1968. № 5. s.181-191.
93. Krisin L.P. **Inoyaziçnie slova v sovremennom russkom yazıke.** M. Nayka, 1968, 208 s.
94. Krisin L.P. **Sotsiolingvistiçeskie aspektı izuçeniya sovremennogo russkogo yazıka.** M. Nayka, 1989, 186 s.
95. Krisin L.P. **Yazık v sovremennom obşestve.**M. Prosveshenie, 1977. 192 c.
96. Kupina N.A., Mihaylova O.A. **Sovremenniy russkiy yazık- sotsialnaya funktsionalnaya differentsiatsiya**// Voprosi yazıkoznaniya. 2004. № 3. s.114-123.
97. Lazareviç S.V. **Leksika I frazeologiya russkogo voennogo jargona (Semant.-slovoobraz.analiz)** – Avtoref. diss. kand. filolog nauk N.Novgorod, 200. 20 s.

98. Lakova M. **Km vprosa za blgarski mladezki sleng**//Problemi na ezikovata kultura. Sofia- nauka I izkustvo, 1980. S.206-214.
99. Lapteva O.A. **Jivie protsessii v russkom yazıke**//Mir russkogo slova. 2002. № 3. s.33-38.
100. Larin B.A. **O lingvističeskom izučenii goroda**// Larin B.A. **Istoriya russkogo yazıka I obščee yazıkoznaniye**. Izb.trudi.M. Prosvešeniye, 1977. s. 175-189.
101. Levikova S.I. **Bolşoy slovar molodejogo slenga**/S.I. Levikova M. FAIR- PRESS, 2003, 928 s.
102. Lepkova S.I. **Kruto govorim**/// Cosmopolitan, 1998, № 2, s.105-108
103. **Lingvističeskiy entsiklopedičeskiy slovar**/ Gl. Red. V.N. Yartseva M., Sovetskaya entsiklopediya, 1990.685 s.
104. Litvin F.A. **Ob izučenii raznovidnostey zoomorfemnih harakteristik – na materiale angliyskogo yazıka**// **V pomoş prepodavatelyam inostrannih yazıkov**. Novosibirsk, 1974. Vip.5, s.81-84.
105. Lihačev D.S. **Čerti pervobitnogo primitivizma vorovskoy reči** // Baldaev D.S., Belko V.K., Isupov I.M. Slovar turemno-lagerno-blatnogo jargona (rečevoy I grafičeskiy portret sovetskoy turmi). Odintsovo. Kraya Moskvi, 1992, s.354-398.
106. Loşmanova L.T. **Jargonizirovannaya leksika v bitovoy reči molodeji 50-60h godov**. Aftoref.diss. kand filolog nauk. L.1975. 21 s.
107. Mazurova A.I. **Sleng hip-sistemi**// **Po nepisannim zakonam ulitsı**. M.Yurid. liter., 1991, s.118-138.
108. Makovskiy M.M. **Vzaimodeystvie arealnih variantov «slenga» I ih sootnoşenie s yazıkovim standartom**//Voprosi yazıkoznaniya. 1963. № 5, s.21-30
109. Maroçkin N.B. **Slovar lingvističeskih terminov**. M. Izdatelstvo inostrannoy literaturi. 1960.436 s.
110. Miralaeva O.D. **Sovremenniy russkiy molodejny jargon**. Aftoref. Diss kand. filolog. nauk M., 1994. 19s.
111. Mitrofanov E.V., Nikitina E.G. **Molodejny jargon. Opıt slovaryä**. M. Iz glubin. 1994. 276 s.

112. Mihaylova M.V. **Molodejnyy jargon- igra ili vizov?** // Sotsiologiya molodeji/ Pod red. V.T. Lisovskogo. SPb. SPbGU, 1996. S.348-360
113. Mokienko V.M. **Iz istorii jargonnoy frazeologii – do lampočki ili do fonarya?**//Russistik. 1992. № 1. s.17-24
114. Mokienko V.M., Nikitina T.G. **Bolşoy slovar russkogo jargona- 25000 slov, 7000 ust.soçet.** SPb, Norint, 2001. 720 s.
115. Mokienko V.M., Nikitina T.G. **Slovar russkoy brani (matizmi, obsstenizmi, evfemizmi)/** SPb. Norint, 2003, 448 s.
116. Nikitina T.G. **Slovar molodejnogo slenga.** (Materiali 1980-2000 g.g.)- 3 izd., ispr I dop. SPb. Folio – Press, 2003, 704 s.
117. Nikitina T.G. **Tolkoviy slovar molodejnogo slenga. Slova, ne ponyatnie vzroslim.** Ok. 2000 slov, M. Astrel, Izd. AST, 2003, 736 s.
118. Ojegov S.I. **Slovar russkogo yazika.** Ok. 57000 slov/pod red. N.Y. Şvedovoy. 19-e izd., ispr. M. Russkiy yazık, 1987. 748 s.
119. Patinioni A.V., Mamohina E.S. **Aktivniye protsessi v sovremennoy russkoy leksike. Kompyuterniy jargon/Rukopis dep.** V INION RAN 09.10.02, № 57490. 34 s.
120. Ponomarev V. **Biznes sleng dlya «novih russkih».** D.Stalker, 1996, 368 s.
121. Polivanov E.D. **Za marksistskoe yazıkoznaniye.** M., 1931, 183 s.
122. Polubinskiy V.I. **Blatnyaki I fenyä - Slovar prestupnogo jargona.** M. Obyedinennaya redaktsia MVD Rossii, 1997, 112 s.
123. Radzihovskiy L.A., Mazurova A.I. **Sleng kak instrument otstraneniya//Yazık I kognitivnaya deyatel'nost.** M., 1989.
124. Raskin I.Z. **Entsiklopediya huliganstvuyuşego ortodoksa.** SPb. Ergo, 1995, 476 s.
125. Rozanskiy F. **Sleng hippy. Opıt slovaryä.** SPb. Izd-vo Evropeyskogo doma, 1992, 63 s.
126. Rozental D.E., Telenkova M.A. **Slovar spravoçnik lingvistiçeskih terminov.** M., 1985. S.339.
127. Rozin M.V. **Posledstviya kontrkulturnogo obraza jizni//** Po nepisannim zakonam ulitsı. M.1991.S.156-172.

128. Rozina R.I. **Semantičeskoe razvitiye slova v russkom literaturnom yazike I sovremennom slenge.** Glagol. Aftoref. Diss d-ra filolog. nauk. Moskva, 2004. 58 s.
129. Savina S.N. **Mesto molodejnogo jargona v sisteme yazıka**// Vestnik Vyatskogo ped. un-ta. Ser. fil. lingv. nauk. Kirov, 1996. Vip.1. s.13-14.
130. Salaev V.A. **Leksika argotičeskogo I jagronnogo proiřhojdeniya v tolkovih slovaryah sovremennogo yazıka.** Afroref. Diss. kand. filolog nauk. M. 1998. 16 s.
131. Sannikov V.Z. **Russkiy yazık v zerkale yazıkovoy igrı.** 2-e izd. ispr I dop. M. Yz. Slavian. kulturi, 2002. 547 s.
132. Sergeev A.N. **Jargonnie slova I tatuirovki prestupnogo mira.** Stavropol. Sev-kavk. gum in-t, 2001. 63.s.
133. Serebrennikov B. A. I dr. **Rol čelovečeskogo faktora v yazike/** Otv. red. Serebrennikov B. A.M. Nauka, 1988. 215.s.
134. Skvortsov L.I. **Argo**//Russkiy yazık. Entsiklopediya. M. 1979. S.23-24.
135. Skvortsov L.I. **Jargon**//Russkiy yazık. Entsiklopediya. M. 1979. S.82-84.
136. Skvortsov L.I. **Literaturniy yazık, prostorečie I jargon v ih vzaimodeystvii**// Literaturnaya norma I prostorečije. Sb. nauč.st. M. 1977. S.29-57
137. Skvortsov L.I. **O kulture reči molodeji**// Russkaya reč. 1980. №5. S.49-50.
138. **Slovar jargona prestupnikov (blatnaya muzıka)**/ Sost. A. Potapov. M.1990. 196 s
139. **Slovar molodejnogo jargona/** Pod red. I.A. Sterina.Voronez. Logos, 1992. 114 s.
140. Snegov S. **Filosofiya blatnogo yazıka**//Daygava.Riga.1990.№ 1.S. 72-90.
141. Sokolovskaya T.D. **Aktivne protsessi v sovremennom russkom yazike (univerbatsiya, kondensatsiya I drugiye sokraşeniya).** M., 2004. 154.s.

142. Sorokin Y.S. **Prostoreçie kak termin stilistiki**// Dokladi I soobşeniya Fil. in-ta. L. Izd-vo, 1949, Vip.1, S.124-137
143. Stoykov St. **Sotsialniye diyalekti**// voprosi yazıkoznaniya. 1957. № 1, S.80-88
144. Sudzilovskiy G.A. **Sleng- çto eto takoe? Angliyskaya prostoreçnaya leksika. Anglo-russkiy slovar voennogo slenga.** M. Voenizdat., 1973. 180 s.
145. Şveytser A.D. **Vvedeniye v sotsiolingvistiku dlya institutov I fakultetov inostrannih yazıkov.** Uç. pos. M. Vişşaya şkola, 1978. 216 s.
146. Şeygal E.I. **Kompyuterniy jargon kak lingvokulturniy fenomen**// yazıkovaya liçnost- kultur. Konstepti. Volgograd. Peremena, 1996. S.204-211.
147. Şirokova E.V. **Sovremenaya reç molodeji I ee stilistiçeskoye ispolzovaniye v molodejnoj gazete**//Voprosi stilistiki. Sb.s tatey/pod red. V.P.Vomperskogo I G.Y. Solganika. M. 1983. S.182-198.
148. Şmelev D.N. **Problemi semantiçeskogo ahaliza leksiki.** M. Nauka, 1973
149. Şmeleva E.Y. **«Noviy russkiy» kak folklorniy personaj**// Russkiy yazık segodnya.
150. Vip.2 **Sb.statey** / RAN It-t ryss.yaz.im. V.V. Vinogradova/Otv.redaktor L.P.Krisin M. Azbukovik, 2003. S.565-575.
151. Şerbakova O.I., Brueva E.T. **Sotsialno-korporativnaya leksika. Slovar jargonov prestupnikov.** Uçebn.posobiye. Minsk. Izd-vo. Akad. MVD Respubliki Belarus., 1994, 210 s.
152. Şuplov A.N. **Jargon – entsiklopediya sovremennoy tusovki**/Şuplov A.N. pri uçastii T.Maklovski, M. Klain M. Kolokol-Press, 1998. 542 s.
153. Tobolakaya S.I. **V mire slenga.** Saratov. Litsey., 2004. S.444-455.
154. Trahtenberg V.F. **Blatnaya muzıka («Jargon turmi») po materialam, sobrannım v peresilnih tyurmah- Peterburgskoy, Moskovskoy («Butirki»), Vilenskoy**/Pod red. I s pred. Boduena de Kurtene. SPb, 1908.

155. Tumanyan E.G. Iazik kak sistema sotsiolingvisticheskikh system. Sinhr.-duahr.issl-nia/Jnv.red/Y.D.Desheriev. M.Nauka, 1985. 248.s.
156. U Hao. **Omonimiya slov literaturnogo yazıka I jargona**// Russkiy yazık v škole. 2003. № 1. S.86-89.
157. Şahmudov Ş.A., Nikitina T.G. **Molodejniy sleng**//Russkiy yazık v škole., 2003, №5 .S. 103-104.
158. Valgina N.S. **Aktivniye protsessı v sovremennom russkom yazıke.** Uçebnoe posobiye dlya studentov vuzov. M. Logos., 2001. 304.s.
159. Vasilyev A.D. **Slovo v teleefire. Oçerki novejšego slovoupotrebleniya v ross. televidenii.** Krasnoyarsk., 2000, 47 s.
160. Vahitov S.V. **Lektsiya o russkom slenge.** Ufa. 2001. 47 s.
161. VVedenskaya L.A., Çerniskiy P.P. Russkiy yazık. Vvedeniye. T.4. **Yazık I formı susestvovaniya.** Rosvtov na Donu. Izd-vo. Rost. un-ta, 1993. 77 s.
162. Vereşagina V.S. **O nekotoryh osobennostyah obrazovaniya imen suşectvitelnh v russkoy razgovornoy reçi**// Aktualniye voprosı russkogo slovoobrazovaniya. Tez. Dokl. resp. nauç. konf. Taşkent, 1980. ç.2. s.105-107
163. Vinogradov V.V. **Slovoobrazovaniye v ego otnoşenii k gframatike I leksikologii** // Vinogradov V.V. Izbrannie trudi. Issledovaniye po russkoy grammatike. M. Nauka, 1975. S.166-220.
164. Vinogradov G.S. **Detskiye taynı yazıka**//Sibirskaya jivaya starina. Irkutsk. Vlast truda. 1926. Vip.2 (6). S.87-112.
165. Voynova G.S., Ruduk L.A. **Jargon frantsusskih I russkih studentov I školnikov**/Rukopis dep.v INION AN SSSR 4.02.88., № 32703. 10s.
166. Vorivoda I.P. **Sbornik jargonnh slov I virajeniy, upotrebyaemih v ustnoy I pismennoy reçi prestupnom elementom.** Alma-Ata. Tip MVD Kazah. SSSR, 1971. 89 S.
167. Vorontsova B.L., Glovinskaya M.Y., Golovanova E.I. I dr./Otv. redactor Zamskaya E.A. **Russkiy yazık kontsa 20 stoletiya.** M. Yaz. russ. kulturi, 2000. 477 s.

168. Yartseva V.N. **O territorialnoy osnove sotsialnih dialektov/Norma I sotsialnaya differentsiatsiya yazıka.** M., 1996. S.26-46.
169. Yermakova O.P., Zemskaya E.A., Rozina P.I. **Slova, s kotorimi mi vse vstrečalis/Tolkoviy slovar russkogo obşego jargona.** Ok. 450 slov/pod. rukov. P.I.Rozinoy., M. Azbukovik, 2000, S.85-91
170. Yuganov I., Yuganova F. **Slovar russkogo slenga. Slengovie slova I virajeniya 60-90 h. godov/pod. red. A.N. Baranova.** M. Metatekst, 1997. 303 s.
171. Jirmunskiy V.M. **Problemy sotsialnoy differentsiatsii yazıkov//Sb.st.Yazık I obşestvo.** M. Nauka., 1968. S.22-38.
172. Jirmunskiy V.M. **Natsionalniy yazık I sotsialniye dialekti.** L. Hudoj. liter., 1936. 300 s.
173. Zemskaya E.A. **Slovoobrazovanie kak deyatelnost.** M. Nauka, 1992. 220 s.
174. Zemskaya E.A., Kitaygorodskaya M.V. Şirıaev. **Russkaya razgovornaya reč. Obşie voprosı. Slovoobrazovanie. Sintaksis.** M. Nauka, 1981. 276 s.
175. Andersson L., Trudgrill P. **Bad. Language, First published 1990 by arrangement with Penguin Books Ltd,** 202 s.
176. Buttler 97. **Wyrazy pochodzenia srodowiskowego//** Podarnik jezykowy. Warszawa, 1978. S.337-404.
177. Grabias S. **Srodkowiskowe I zawodowe odmiany jezyka – socjolekty//** Encyklopedia kulturi polskiej 20 wieku. Wspolczesny jezyk polski/pod red. Bartminskiego. Wroclaw, 1993. s.223-241
178. Hochel B. **Slovník slovenského slangu.** Bratislava, 1993. 185 s.
179. Jespersen O. **Mankind, nation and individual form a linguistic point of view.** Oslo, 1925. S.149-151
180. **Le Dictionnaire du Français. Langue Française avec Phonetique et Etimologie.** – Hachette, 1992
181. **Oxford Advanced Learners Dictionary of Current English.** UK. Oxford University Press, 1995

182. Sefrillo A. **Pequeno dictionario trilingue de giria e linguagem colloquial – Kratkiy trehiazichniy slovar razgovornoj i zagronnoj leksiki.** Niteroi Mui raquita, 1996. 178 s.
183. **Slang//** The Encyclopedia of Language and Linguistics.UK. Pergamon Press, 1994.
184. **The Cosise Oxford Dictionary.** Oxford, 1992
185. **The Encyclopedia of Language Language and Linguistics.**UK. Pergamon Press, 1994.
186. **Oxford English Dictionary.** Vol. 9 Oxford, 1970
187. **Websters New Dictionary 2nd College Edition.** Toronto, 1976